

Täysistunto

Torstai 9.10.2025 klo 16.00—20.55

Täysistunto alkoi klo 16.00. Täysistunto päättyi klo 20.55.

Puhetta johtivat toinen varapuhemies Tarja Filatov (16.00—18.31) ja ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko (18.31—20.55).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Suullinen kyselytunti

Vastaamassa olivat seuraavat ministerit
sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen
puolustusministeri Antti Häkkänen
maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah
ulkoministeri Elina Valtonen
oikeusministeri Leena Meri
ympäristö- ja ilmastoministeri Sari Multala
liikenne- ja viestintäministeri Lulu Ranne
sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso
kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen
sisäministeri Mari Rantanen
eurooppa- ja omistajaohjausministeri Joakim Strand
tiede- ja kulttuuriministeri Mari-Leena Talvitie
työministeri Matias Marttinen
elinkeinoministeri Sakari Puisto

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Päiväjärjestyksen 2. asiana on suullinen kyselytunti.

Pyydän paikalla olevia ministereitä siirtymään ministeriaitioon. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää kysymyksen paikalla oleville ministereille, ilmoittautumaan painamalla P-painiketta ja nousemalla seisomaan.

Ministereille esitettiin seuraavat kysymykset:

2.1. Suullinen kysymys Oulaskankaan sairaalan yöpäivystyksestä (Kim Berg sd)

Suullinen kysymys SKT 145/2025 vp

Pöytäkirja PTK 93/2025 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Berg, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.01 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Oulaskankaan yöpäävystyksen sulkeminen on malliesimerkki hallituksen ristiriitaisesta sotepolitiikasta. Ministeri Juuso, olette itse tässä salissa monesti vedonnut alueiden vastuuseen, mutta viette samalla toisella kädellä niiden mahdollisuudet päättää asioistaan parhaaksi katsomallaan tavalla. Hallitus, te olette lakkautaneet Oulaskankaan yöpäävystyksen, vaikka Pohteen hyvinvointialue ja aluevaltuusto ovat todenneet tarvitsevänsä päivystystä ja että valmius sen järjestämiseen löytyy, mikäli lainsäädäntö sen sallii. Hyvinvointialueella tulee olla oikeus päättää itse päivystysjärjestelyistään. Ministeri Juuso, miksi te olette siirtänyt päätösvallan hyvinvointialueelta Helsinkiin, vaikka alueella on paras asiantuntemus palveluiden järjestämisestä? [Perussuomalaisen ryhmästä: Keskusta siirsi!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Juuso, olkaa hyvä.

16.02 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oulaskankaan sairaalassa edelleenkin voi toimia ihan niin kuin ennenkin aamuseitsemästä iltakymmeneen. Kysymys on vain yöpäävystyksen lakkauttamisesta, jota yleensä käytetään hyvin harvoin. Tässä koko sairaalaverkkoesityksessä hallituksen täytyy tarkastella meidän päivystysverkkoa kansallisella tasolla sillä tavalla, että se on järkevä ja meillä riittävät siihen sekä rahat että henkilökunta.

Oulaskankaan ja Oulaisten ihmisten ei minusta tarvitse olla huolissaan. Oulaskankaalla on aloitettu kiirevastaanotot lokakuun alusta. Kiirevastaanotto tarkoittaa sitä, että hoitoon pääsee 1—3 vuorokauden sisällä, ja tämän ennustetaan kyllä helpottavan olennaisesti tarvetta tulla yöllä sinne päivystykseen. Kyseessä on kuitenkin perusterveydenhuollon päivystys, ja mikäli yöllä sattuu jotain vakavampaa, niin heidät on aikaisemminkin viety joko Ouluun tai sitten Kokkolaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, nousemaan seisomaan ja painamaan V-painiketta. — Edustaja Berg, olkaa hyvä.

16.03 Kim Berg sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen viime syksyn esityksessä Oulaskankaan yöpäävystyksen sulkemisen piti säästää 7,6 miljoonaa. Kansalaisaloitteen valiokuntakuulemisen yhteydessä säästö oli kutistunut vain 1,1 miljoonaan euroon. Miljoonankin säästö on epävarmalla pohjalla, sen on myös ministeriö selvästi todennut. Päivystyksen sulkemisen aikaansaama ensihoidon lisäkuorma ja taksikorvaukset tulevat nielemään rahaa. Tämä on kallis virhe, joka vaarantaa myös potilasturvallisuuden.

Valtiovarainministeri Purra on itse sanonut, että jos säästöjä ei tosiasiaassa synny, niin järkevä hallitus on niitä valmis uudelleen tarkastelemaan. Näin toimittiin Kouvolan yöpäävystyksen osalta, mutta Oulaskankaan kohdalla ei. Ministeri Juuso: miksi Oulaskankaan kohdalla ei sovelleta samaa periaatetta kuin Kouvolaan?

Pöytäkirja PTK 93/2025 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Juuso, olkaa hyvä.

16.04 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mitä tulee Kouvolaan, niin olen esittänyt kolme perustelua: Kouvolaan on Kymenlaakson psykiatrinen sairaala lähistöllä. Siellä on myöskin iso varuskunta ja hyvin järjestetty yhteistyö Kotkan keskussairaalan kanssa. Nämä olivat ne perustelut, miksi Kouvolaan sai jäädä perusterveydenhuollon ympärivuorokautinen päivystys, mutta sielläkin päivystystä sillä tavalla muutettiin, että akuuttisairaanhoidon päivystystä sinne ei enää jäänyt vaan pelkkä perusterveydenhuollon päivystys. Eli kyllä tässä on katsottu ihan tätä kokonaisuutta, ja mielestäni perustelut ovat hyvät nimenomaan tämän varuskunnan läheisyyden osalta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiuru.

16.05 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yöpäivystyksen lopettaminen Oulaskankaalla on virhe. Se on kallis virhe. Te vetoatte siihen, että tämä on nyt vaan tehtävä, koska tämä säästää. Miksi Purra sitten sanoi, että järkevä hallitus on valmis tarkastelemaan asiaa uudelleen, jos ei säästöjä synny? Nyt on jo selvinnyt, että nämä isot säästöarviot, joita on julkisuudessa liikkunut aikoinaan, kun sairaalaverkosta päätettiin, osoittautuivatkin turhaksi puheeksi. Nyt säästöä syntyisi Oulaskankaan osalta 1,1 miljoonaa euroa, mutta tosiasiasa valiokunnan käsittelyssä selvisi, että säästöä syntyisi vain ja ainoastaan 500 000 ja potilaskustannukset siirtokuljetusten ja ensihoidon osalta tulevat lisääntymään ja näyttää siltä, että jäädäänkin pakkasen puolelle miljoona tai kaksi. Siinä tilanteessa te yhä jatkatte ja, ministeri, puolustellette täällä, että tämä oli vain tehtävä ja myöskin muiden sairaaloiden yöpäivystyksen lopettaminen oli aivan pakko tehdä. Kysynkin teiltä: olisiko ollut järkevämpi antaa tämä päätös hyvinvointialueiden itse päätettäväksi, [Puhemies: Aika!] kuten potilasturvallisuuskeskus ehdotti?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Puhumisaika on yksi minuutti, ja toivon, että edustajat pitävät siitä kiinni samoin kuin ministerit. — Ministeri Juuso.

16.06 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nämä laskelmat, mitkä tehtiin, mitkä ovat siinä esityksessä, minkä eduskunta hyväksyi viime syksynä, ne on virkavastuulla tehty. Se tietenkin myönnetään, että käytösvaikutuksia on vaikea arvioida. Voidaan esittää erilaisia arvioita siitä, mitä tulee tapahtumaan: kuinka paljon nousevat ensihoidon kustannukset vai nousevatko ollenkaan, tai käyttävätkö ihmiset yhä yöpäivystystä yhtä laajasti kuin ennenkin vai sijoittuvatko he sitten muualle ja yrittävät hakeutua kiirevastaanotoille ja päivääkaiseen hoitoon? On hirveän vaikea arvioida ihan tarkasti, miten ihmisten käyttäytyminen muuttuu, ja se vaikuttaa myöskin niihin kustannuksiin.

Mutta kuten sanoin, tässä on kustannusten lisäksi myöskin kysymyksessä henkilöstön ja erityisesti lääkäreiden riittävyys. Oulaskangas on toiminut sataprosenttisesti vuokralääke-reillä, mutta edelleenkin Oulaskankaalla säilyy hyvin kattavasti eri palveluita, eli sen suhteen kyllä asukkaat mielestäni voivat olla ihan turvassa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

Pöytäkirja PTK 93/2025 vp

16.07 **Aki Lindén sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Oulaskankaan asia ei ole vain Pohjois-Pohjanmaan asia. Se on koko maan asia sen takia, että tämä perustui viime vuodelta hallituksen esitykseen numero 149, jossa oli laskettu, että seitsemän eri sairaalan päivystyksiä supistamalla säästetään 30 miljoonaa euroa. Tässä keltaisessa budjetitikirjassa siitä on 23 miljoonaa ensi vuodelle, ja seitsemän miljoonaa on jo tänä vuonna käytetty. Tämä raha otetaan pois kaikilta hyvinvointialueilta niiden budjettien suhteessa: Pirkanmaalta kolme miljoonaa, Helsingiltä neljä miljoonaa, pieneltä Kainuulta 400 000 euroa. Tämä huonontaa päivystystä ja palveluja koko maassa.

Itselleni ei tulisi terveysministerinä mieleenkään esitellä lakia, jossa yhden lääkärin tarkkuudella säädetään päivystyksistä. HUSissa päivystää joka yö 200 lääkärinä, TAYSissa 50, TYKSissä 50 — alueet päättävät siitä itse. Ei ole hallituksen ja eduskunnan tehtävä säätää yhden lääkärin tarkkuudella [Puhemies koputtaa] päivystyksistä maan eri osissa. [Puhemies: Aika!] Miten olette päätnyt esittämään tällaisen lain?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Juuso.

16.08 **Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen on tarkasteltava asiaa kansallisella tasolla, otettava huomioon väestökeskittymät. Uudenaan 1,7 miljoonan väestö edellyttää erilaista vahvuutta päivystyksissä kuin alueet, joilla asutus on hyvin harvaa.

Mitä tulee tähän rahoitukseen, niin kuten edustaja Lindén sanoi, se säästöhan vähenetään hyvinvointialueilta samassa suhteessa kuin hyvinvointialueille määritellään rahaa THL:n tarvetekijöiden perusteella, ja tämä perustuu siihen rahoituslakiin, minkä te olette viime kaudella tehneet. [Välihuutoja] Siinä mielessä ihmettelen, että eikö edustaja Lindén ole ymmärtänyt rahoituslakia, koska näinhän se toimii. Se, pitääkö rahoituslakia korjata, katsotaan tällä kaudella läpi, ja yritetään tehdä siitä oikeudenmukaisempi.

2.2. Suullinen kysymys Oulaskankaan sairaalan yöpäivystyksestä (Timo Mehtälä kesk)

Suullinen kysymys SKT 146/2025 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mehtälä.

Keskustelu

16.09 **Timo Mehtälä kesk:** Arvoisa puhemies! Ministeri Juuso, nyt on kysymys elämästä ja kuolemasta. [Jenna Simula: Älkää pelotelko ihmisiä! — Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] Vierailin maanantaina Oulaskankaan sairaalassa, jonka yöpäivystyksen suljitte viikko sitten. Minulle kerrottiin, mitä vain muutamassa päivässä oli tapahtunut. Eräs vanhus kompuroi aamulla viimeisillä voimillaan sairaalan eteiseen tuupertuen siihen. Hän oli odotellut yön yli hoitoonpääsyä. Ambulanssiralli on ollut ennätysmäistä, ja paljon, paljon muuta. Jonkin aikaa sitten pieni vauva pelastui vain siksi, että Oulaskankaan yöpäivystykseen oli lyhyt matka.

Pöytäkirja PTK 93/2025 vp

Olen suuren perheeni kanssa tarvinnut Oulaskankaan yöpäivystystä lukemattomat kerat. On vaikea edes kuvitella, miten olisimme selvinneet ilman sitä. Nyt tämän edessä ovat kaikki alueemme ihmiset, jos Oulaskankaan puolesta tehty kansalaisaloite huomenna hyllätään. [Perussuomalaisten ryhmästä: Kuka tämän päätöksen teki?] Hallituspuolueitten kansanedustajat, kuunnelkaa ihmisiä, jotka ovat teitä äänestäneet.

Nyt kysyn ministeri Juusolta: Ymmärrätekö vielä, miten tärkeä asia Oulaskankaan yöpäivystys on? Ymmärrätekö te, miksi alueemme kaikki ihmiset hyvinvointialueen johtoa myöten haluaisivat säilyttää yöpäivystyksen?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Juuso.

16.11 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä keskustan pelottelu on itse asiassa aika järkyttävää. Ei ihmisten tarvitse alueella pelätä, että he kuolevat sen vuoksi, että yöpäivystys suljetaan, koska yöllä on myöskin ensihoito. Meidän pätevä ensihoito kyllä voi tehdä sen ratkaisun, mihinkä sairaalaan ihminen tarvitsee viedä. Ja mikäli sinne päivystykseen tullaan ennen kello 22:ta, niin kaikki potilaat on luvattu hoitaa yön aikana, kesti se sitten kuinka pitkään tahansa. Se, että lähtee yöllä ajamaan Oulaskankaan sairaalaan, ei mielestäni ole kovin viisasta, [Välihuutoja vasemmalta] vaan silloin pitäisi soittaa ennen kaikkea ensihoito, koska ensihoito konsultoi lääkäreiden, OYSin kanssa siitä, mitä missäkin tilanteessa tulee tehdä.

Sanon vielä kerran, että asukkaiden ei tarvitse olla huolissaan ja tuomitsen tämän keskustan kuolemalla pelottelun kampanjan täysin. [Välihuutoja]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Maltetaan kuunnella sekä kysymyksiä että vastauksia. — Seuraavaksi edustaja Siponen.

16.12 Markku Siponen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minun ja ministeri Essayahin kotimaakunta Pohjois-Savo on tämän sairaalaverkkokarsinnan suurin häviö — suurin häviö — koska sieltä lakkautetaan peräti kaksi yöpäivystystä, Varkaudesta ja Iisalmesta. Tämä on johtamassa muun muassa Iisalmessa tilanteeseen laajojen vuodeosastojen, psykiatrisen osaston vuoksi, että siellä saattaa olla jatkossa tilanne, että paikalla on yöllä lääkäri, joka ei saa vastaanottaa potilaita. Onko hullumpaa hallituksen päätöstä?

Arvoisa puhemies! Hallitus haluaa päättää yöpäivystyksestä, koska alueet eivät kuulemma pysty päättämään järkevästi. No, katsotaan näitä hallituksen järkeviä sairaalapäätöksiä: Pietarsaaresta on matkaa Kokkolaan 40 kilometriä, [Mauri Peltokankaan välihuuto] Kouvolasta Kotkaan 60 kilometriä, samaan aikaan Oulaskankaalta on 100 kilometriä Ouluun tai vaikkapa Iisalmesta 90 kilometriä Kuopioon. Esimerkiksi kotikunnassani Kiuruvedellä matka yöpäivystykseen kolminkertaistuu. Ministeri Juuso, onko tämä mielestänne järkevää ja yhdenvertaista päätöksentekoa?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Juuso.

16.13 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hyvä ymmärtää perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon ero. Perusterveydenhuollon yöpäivystyksissä ei hoideta sydänkohtauksia eikä mitään muutakaan akuuttia

Pöytäkirja PTK 93/2025 vp

hengenvaarallista tilannetta, vaan heidät viedään ilman muuta isompaan sairaalaan, missä on mahdollista tämä hoitaa.

Se, että perusterveydenhuolto olisi auki yöllä ja siellä käydään ensin konsultoimassa lääkäreitä ja vasta sitten mennään yliopistolliseen sairaalaan, periaatteessa myöhentää sitä hoitoonpääsyä. Eli kyllä tässä on ihan järkevä jako tehty eri sairaaloiden välillä, ja vakuutan edelleen, että ihmisillä ei tarvitse olla hätää tästä, tämä homma kyllä hoidetaan ja ihmiset pääsevät hoitoon. Edelleenkin sanon, että minä tuomitsen tämän teidän pelottelukampanjanne, minkä te olette aloittaneet näiden yöpäivystysten lakkauttamisen vuoksi, ja painotan: Yhtään sairaalaa ei ole lakkautettu eikä olla lakkauttamassa. [Välihuutoja] Olemme tehneet ainoastaan työnjakoa siinä, mitä missäkin sairaalassa tehdään, tuoneet päiväkirurgista ja lyhytkirurgista hoitoa sinne sairaaloihin, mistä raskas kirurgia lähtee pois. Tämä on ennen kaikkea järkevää työnjakoa ja tehostaa toimintaa. [Krista Kiurun välihuuto]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Tuppurainen.

16.14 Tytti Tuppurainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä kysymys Oulaskankaan sairaalan yöpäivystysten lakkauttamisesta on monella tapaa kuvaava tämän hallituksen päätöksenteolle. Asioita runnetaan läpi mistään vasta-argumenteista, asiantuntijatiedosta tai kansalaisten mielipiteistä piittaamatta. Tässä tapauksessa on nyt käynyt ilmi, että säästöjä ei synny siinä mittakaavassa, mitä oli tavoiteltu. Siitä huolimatta päätös tehdään. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] Ja kun hyvinvointialueilla tunnetaan parhaiten esimerkiksi etäisyydet, liikenneyhteydet ja ne ihmisten arkiset palvelut, te ette kuuntele hyvinvointialuetta, joka haluaisi ylläpitää tämän yöpäivystysten, vaan ajatte sitä alas. Oletteko todella sitä mieltä, ministeri Juuso, ettei Oulaskankaan sairaalaan tulisi alueella hakeutua, jos yöaikaan myöhään illalla tulee lapselle vaikkapa vakava kuumekohtaus tai vakava astmakohtaus? Hyvinvointialueella päättäjät ovat sitä mieltä, että tämä päivystyspalvelu tulisi pitää auki, ja niin tuntuu ajattelevan moni hallituspuolueen kansanedustaja myös teidän omista riveistänne. [Vasemmalta: Näin on!]

Arvoisa ministeri Juuso, miksi te ette luota hyvinvointialueen päättäjiin, alueisiin tai edes oman puolueenne edustajiin Oulaskankaan yöpäivystysten kysymyksessä?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Aika. — Ministeri Juuso.

16.16 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nämä sairaalaverkkopäätökset perustuvat kattaviin asiantuntija-arvioihin. [Krista Kiurun välihuuto] Ollaan käytetty tilastotietoja, ollaan kysytty tietoja hyvinvointialueilta suoraan. Meillä on päteviä valmistelijoita, lääkintöneuvoksia, ja on poliittisesti hyvin tarkasti keskusteltu ja päätetty tämä malli, millä mennään eteenpäin.

Tämä on huomattavasti lievempi malli kuin mitä meille ehdotettiin alussa. Silloin puhuttiin jopa sairaaloiden lakkauttamisesta, mutta siihen me emme ole suostuneet. Me emme ole lakkauttaneet yhtään sairaalaa. Me pidämme kaikki sairaalat elinvoimaisina. Mikäli yöllä tulee astmakohtaus, niin on parempi, että se ensihoito tulee paikalle sinne kotiin kuin että lähdetään ajamaan lasta sairaalaan, koska silloin se apu tulee nopeammin, kun se ensihoito tulee sinne kotiin. Tämä pitää muistaa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kemppi.

Pöytäkirja PTK 93/2025 vp

16.17 Hilikka Kemppi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Arvoisa ministeri, ei tässä ole kyse keskustan pelottelusta. Tässä on kyse suomalaisten huolesta ympäri Suomea: Oulaskangas, Varkaus, Iisalmi, Savonlinna, Kemi ja Salo. Ympäri Suomea ihmiset ovat näiden kysymysten äärellä. Hyvinvointialueilla tulisi olla oikeus päättää palveluistaan niin, että yhdenkään potilaan turvallisuus ei vaarannu. Hyvinvointialueilla tulisi olla oikeus päättää palveluistaan niin, että he pystyisivät säästämään kustannuksia. Nyt esimerkiksi Oulaskankaan osalta hyvinvointialue on todistanut tässä talossa, että heille tulee lisää kustannuksia. He eivät säästä, heille tulee lisää kustannuksia. Siitä on kysymys, kun me kysymme Oulaskankaan ja muiden alueiden tulevaisuudesta.

Arvoisa ministeri, henkilöstön riittävyyden osalta kysyn: Työmatka pitenee Oulaskankaalla noin 100 kilometriä suuntaansa. Kuinka paljon te uskotte henkilöstön siirtyvän uuden työmatkan perässä?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Juuso.

16.18 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minulla on se käsitys, että useimmille on tarjottu muuta työtä, ja tällä hetkellä, kun vielä osalla alueista etenkin pohjoisessa on pula hoitajista, uskon vakaasti, että kyllä kaikille töitä löytyy. Ehkä sitten vähän eri paikassa ja ei ole sitä kolmivuorotyötä, niin kuin ennen on ollut, mutta uskon kyllä vakaasti, että ei tarvitse työpaikoista olla huolissaan. Kyllä niitä työpaikkoja löytyy. [Keskustan ryhmästä: Kaikki on hyvin, niinkö? Paremmaksi vain menee!]

Kun puhutaan siitä, päättääkö hallitus, mitä hyvinvointialueilla tehdään, vai päättääkö hyvinvointialue itse, niin kyllähän hyvinvointialue päättää hyvin paljon asioista itse. Nykyiset oppositio puolueet ovat lakkauttaneet satoja terveysasemia ja myöskin vuodeosastoja ihan oma-aloitteisesti ilman, [Välihuutoja] että hallitus on siihen puuttunut — mitä ei ehkä ole välillä tehty ihan järkevästi, koska se kuormittaa meidän päivystyksiä ihan turhaan. Kyllä tässä hallituksen päätökset ovat aika vähäisiä olleet, ja kuten sanoin, me katsoimme asiaa kansalliselta tasolta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kurvinen.

16.19 Antti Kurvinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Sen lisäksi, että Savonlinnassa, Kemissä, Iisalmessa, Varkaudessa, Oulaisissa ja Iisalmessa ollaan tässä tilanteessa, että lopetetaan pienten sairaaloitten päivystys, meillä on kriisi muutenkin hyvinvointialueilla. Erityisesti tämä näkyy meidän kunniakansalaisten arjessa, ikääntyneiden suomalaisten arjessa, jossa monella on muistisairauksia. He tarvitsevat hyvin monipuolisia palveluita.

Tällä hetkellä meillä on, arvoisa rouva puhemies, sellainen tilanne, että sotealan työntekijöitä on työttömänä, vaikka Suomi ikääntyy tällä lailla. Syynä on se, että lähes kaikilla hyvinvointialueilla pyörivät muutosneuvottelut, yt-neuvottelut, ja sieltä on jopa satoja hoitajia irtisanottu. Viimeksi juuri Pirkanmaa ilmoitti muutosneuvotteluista.

Arvoisa ministeri, syy tähän vaikeaan tilanteeseen on se, että hyvinvointialueitten rahoitus on aivan alimitoitettua. Keskusta on jo kaksi vuotta sitten tarjonnut, ojentanut kättä, että yhdessä parlamentaarisessa työssä [Välihuutoja perussuomalaisilta] miettisimme rahoituslain avaamista ja lisärahoitusta. Tätä ovat myös perussuomalaiset ja kokoomuksen

Pöytäkirja PTK 93/2025 vp

aluepäättäjät toivoneet. Kysynkin nyt, ministeri Juuso: oletteko valmis [Puhemies: Aika!] opposition kanssa yhteistyöhön rahoituksesta?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Ikonen.

16.20 Kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oliko se esitys siinä tyhjässä paperissa, jonka te jätitte? [Naurua perussuomalaisen ryhmästä] Nyt on pakko kysyä tämä, mutta... [Hälinää] — Jos saan hiljaisuutta. [Puhemies koputtaa]

Meillä hyvinvointialueitten rahoitus kasvaa. Se on kasvanut tälle vuodelle yli kahdella miljardilla. Ensi vuodelle se kasvaa noin miljardilla. Tässä on kasvatettu sitä rahoitusta, ja samaan aikaan kun me katsoimme ihmisten yhdenvertaisuuden kehittymistä tässä ympäri Suomen, niin THL ja STM arvioivat viime keväänä sitä, että ihmisten hoitoonpääsy on eri tavoin kehittynyt.

Yt-menettelyjä on käynnissä tosiaan eri puolilla Suomea. Se on valitettava asia. Mutta on hyvä katsoa myöskin sitä tilannetta siellä takana, mitkä asiat liittyvät yt-neuvotteluihin. Muutosneuvotteluihin joudutaan menemään ylipäätään tilanteissa, joissa tehdään palveluverkon tiivistämistä, joissa tukipalveluita kootaan isompiin kokonaisuuksiin, kun kiinteistöistä luovutaan, kun uusia palvelumuotoja otetaan käyttöön. Eli yt:issä on paljon kyse myöskin muista asioista kuin henkilöstövähennyksistä. On hyvä nähdä se, että kuitenkin tällä hetkellä koko henkilöstömäärä on paljon korkeammalla tasolla kuin mitä se on aikanaan näissä ollut. Toisaalta kolmasosa henkilöstöstä on seuraavan kymmenen vuoden aikana jäämässä myöskin eläkkeelle. Tässä tapahtuu todella paljon [Puhemies: Aika!] tällaisia asioita.

Myöskin vuokrahenkilöstön määrää on saatu vähennettyä, niin että paljon on myöskin hyvää kehitystä henkilöstöpuolella.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mäkynen.

16.22 Matias Mäkynen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy ihmetellä, että ministerit täällä naureskelevat kansanedustajien vastauksille ja vähättelevät kansalaisten huolia, kun heidän yöpäivystyksiään lakkautetaan. [Välihuutoja perussuomalaisen ryhmästä] — Ja perussuomalaiset vain huutelevat sieltä. Te olette tämän äänestyksen olleet tekemässä. Te olette lakkauttaneet näitä yöpäivystyksiä.

Aikanaan Sipilän hallitus rajoitti laajaa päivystystä Vaasassa. Silloin siitä edustaja Bergin johdolla tehtiin kansalaisaloite, jonka Sipilän hallitus kaatoi, mutta sitten Rinteen hallitus palautti Vaasaan laajan päivystyksen. No, nyt teillä olisi mahdollisuus ottaa tästä kansalaisaloitteesta vaarin — olisi ollut mahdollisuus — mutta te ette siihen tarttuneet. [Jenna Simulan välihuuto] Perussuomalaiset ja kokoomus ovat se yhteinen nimittäjä näiden sairaaloiden heikennysten taustalla vaalikaudesta toiseen.

Ministeri Juuso, te sanoitte jo, että käyttäytymisvaikutuksia ette osaa arvioida. Miksi ette luota alueisiin? Siellä tiedetään, miten ihmiset käyttäytyvät, miten he liikkuvat alueelta toiselle. Miksi te ajattelette, että te tiedätte paremmin kuin päättäjät alueella?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Juuso.

Pöytäkirja PTK 93/2025 vp

16.23 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tartun ensin tähän väitteeseen, että kokoomus ja perussuomalaiset heikentävät, ja muistutan keskustaa niistä Rehulan ja Saarikon toimenpiteistä 2015—2017, jolloin keskitämisasetukset tehtiin [Välihuutoja] ja mistä lähtien sekä Iisalmi, Varkaus että monet muut yöpäivystykset ovat toimineet poikkeusluvalla. Ne ovat toimineet poikkeusluvalla, eli jo silloin on nähty, että yöpäivystykset voidaan lakkauttaa ja keskittämisiä voidaan tehdä. Tämä on tehty keskustan ministerin toiveesta. [Perussuomalaisten ryhmästä: Ohhoh!] Nyt me panemme täytäntöön sitä ajatusta, mikä keskustalla oli silloin mutta mitä ei koskaan uskallettu tehdä, vaan mentiin eteenpäin poikkeuslupa poikkeuslupan perään. Tämä tästä. [Välihuutoja]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Maltetaan kuunnella, koska meillä on myös yleisöä tuolla eetterissä, jotta hekin kuulevat jotakin, mitä tässä salissa puhutaan. — Edustaja Lohi.

16.24 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Juuso, tässä hallituksessa ei ole yhtään keskustan ministeriä. Nyt on teidän vuoronne kantaa vastuuta, ja minä en ministerinä yhtään väheksyisi sitä hätää ja huolta, [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] joita Oulaskankaan ihmisillä ja ympäri Suomea tällä hetkellä on. Ihmisillä on hätä. Ymmärrän sen, että pitää tehdä uudistuksia ja toimenpiteitä, mutta tärkein tehtävä meillä pitäisi olla täällä nytten terveydenhuoltoa ajatellen, että me palautamme suomalaisten luottamuksen perustason terveydenhuoltoon ja ikäihmisten hoivaan.

Arvoisa ministeri, te olette nyt tekemässä päätöksen, jonka pitäisi kuulua hyvinvointialueille. Tässä ei ole kysymys erikoissairaanhoidon päivystyksestä Oulaskankaalla vaan on kysymys perusterveydenhuollon päivystyksestä, perustason palveluista, joihin pitäisi luottamus palauttaa suomalaisille. Kysyn teiltä, arvoisa ministeri: palauttaako tämä teidän linjauksenne ja terveydenhuoltolaki suomalaisille luottamusta, vai heikentävätkö päätös ja hallituksen politiikka suomalaisten luottamusta perustason terveydenhuoltopalveluihin?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Juuso.

16.25 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä hallitus toimeenpanee sitä soteuudistusta, minkä te olette raamittaneet viime kaudella. Sitä on tehty nyt yli kaksi vuotta. Me katsomme asioita kansalliselta pohjalta sillä tavalla, että me pystymme varmistamaan, että koko Suomessa on toimiva päivystysverkko, toimiva erikoissairaanhoidon verkko ja toimiva vanhustenhuolto, mutta te siellä alueella lakkautatte vanhustenpalveluita, [Välihuutoja] te lakkautatte terveyskeskuksia, te lakkautatte vuodeosastoja. Minä kysyn, missä se on se turvallisuus, mitä te luotte siellä hyvinvointialueilla. Keskusta ja demarit ovat tällä hetkellä enemmistönä 18 hyvinvointialueella. [Välihuutoja] Millä tavalla te edistätte sitä, että ihmisillä turvallisuudentunne säilyy? Päinvastoin, te masinoitte julkisuudessa ja aiheutatte sitä turvattomuuden tunnetta. Tämä hallitus ei sitä tee, ja me emme ole nauraneet emmekä väheksyneet kenenkään ihmisen huolia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Räsänen, Joona.

Pöytäkirja PTK 93/2025 vp

16.26 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiinnitin kyllä nyt huomiota siihen, kun ministeri ministeriaitiosta eduskunnan edessä valittaa hyvinvointialueiden päätöksentekijöiden tekemisistä. Sanoitte jotenkin niin, että ette ole pitänyt niitä päätöksiä kovinkaan hyvinä. Juolahti nyt vain mieleeni kysyä, että kenellä se valta tässä maassa tällä hetkellä on. [Jenna Simula: Ei ainakaan teillä!] En ole kyllä aikaisemmin kuullut, että ministeri ulkoistaa oman vastuunsa hyvinvointialueiden päätöksentekijöille tilanteessa, jossa koko hyvinvointialueiden rahoitus on kiinni siitä, mitä te enemmistöllänne tällä hetkellä teette.

Nyt tällä hetkellä käsittelemme asiaa, joka ei edes selvitysten mukaan tuo säästöjä ja josta asiasta pitäisi tosiasiallisesti päättää todella siellä hyvinvointialueella. Eli jos nyt olette todella sitä mieltä, että kaikki täällä jos ei ole opposition vika, niin on hyvinvointialueiden vika, [Puhemies koputtaa] niin olisiko parempi, että me kutsumme ensi torstaina hyvinvointialueet sinne ministeriaitioon vastaamaan kysymyksiin? [Puhemies: Aika!] Te voitte tulla sitten tänne salin puolelle esittämään niitä kysymyksiä. [Naurua]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Aika on kulunut. — Ministeri Juuso. — Ministeri Ikonen.

16.28 Kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pidän tärkeänä, että me käymme vuoropuhelua hyvinvointialueitten kanssa. Mutta palaan nyt ihan tähän peruslähtökohtaan. Kun on luotu uusi hallinnon taso, hyvinvointialueet, niin se on itsehallinnollinen taso. Se on erilainen itsehallinto kuin mihin me olemme tottuneet kunnissa. [Välihuutoja vasemmalta] Heillä ei ole verotusoikeutta, ja se palvelu, mitä siellä tehdään, on hyvin lakisääteistä.

Oleellista on ymmärtää se, että hyvinvointialueitten rahoitus on niin sanotusti yleiskatteista. No, se ei aina välttämättä kaikille sano mitään, mutta yleiskatteellisuus tarkoittaa sitä, että siellä hyvinvointialueilla me emme kohdenna rahoitusta niin, että tämä raha menee tismalleen tuohon ja tämä raha menee tismalleen tuohon, vaan hyvinvointialueet pystyvät itse omalla harkinnallaan myöskin kohdentamaan sitä rahoitusta. [Välihuutoja sosiaalidemokraattien ryhmästä] Tästä siinä itsehallinnossa on kyse myöskin, ja se on hyvä ymmärtää. Ja kun sairaalaverkosta puhutaan, niin siinä itse asiassa varmasti kaikkein tärkein ajuri tai syy taustalla on osaavien henkilöiden saatavuus. — Kiitos. [Krista Kiuru: Aivan käsitämätöntä!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Forsgrén.

16.29 Bella Forsgrén vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa on osoittanut meille sen, että kansakunnassa on turvattava kriisinsietokyky. Yksi keskeisin osa huoltovarmuutta on toimiva ja riittävän kattava sairaalaverkko. Me tapasimme Ukrainassa sosiaali- ja terveysvaliokunnan kanssa vieraillessamme varaministeriä ja useita meidän vastinparikomitean jäseniä, ja siellä nousi esille Ukrainan kokemus, että juuri paikallisesti saavutettavat terveyspalvelut ja sairaalat ovat olleet ratkaisevia siviilien selviytymiselle.

Oulaskankaan sairaalan ympärivuorokautinen päivystys on alueen asukkaille tärkeä. Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue on laaja, se on hyvin iso alue. Oulaskangas palvelee

Pöytäkirja PTK 93/2025 vp

jopa 120 000:ta ihmistä, ja nämä valtion esittämät rahoituksen säästöt ovat kyllä valiokunnassa osoittautuneet ainakin epäselviksi.

Olisinkin kysynyt koko hallitukselta: miten tämä huoltovarmuuskokonaisuus käy ilmi tässä koko sairaalaverkkovalmistelussa, ja miten se on otettu huomioon, [Puhemies: Aika!] varsinkin kun elämme kriisiaikoja?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Grahn-Laasonen.

16.30 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Vastaan hallituksessa sotesektorin valmiudesta ja varautumisesta, ja pidän tätä kysymystä todella ajankohtaisena ja tärkeänä. Itse asiassa hallitus on juuri antanut eduskunnalle esityksen, jolla vahvistetaan kykyämme suojata terveydenhuollon kriittistä infrastruktuuria ja meidän sairaaloita. Nämä kokemukset kumpuavat juurikin Ukrainasta ja niistä kokemuksista, joita sieltä olemme saaneet, kun Venäjä pommittaa suoraan sairaaloita ja heidän terveydenhuoltonsa kriittisiä kohteita. Siitä syystä hallitus pitää erittäin tärkeänä ja tulee myöskin rahallisesti tukemaan hyvinvointialueita siinä, että rakennamme keinoja suojautua mahdollisen sotilaallisen voimankäytön tilanteessa, mikäli sellaista tarvitaan. Tietenkin tämä on ensisijaisesti varautumista, ja se on äärimmäisen tärkeää työtä.

Eli Suomessa on maan kattava sairaalaverkko tämänkin jälkeen. Niin kuin ministeri totesi, yhtään sairaalaa ei ole suljettu. Meillä on laaja terveydenhuolto tässä maassa, ja tähän valmiuteen ja varautumiseen liittyen meillä on useita lakihankkeita käynnissä, joilla vahvistetaan Suomen varautumista myöskin sosiaali- ja terveydenhuollon sektoreilla. Eliikkä tätä työtä tehdään, ja kiitos eduskunnalle myös hyvästä yhteistyöstä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Laiho.

16.31 Mia Laiho kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten ministeri Juuso täällä on jo tuonut esille, yhtään päivystystähän ei olla lopettamassa, kyse on vain yöpäivystyksen osuudesta. Tämä päivystysverkkopäätös on tehty viime joulukuussa, ja nyt on kyse pelkästään tästä kansalaisaloitteesta Oulaskangasta koskien. [Eduskunnasta: Pelkästään kansalaisaloitteesta?]

Kun itse sairastut vakavasti keskellä yötä, niin haluatko, että sinut viedään sellaiseen paikkaan, missä on saatavilla tutkimusmahdollisuudet, esimerkiksi pään tietokonekuvaus ja kirurgiaa tai sydämen varjoainekuvaus, vai haluatko, että sinut kuljetetaan sinne paikalliseen terveyskeskukseen, jossa vuokralääkäri katsoo ja miettii, mitä sinulle tekee, ja siinä tulee viivettä kulkuun? [Välihuutoja] Meillä on Päivystysapu, valtakunnallinen puhelinpalvelu, josta voi kysyä neuvoa päivystysaikana, jos ei ihan hätätilanteesta ole kyse, ja mielellään tietenkin ohjaisi omalääkärille seuraavana aamuna. Moni hyvinvointialue on myös aloittanut kiirevastaanottoja iltaisin, jolloin se vastaa palvelutarpeeseen varsin hyvin, kuten Uudellamaalla Raaseporin osalta yöpäivystys suljettiin, [Puhemies: Aika!] mutta kiirevastaanottoa on iltaan asti ja viikonloppuisin. Kysynkin ministeriltä: [Puhemies: Aika!] miten hyvinvointialueilla nämä kiirevastaanotot ovat lähteneet toimimaan? [Antti Kurvinen: Niitä lakkautetaan, kun rahat ovat vähissä!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Juuso.

Pöytäkirja PTK 93/2025 vp

16.33 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä kiirevastaanotot toimivat hyvin. Päivystykset useimmiten ovat kuormittuneet juuri sen vuoksi, että kiireetöntä lääkäriaikaa joutuu jonottamaan niin kauan. Kun sen kiireellisen hoidon saa 1—3 päivän sisällä, niin aika moni pystyy odottamaan sen lääkäriajan, ja tämä kyllä keventää sitä päivystysten ruuhkaa.

Huomaan, että kysyjä on ammattilainen asiassa ja osaa selittää ne asiat, mitkä kuuluvat perusterveydenhuoltoon ja koska on kysymys erikoissairaanhoidosta ja miten kannattaa missäkin tilanteessa toimia. Toivoisin, että tämä ymmärrys näiden lukuisten selostusten myötä myöskin menisi kansalaisille, että on tärkeää ymmärtää ero perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon välillä ja panostaa siihen, että silloin kun erikoissairaanhoidoa tarvitsee, se hoito annetaan oikeassa paikassa, missä on asiantuntemusta, missä on kuvantamisvälineet, missä on leikkausmahdollisuudet, missä on kaikki tukitoimet ja näin pois päin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen.

16.34 Timo Suhonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! MTV Uutiset uutisoi 13.12.2024 seuraavaa: ”’Sairaalasekoilussa’ taas hurjia käännteitä, pääministerikin ymmällään.”

Arvoisa puhemies! Tämä edellä mainittu sairaalasekoilu saa huipennuksensa huomenna äänestyksessä siitä, saako esimerkiksi Varkaudessa ja Iisalmessa jatkossakin järjestää yöpäivystyksiä.

Arvoisa sosiaali- ja terveysministeri: Te hallituksessa ette halua, että alueet saisivat itse päättää yöpäivystyksistä. Onko teillä hallituksessa näin kova halu keskittää sosiaali- ja terveyspalveluita Pohjois-Savossakin ihmisistä ja hoidon saannista välittämättä, koska ette halua antaa alueille mahdollisuutta itse päättää yöpäivystyksistä? Arvoisa sosiaali- ja terveysministeri, te tuomitsitte meidät pelottelusta. Minä tuomitsen hallituksen välinpitämättömyydestä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Juuso.

16.35 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus ei suinkaan ole välinpitämätön. Kyllä me ajattelemme meidän kansalaisia [Vasemmalta: Siltä on näyttänyt!] ja huolehdimme siitä, että päivystysverkko on kattava, että palvelut toimivat, että erikoissairaanhoidoa on saatavissa. Sehän toimii Suomessa erittäin hyvin, kuten tiedätte. Huolehdimme siitä, että kiirevastaanottoja järjestetään. Viemme eteenpäin omalääkärimallia. Olemme antaneet mahdollisuuden 65-vuotiaille ja siitä yli haakeutua yksityiselle lääkärille samalla asiakasmaksulla kuin julkisen terveydenhuollon puolella, mikä on osoittautunut ainakin tähän mennessä aivan loistavaksi ratkaisuksi: kolmen viikon sisällä 10 000 käyntiä. Kyllä me huolehdimme teistä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sarkkinen.

16.35 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus leikkaa hyvinvointialueiden rahoitusta ja pakottaa yöpäivystyksiä sulkemaan eri puolilla Suomea, ja sitten te syytätte täällä hyvinvointialueita ongelmista. Kantakaa vastuuta, hyvä hallitus, omista päätöksistänne. [Eduskunnasta: Näin on!]

Pöytäkirja PTK 93/2025 vp

Arvoisa puhemies! Oulun eteläisellä alueella ihmiset kysyvät tällä hetkellä, miten tämä on mahdollista. Miten on mahdollista, että vaikka hyvinvointialue itse haluaisi jatkaa yöpäävystystä, vaikka yöpäävystyksen sulusta ei ole tulossa säästöä, vaikka alueella on iso väestö ja pitkät etäisyydet, vaikka muualla yöpäävystykset ovat saaneet jatkaa, niin meidän alueemme yöpäävystys suljetaan? Sitä ihmiset kysyvät. Ja ihmisten huoli palveluiden saatavuudesta on ymmärrettävää, kun lähin yöpäävystys siirtyy sadan kilometrin päähän nykyisestä, ja pelätään ambulanssityhjiöiden syntyä, kun kuljetukset lisääntyvät.

Arvoisa puhemies! Alueilla itse ei uskota, että tämä päätös tuo todennäköisesti mitään säästöjä. Uskotteko te, että Oulaskankaan yöpäävystyksen lakkautus toisi säästöjä? [Vasemmalta: Hyvä kysymys!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Juuso.

16.37 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Soteuudistuksessa haluttiin — te halusitte — itsehallinnolliset hyvinvointialueet. Te halusitte, että hyvinvointialueet päättävät mahdollisimman pitkälle omista palveluistaan [Välihuutoja] mutta sen lisäksi eduskunnalla on lainsäädäntövalta ja lainsäädäntövelvollisuus, mikä asettaa raamit sille itsehallinnolle, ja tämän vastuun me tietysti kannamme.

Se vastuu, mikä hyvinvointialueiden päättäjillä on siellä alueilla kohdistaa se yleiskatteellinen rahoitus eri toimintoihin, on oikeasti siellä hyvinvointialueilla, kunnes soteuudistus tai joitain muita järjestämislakeja muutetaan. Mutta se on siellä ollut nyt kaksi vuotta, ja sitä soteuudistusta on leivottu 17 vuotta. On utopistista ajatella, että tässä aikataulussa lähtisimme tekemään suuria muutoksia palveluiden järjestämiseen. Me yritämme kaikin voimin viedä eteenpäin tätä soteuudistusta ja tehdä siitä niin hyvän kuin siitä voi niillä edellytyksillä, mitä lainsäädännössä tällä hetkellä on. [Vasemmalta: Entä se vastaus? Tuleeko vastausta?]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rintamäki.

16.38 Anne Rintamäki ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Soteuudistuksen yksi tavoite oli vastata sotejärjestelmässä vuosikymmeniä muhineeseen ongelmaan, jossa erikoissairaanhoidon kulut paisuvat ja perustason palvelut näivettyvät. Soten tavoitteiden vastaisesti hyvinvointialueilla on kuitenkin keskustan ja sosiaalidemokratian enemmistöllä tehty ahkerasti leikkauksia nimenomaan peruspalveluihin, kuten terveysasemiin, ikäihmisten palveluihin ja neuvoloihin. Perussuomalaisille ikääntyvästä Suomesta huolehtiminen hoidon jatkuvuuden ja monipuolisten peruspalveluiden avulla on tärkeää. Tähän voitaisiin vastata järjestämällä alueilla ilta- ja viikonloppuaikaista kiirevastaanottoa.

Arvoisa ministeri Juuso: kertoisitteko, miksi perustason palveluiden vahvistaminen on niin tärkeää?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Juuso.

16.39 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä erittäin tärkeä kysymys. Tämä on se avain siinä, millä tavalla me säästämme erikoissairaanhoidon kuluja, ja se tarkoittaa sitä, että perustason palvelujen pitää olla kun-

Pöytäkirja PTK 93/2025 vp

nossa, matalan kynnyksen palvelujen pitää olla kunnossa. Me tuomme siihen omalääkärimallia, me tuomme siihen terapiatakuuta, mielenterveyspalveluita, päihdepalveluita laajennetaan, ja kaiken tarkoitus on se, että ihmiset pääsisivät hoitoon ajoissa, ettei tarvitsisi sitä erikoissairaanhoidon käyttöä.

Ja tässä kun puhutaan etäisyyksistä, niin muistutan, että olen Lapista. Meillä on suuressa, isossa Lapissa ainoastaan kolme päivystyspistettä auki — Ivalo, Rovaniemi ja Kemi — ja siinä mielessä nämä etäisyyskeskustelut hieman särähtävät.

2.3. Suullinen kysymys hoitojonojen purkamisesta (Harry Harkimo liik)

Suullinen kysymys SKT 147/2025 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Harkimo.

Keskustelu

16.40 **Harry Harkimo liik:** Arvoisa puhemies, ärade talman! Minulla on tämmöinen täydellinen paperi tässä, jonka otsikkona on — ei ole tyhjä paperi: ”Ovatko teillä todellakin sairaat loppuneet?” Viime aikoina olette sulkeneet sairaaloita [Mauri Peltokangas: Ei yhtään sairaalaa!] ja Oulaskankaan yöpäivystystä on pienennetty. Viime vuosikymmen on hoettu, että tulee työvoimapula. Ex-ministeri Satonen kävi ulkomailla rekrytoimassa ulkomaalaista työvoimaa. Nyt irtisanoitte viimeisten viikkojen aikana 3 000 hoitoalan henkilöä. Jonot ovat tosi pitkiä. Millä tavalla te saatte nämä jonot pienenemään ja vähentymään, kun te irtisanoitte ja suljette sairaaloita tai yöpäivystyksiä? [Perussuomalaisten ryhmästä: Ei hallitus ole mitään irtisanonut!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Juuso.

16.40 **Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hoitajien tilanne tällä hetkellä on se, että pula tai ylitarjonta on hyvin aluekohtaista. Jossakin on edelleenkin pula sairaanhoitajista, lähihoitajista, kun toisilla alueilla on ylitarjontaa. Mutta ihan selkeästi tilanne on muuttunut näiden yt-neuvottelujen seurauksena ja sen seurauksena, että hyvinvointialueet ovat tosiaan käyneet läpi sitä verkostoaan ja irtisaneet ja päättäneet työsuhteita. Se on totta.

Ja... [Harry Harkimo: Niistä jonoista kysyin!] — Jonotilanne: Monella hyvinvointialueella perusterveydenhuoltoon pääsee paremmin kuin ennen soteuudistusta. Se on myönteinen kehitys. Hyvin paljon, sanotaanko puolella hyvinvointialueista, on onnistuttu monissa toimenpiteissä. On tuotu siihen toimintaan järkevää palveluverkkoa, on tuotu teknologiaa, digitaalisia vastaanottoja. Kokeillaan myöskin tekoälyavusteista, käytetään tekoälyä siellä, missä se on mahdollista. Nämä hyvinvointialueet ovat lähteneet liikkeelle heti, kun soteuudistus tuli, ja näemme, että se on ollut tarpeen, [Puhemies koputtaa] koska siellä päästään niihin soteuudistuksen tavoitteisiin [Puhemies koputtaa] ihan eri tavalla kuin muilla hyvinvointialueilla.

Pöytäkirja PTK 93/2025 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Tällä erää viimeinen kysymys tähän aiheeseen, edustaja Berg.

16.42 **Kim Berg sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olemme taas tänään todistaneet hallituksen sekavaa linjaa. Ministeri Juuso, te myönsitte juuri äsken itse, että perusterveydenhuollon päivystysten karsiminen kuormittaa erikoissairaanhoidon päivystystä. Linja on näköjään se, että hyvä päätös on hallituksen ansiota ja huonot päätökset ovat hyvinvointialueiden vastuulla. Päivänselvää on, ettei hallitus todellisuudessa luota tässä kysymyksessä alueiden kykyyn hoitaa tehtävänsä, vaikka hallitus vastuusta itse saarnaa. Ministeri Juuso, kysyn nyt vielä kerran: miksi hallitus ei luota tässä päivystyskysymyksessä alueisiin, jotka tuntevat parhaiten oman alueensa olosuhteet ja asukkaiden tarpeet, jos kaikissa muissa kysymyksissä te viette vastuuta hyvinvointialueille päättää siitä palvelustaan, mitä hyvinvointialueilla järjestetään? [Välihuutoja]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Juuso.

16.43 **Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se, mikä eniten rasittaa päivystyksiä tällä hetkellä, on se, että meidän ikääntyvät ihmiset eivät ole oikeassa paikassa. He ovat liian pitkään kotona. Te olette lakkauttaneet ympärivuorokautisia palveluasumisen paikkoja. [Välihuutoja vasemmalta] — Kyllä, olette vieneet vanhustenhoidosta... [Krista Kiurun välihuuto] — Kyllä, ja juuri tämä on se, mikä ruuhkauttaa päivystyksiä tällä hetkellä. Ihmisten täytyy kokea, että he ovat turvassa, heillä on turvalliset palvelut. Palveluasumisen täytyy olla kunnossa, ja näin me vähennämme sitä päivystysten ruuhkaa. Tärkeintä on katsoa se ruohonjuuritaso, että siellä oikeasti palvelut toimivat eikä turhaan kuormiteta päivystyksiä. [Välihuutoja]

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.4. Suullinen kysymys naisiin kohdistuvan väkivallan kitkemisestä (Atte Harjanne vihr)

Suullinen kysymys SKT 148/2025 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Seuraava kysymys. — Edustaja Harjanne.

Keskustelu

16.44 **Atte Harjanne vihr:** Arvoisa puhemies! Lauantaina vietetään kansainvälistä tyttöjen päivää. Kuten moni tässä salissa, minäkin olen pienen tytön vanhempi, ja haluan, että hän ja joka ikinen tyttö voi kasvaa turvallisessa maailmassa, jossa heistä voi tulla ihan mitä tahansa. [Jenna Simula: Pojat myös!] Kun katson tätä maailmaa, olen todella huolissani. Avoin naisviha leiskuu, ja naisten oikeudet ovat vaarassa. Seksuaalinen häirintä ja ahdistelu ja naisiin kohdistuva väkivalta ovat arkipäivää. Valitettavasti Suomessakin naisiin kohdistuva väkivalta on aivan liian yleistä, enkä muista sellaista viikkoa, etten olisi lukeutunut pysäyttävää uutista ahdistelua, häirintää tai raakaa väkivaltaa kohdanneista tytöistä ja naisista. Otsikoiden taakse jäävät ne kaikki tapaukset, joita ei koskaan edes tutkita. Kaiken

Pöytäkirja PTK 93/2025 vp

tämän edessä on pysähdyttävä miettimään, miten rakennetaan tytöille ja samalla aivan kaikille parempaa maailmaa. Kysynkin teiltä, ministeri Grahn-Laasonen: mitä hallitus aikoo tehdä naisiin kohdistuvan väkivallan kitkemiseksi ja sen kautta jokaisen Suomessa asuvan tytön hyväksi?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Grahn-Laasonen, olkaa hyvä.

16.45 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhdessä haluamme rakentaa Suomesta turvallisen maan sekä tytöille, naisille että aivan kaikille, ja kiitän siitä, että tämä kysymys nousee täällä eduskunnan kyselytunnilla esiin. Hallituksen tasa-arvopolitiikan kärki on naisiin ja tyttöihin kohdistuvan väkivallan torjuminen ja pysäyttäminen. Tämä on meidän vahva agenda. Meillä on runsaasti myös lainsäädäntötoimia. Sovittelun kieltäminen lähisuhdeväkivaltatilanteissa on jo viety lainsäädäntöön. Meillä on tyttöjen sukuelinten silpomisen tiukennettu lainsäädäntö ja samoin pakkoavioliittojen kriminalisointi ja niin edelleen.

Tässä seuraavan vuoden budjetissa, jonka hallitus on eduskunnalle antanut, vahvistetaan merkittävästi turvakotien rahoitusta, kuten on tehty hallituksen kaikissa aiemmissakin budjettiesityksissä. Jaan myös sen tilannekuvan, että tämä on globaalisti todella suuri huoli, että meillä tyttöjen ja naisten oikeudet ottavat jopa taka-askeleita. Me emme voi ottaa itsestäänselvänä sitä, että tasa-arvo kehittyy eteenpäin. Sen takia Suomen pitää olla erittäin aktiivinen tällä agendalla, turvata sitä, että jokainen tyttö saa kasvurauhaa, että häirintään puututaan, että puututaan myöskin uusiin digitaalisen [Puhemies koputtaa] maailman uhiin, joita meidän tytöt kohtaavat. — Kiitos kysymyksestä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan V-painikkeella. — Edustaja Virta.

16.47 Sofia Virta vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille rakentavasta vastauksesta ja siitä, että turvakotien rahoitusta vahvistetaan ja rangaistuksia kiristetään. Se on tärkeää, mutta en malta olla toteamatta, että silloin kun niitä rangaistuksia tarvitaan tai niitä turvakoteja tarvitaan, niin jossakin on jo se äiti, joka pakkaa sen pienen turvakaukaloon ja pakenee yöllä sinne turvakotiin. Jossakin on jo se nainen, joka kantaa sen jälkeen elämässään niitä öitä, joissa herää kolinaan miettien, kuolenko tänä yönä. Siksi meidän pitää kyetä tämän lisäksi vaikuttamaan jo aikaisemmin. Meidän pitää kyetä varmistamaan, että meidän lapset ja nuoret kasvavat perheissä, joissa heille opetetaan, että väkivalta ei ole vaihtoehto, että on muita tapoja hillitä tunteita ja säädellä niitä. Niin kauan kuin tekijöihin ei kyetä vaikuttamaan, on aina vain uusia uhreja. Me voimme lisätä loputtomiin poliiseja ja turvakoteja, mutta jos me emme kykene muuttamaan asenteita siitä, että kukaan ei koskaan ansaitse väkivaltaa, vaikka olisi kuinka ärsyttävä ja minkälainen, niin meillä on liian iso ongelma ratkaistavaksi.

Kysynkin hallitukselta: millä toimin te pyritte vahvistamaan vaikka kansalaisjärjestökentän toimintaa tai niitä sosiaali- ja terveystalvaeluita, jotta ajoissa myös väkivallan tekijät saisivat sellaista tukea, että he kykenevät irtautumaan väkivallan tekemisestä? [Oikealta: Erinomainen kysymys!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Grahn-Laasonen.

Pöytäkirja PTK 93/2025 vp

16.48 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Kiitos!

Juuri nimenomaan esimerkiksi tällä turvakotien rahoituksella pystytään tarjoamaan palveluja väkivaltaa kohtaaville, väkivallan uhriksi joutuneille. Väkipalta ei ole koskaan yksityisasia, ja Suomessa se on liian pitkään ollut sitä — että meillä on kotien seinien sisällä tapahtunut asioita, joihin ihmiset eivät ole saaneet apua. Tätä hiljaisuuden kierrettä meidän pitää myöskin pystyä katkaisemaan ja tuomaan ihmisten tietoon näitä palveluja, joita meidän sotejärjestelmä, hyvinvointialueet ja myöskin järjestöt tarjoavat, jotta voimme sitten vahvistaa sitä, että on myöskin se turvallisuuden kokemus siitä, että tietää, että apua on saatavilla ja on tarjolla.

On tärkeätä, että nousi esille myöskin se puoli, että meidän pitää pyrkiä vähentämään väkivaltaa ja myöskin sitä aggressiota ja muuta, mikä on siellä taustalla. Tämä näkyy esimerkiksi jo tällä hetkellä nuorissa miehissä ja nuorissa pojissa, että aggressiivisuus ja semmoinen väkivallan ihannointi valitettavasti näkyy myös mediassa ja sosiaalisessa mediassa. Tähänkin meidän pitäisi pystyä löytämään uusia työkaluja, että tällainen väkivaltakulttuuri saataisiin Suomessa pysäytettyä ja näistä oikeuksista puhuttaisiin enemmän.

Tärkeä asia. Meillä on näitä lainsäädäntöuudistuksia, niin kuin kuvasin. Muun muassa tämä lähisuhdeväkivallan sovittelun kieltö oli tärkeä askel väkivaltatyölle Suomessa.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.5. Suullinen kysymys metsien suojelusta (Mai Kivelä vas)

Suullinen kysymys SKT 149/2025 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Seuraava kysymys. — Edustaja Kivelä, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.49 Mai Kivelä vas: Arvoisa puhemies! ”Älykkäät olennot eivät tuhoa omaa kotiaan.” Näin sanoi hiljattain kuollut arvostettu luonnonsuojelija Jane Goodall. Tällä viikolla taas saimme kuulla, kuinka Suomessa kulutetaan luonnonvaroja asukasta kohden eniten Euroopassa. Saman Euroopan ympäristökeskuksen raportin mukaan suurin uhka luonnonllemme on metsätalous. Myös hiilinielut ovat romahtaneet metsien liian suurten hakkuiden vuoksi. [Juha Mäenpää: Ei pidä paikkaansa!] Päävastuu on poliitikoilla. Hakkuita on mahdollista rajoittaa, luonnonmetsät on mahdollista suojella, ja kiertotalouteen on mahdollista velvoittaa. [Jenna Simula: Hakkuita voi tehdä viisaasti!] Nyt kuitenkin päinvastoin luonnon tuhoamiseen kannustetaan jopa verotuin, ja vapaaehtoiset joutuvat vahtimaan valtion mailla tehtäviä hakkuita luonnonmetsiin. Ympäristöministeri, otatteko te nämä raportin tiedot vakavasti, ja jos otatte, millä tavalla hallitus aikoo kantaa vastuunsa metsien suojelusta ja hiilinielun kasvattamisesta?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Multala.

16.50 Ympäristö- ja ilmastoministeri Sari Multala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos kysymyksestä. Tällä viikolla todella julkistettiin Euroopan luonnon tilaa

Pöytäkirja PTK 93/2025 vp

kuvaava raportti, joka julkaistaan joka viides vuosi, ja Suomi sai siinä sekä hyviä että huonoja uutisia. Meillä on monissa asioissa onnistuttu. Myös YK:n jäsenmaista me olemme parhaiten onnistuneet kestävän kehityksen kriteerien mukaisessa toimeenpanossa, ja siitä meidän kannattaa iloita. Mutta nimenomaan ekologisen kestävyyspuolella meillä on paljon tekemistä, ja erityisesti luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen uhkaa myös meillä suomalaista luontoa, kuten me kaikki tiedämme.

Meillä on tärkeitä työkaluja tietysti työkalupakissamme jo olemassa, rahoitusta siihen. Esimerkiksi nyt teemme juuri tätä työtä, eli olemme kartoittaneet nämä valtion mailla sijaitsevat vanhat luonnontilaiset metsät, ja se kokonaisuus tulee olemaan pinta-alaltaan historiallisen suuri suojelupäätös. Pysyvään suojeluun asetetaan jopa 90 000 hehtaaria. Määrä tarkentuu, kun tässä työssä edetään vielä pidemmälle.

Sen lisäksi tietysti me tarvitsemme myös uusia keinoja luonnonsuojeluun. Siksi kiitämkin eduskuntapuolueita siitä keskustelusta, joka oli mahdollisuus käydä eilen luonnonsuojeluvomarkkinoiden rakentamiseksi tähän maahan. Sitä haluamme myös hallituksena edistää, ja tätä työtä pitää jatkaa myös tulevilla kausilla, [Puhemies koputtaa] jotta saamme laajennettua luonnonsuojelurahoituksen pohjaa myös yksityisiin toimijoihin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksen, nousemaan seisomaan ja painamaan V-painiketta. — Edustaja Furuholm.

16.52 Timo Furuholm vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiinasta tulevien yksittäisten pakettien määrä on kasvanut radikaalisti Suomessa. Muutamassa vuodessa olemme nousseet 850 000 paketista jopa 50 miljoonaan, ja koko Euroopassa puhutaan jo lähes viidestä miljardista paketista. Vallitseva tilanne ei ole oikein kenenkään hallussa. Tämä massiivinen pakettivirta aiheuttaa valtavia ongelmia: ympäristö kuormittuu, tuoteturvallisuus heikkenee, verot jäävät saamatta ja kotimainen kauppa menettää elinvoimansa. Parin euron tuotteet houkuttelevat kuluttajia, mutta laskun maksaa lopulta yhteiskunta ja etenkin luonto. Siksi kysynkin hallitukselta: miten Suomi aikoo osaltaan vaikuttaa siihen, että ympäristölle ja ilmastolle haitallinen verkkokauppa saataisiin kuriin, jotta siihen liittyvät riskit eivät kasva entisestään? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Multala.

16.53 Ympäristö- ja ilmastoministeri Sari Multala (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Tämäkin on erittäin ajankohtainen ja tärkeä kysymys, sillä tässä on monia näkökohtia, totta kai ennen kaikkea ympäristöön liittyen, mutta myöskään tuoteturvallisuus ei ole näissä monissakaan tuotteissa kohdallaan. Pohjoismaisen ministeriryhmän yhteisellä rahoituksella tehtiin Tullin tehovalvontakampanja ja siinä havaittiin, että jopa 70 prosenttia näistä Kiinasta tilatuista pikkupaketeista ei täytä tuoteturvallisuusvaatimuksia, joita me täällä Euroopassa olemme asettaneet. Sen lisäksi tietenkään näistä tuotteista usein ei makseta jätehuoltoon liittyviä kustannuksia tai ei välttämättä noudateta muita, tuoteturvallisuuteen tai ympäristövastuuseen liittyviä normeja.

Sen vuoksi, koska tiedetään, että tämä ongelma ei kosketa vain Suomea ja siihen on yksittäisen maan vaikea puuttua, me tietenkin ajamme ennen kaikkea sitä, että Euroopan unionin tasolla löydettäisiin mahdollisimman vahvat keinot puuttua tähän ilmiöön Euroopan tasolla. Sen lisäksi totta kai tutkimme myös, onko mahdollista tehdä jotakin sellaista, jolla

Pöytäkirja PTK 93/2025 vp

me täällä Suomessa voisimme tähän puuttua, kuitenkin muistaen, että meillä on yhteinen sisämarkkina. Hyvä uutinen on se, että Euroopan unionissa on jo päätetty poistaa tämä 150 euron tulliraja, eli myöskin näistä pienemmistä paketeista jatkossa maksettaisiin tulli.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.6. Suullinen kysymys nuorten työllistämisestä (Christoffer Ingo r)

Suullinen kysymys SKT 150/2025 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Seuraava kysymys. — Edustaja Ingo.

Keskustelu

16.54 **Christoffer Ingo r:** Ärade fru talman! Här i den här salen är vi överens om att vi oroas över sysselsättningsläget, och särskilt då det kommer till unga vet vi att det är viktigt att komma in på arbetsmarknaden, för det stärker självförtroendet och ger kompetens och framtidstro. Vi vet också att det är på arbetsmarknaden som man knyter kontakter, som i sin tur kan leda till nya jobb och skapa en positiv spiral.

Arvoisa puhemies! Liian moni on työttömänä, ja tämä koskee erityisesti nuoria aikuisia. Itse ajattelen, että tämä hallituksen valmisteleva työllistymisaseteli auttaa siihen, että nuoret helpommin saavat jalan oven väliin työelämässä. Jokainen kivi on käännettävä nuorisotyöttömyyden taistamiseksi. Siksi meidän pitää tarkastella myös muita keinoja työllistämisen helpottamiseksi. Esimerkiksi yritysverolainsäädäntöön voisi tehdä nuorisovarauksen, jolla yritys pystyisi alentamaan verotettavaa tuloaan, jos se tarjoaa nuorelle töitä. Kysyisin arvoisalta ministeri Marttiselta: millä muilla tavoin voimme tukea erityisesti nuorten työllistymistä, ja miten suhtautuisitte ehdotukseen nuorisovarauksesta?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Marttinen, olkaa hyvä.

16.56 **Työministeri Matias Marttinen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Lämmin kiitos edustajalle erittäin arvokkaasta kysymyksestä ja tärkeästä pohdinnasta siitä, mitä hallitus ja me voimme tehdä yhdessä sen hyväksi, että nuorisotyöttömyydelle, joka on aivan liian korkealla tasolla tällä hetkellä, voidaan tehdä kaikki toimenpiteet, joilla nuorten, jotka ovat jääneet vailla työtä, usko omaan tulevaisuuteen taas vahvistuu ja he pääsevät töihin.

Edustaja mainitsi jo hallituksen käyttöön ottaman uuden nuorten työllistymisasetelin. Olen tällä viikolla esitellyt tämän setelin yksityiskohdat ja kertonut myös, että meillä valmistelu menee hyvin määrätietoisesti eteenpäin. Tavoitteena on se, että tulevien kuukausien aikana seteli tullaan ottamaan käyttöön niin, että viimeistään alkuvuonna kunnat ja kaupungit sitten pääsevät seteliä hyödyntämään.

Toisena asiana, hyvät kansanedustajat, täytyy myös muistaa se, että tämä hallitus tekee kymmenittäin erilaisia työllisyyteen liittyviä uudistuksia, ja ne kaikki hyödyttävät

Pöytäkirja PTK 93/2025 vp

myös meidän nuoria. Edustajan esille nostamaa asiaa täytyy tarkastella hieman enemmän, ja voimmme jatkaa asiasta vaikka kyselytunnin jälkeen kahvin lomassa.

2.7. Suullinen kysymys korkeasti koulutettujen ulkomaalaisten työllistymisestä (Peter Östman kd)

Suullinen kysymys SKT 151/2025 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Östman.

Keskustelu

16.57 Peter Östman kd: Arvoisa puhemies! Tänään on syytä iloon. Yhdysvallat ja Suomi ovat meidän presidenttimme ja pääministerimme johdolla sopimassa isosta jäänmurta-
jien kaupasta. On hienoa, että hallitus tekee toimia, joilla pyritään saamaan enemmän ihmisiä työhön. [Jenna Simula: Hyvä hallitus!]

Kysymykseni koskee korkeasti koulutettuja henkilöitä, jotka ovat tulleet Suomeen, tehneet töitä integroitumisensa eteen mutta ovat silti vielä työmarkkinoiden ulkopuolella. Osa heistä on suorittanut koulutuksensa suomalaisilla verovaroilla. He ovat hakeneet hyvin aktiivisesti työpaikkoja, mutta tällä hetkellä tilanne on haastava. Etlan raportin mukaan merkittävä osa ulkomaalaisista asiantuntijoista muuttaa pois muutaman vuoden kuluessa Suomeen saapumisestaan. Kysyn ministeri Marttiselta: Mitä toimia hallitus on tehnyt ja lisäksi päättänyt toteuttaa vielä tällä kaudella, että yhä useampi korkeasti koulutettu löytäisi mielekkään työn ja elämän Suomesta?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Marttinen.

16.58 Työministeri Matias Marttinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia edustaja Östmanille hyvin tärkeän aiheen esille nostamisesta, ja edustaja, jolla on pitkä yrittäjäura taustallaan, tietää totisesti hyvin sen tilanteen, mikä tällä hetkellä työmarkkinoilla meillä on.

On niin, että nimenomaan kansainväliset osaajat, joilla on korkea koulutus, usein törmäävät meidän työmarkkinoilla siihen tilanteeseen, että heidän osaamistaan ei meillä myöskään tunnisteta. Tähän tarvitaan vahvasti siis työllisyyspalveluja, meidän kuntien ja kaupunkien toimenpiteitä. Tiedämme myös sen, että useat kaupungit ovat ottaneet myös käyttöön erilaisia kansainvälisiä palveluita, joissa pyritään vastaavasti näiden kansainvälisten osaajien osaamista tuomaan esille ja poluttamaan heitä vastaavasti työelämään.

Mutta kyse on myös siitä, millä tapaa suomalaiset yritykset suhtautuvat tänne muuttaneisiin ihmisiin. Kun pohdimme vaikka kansainvälisiä opiskelijoita, niin aivan liian monet heistä muuttavat pois Suomesta sen sijaan, että oltuaan jo vuosia Suomessa voisivat jäädä tänne työskentelemään. Vakuutan teille, että teemme kaikkemme, jotta saamme tätä asiaa vietyä eteenpäin ja avattua polkua näille henkilöille jäädä työskentelemään Suomeen. [Antti Kurvinen: Onko persut samaa mieltä?]

2.8. Suullinen kysymys työperäisen maahanmuuton väärinkäytösten kitkemisestä (Mikko Lundén ps)

Suullinen kysymys SKT 152/2025 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lundén.

Keskustelu

16.59 **Mikko Lundén ps:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Viime viikkoina on uutisoitu ulkomaalaisen halpatyövoiman hyväksikäytöstä Suomessa. Maahanmuuttajia on houkutteltu tänne töihin rahan toivossa, mutta osa heistä on joutunut törkeän hyväksikäytön kohteeksi. Tämä ei ole mikään uusi ongelma. Me perussuomalaiset olemme nostaneet näitä harmaaseen talouteen ja työperäiseen maahanmuuttoon liittyviä epäkohtia esiin kerta toisensa jälkeen.

Epäkohtien korjaamiseksi olemme ryhtyneet toimiin. Hallitus on selkeyttänyt pelisääntöjä ja julkaissut ohjelman, jolla torjutaan nimenomaan työperäistä hyväksikäyttöä. Seuraamme myös sen toteutumista todella tarkasti. Ulkomaalaisten marjanpoimijoiden hyväksikäyttöön on puututtu. Työperäisille maahanmuuttajille on asetettu 1 600 euron vähimmäispalkka, joka voisi olla korkeampikin. Lisäksi on otettu käyttöön niin sanottu kolmen kuukauden sääntö, ja keväällä on tulossa vielä uusi esitys, jolla ehkäistään työperäistä hyväksikäyttöä entisestään.

Arvoisa työministeri Marttinen, voidaanko sanoa, että tämä hallitus on tehnyt enemmän kuin mikään aiempi hallitus työperäisen maahanmuuton väärinkäytösten kitkemiseksi? [Välihuutoja]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Marttinen.

17.00 **Työministeri Matias Marttinen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Vastauksena edustaja Lundénin kysymykseen: kyllä näin voidaan sanoa, sillä tämä hallitus on toteuttamassa siis omaa toimenpideohjelmaa paitsi harmaan talouden torjuntaan myös työperäisen hyväksikäytön torjuntaan.

Kuten edustaja täällä totesi hyvin, suurimmat ongelmat, aivan järkyttävät tilanteet, ovat tulleet esille esimerkiksi luonnonmarjapoimijoiden tilanteen osalta. Siellä on ilmennyt vuosikausia ihmiskauppaa. Ihmisiä on kohdeltu todella julmasti ja huonosti, ja aikaisempien hallitusten tekemät toimenpiteet eivät ole tepsineet. Sen takia me olemme muuttaneet lainsäädäntöä. Kun aikaisemmin nämä henkilöt ovat tulleet Suomeen turistiviisumeilla, niin nyt taas vastaavasti heiltä vaaditaan työsopimusta, he ovat kausityölain piirissä. Tällä hetkellä Suomen viranomaisilla on aivan eri tavalla mahdollisuus myös valvoa sitä, että yrityksissä työntekijöiden työehtoja noudatetaan, ja mikäli taas vastaavasti ongelmia ilmenee, niihin puututaan määrätietoisesti. Tämän myötä rangaistuksia myös työperäisen rikokunnan osalta tullaan kiristämään merkittävästi, koska me haluamme, [Puhemies koput-

Pöytäkirja PTK 93/2025 vp

taa] että nämä roistot ja konnat saadaan vastuuseen teoistaan. [Perussuomalaisten ryhmästä: Erinomainen vastaus!]

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.9. Suullinen kysymys lastensuojelulain kokonaisuudistuksesta (Oskari Valtola kok)

Suullinen kysymys SKT 153/2025 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Otetaan vielä yksi kysymys. — Edustaja Valtola.

Keskustelu

17.02 Oskari Valtola kok: Arvoisa puhemies! Tämän hallituksen tahtotilana on panostaa lapsiin ja Suomen tulevaisuuteen. Siksi Petteri Orpon hallitus tekee lastensuojelun kokonaisuudistuksen, jossa pureudutaan kovalla kädellä lastensuojelun perusongelmiin. Hallitus onkin tänään antanut eduskunnalle esityksen lastensuojelulain uudistuksesta. Uudistuksen tavoitteena on korjata lastensuojelun puutteet ja palauttaa käyttöön työkalut, joilla yhteiskunta voi lunastaa lupauksen lasten suojelemisesta. Lastensuojeluun käytetään yli miljardi euroa vuodessa, mutta asiantuntijat ovat laajasti sitä mieltä, että ongelma ei ole rahan määrä vaan se, mihin rahat ohjataan. Suomessa lapset eivät saa tukea riittävän varhain ja toisaalta keinot auttaa lapsia eivät ole kaikilta osin riittävät. Lastensuojelulain uudistusta on kentällä odotettukin pitkään. Arvoisa ministeri Juuso, millä tavoin ja millä aikataululla hallitus nyt uudistaa lastensuojelun?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Juuso.

17.03 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos kysymyksestä.

Lastensuojelulakia uudistetaan kahdessa vaiheessa. Ensimmäisen vaiheen tuon eduskunnan lähetekeskusteluun ensi viikolla. Tämä on erittäin tärkeä, ja tavoitteena on nimenomaan suojata lapsia paremmin sekä heiltä itseltään että ympäröivältä yhteiskunnalta. Parannamme lastensuojelun työntekijöiden mahdollisuuksia rajoitustoimin puuttua vaarallisten esineiden ottamiseen huostaan. Myöskin kännykän voi ottaa pois, ja myöskin tulee se paikantaminen silloin, kun lapsi on hatkalla ja hän on siellä vaaran kohteena. Monesti näitä lapsia, jotka omin luvun lähtevät lastensuojelulaitoksista, hyväksikäytetään tai sitten he sortuvat itse rikoksiin, ja me haluamme suojata lapsia siltä, että näin ei tapahtuisi, ja sen vuoksi meidän on tarpeellista lisätä tiettyjä rajoituskeinoja, jotta suojelemme heitä tavallaan heiltä itseltään ja myöskin ympäröivältä yhteiskunnalta. Tarkemmat asiat tulevat siinä laissa, mutta sen haluan mainita, että erityisen huolenpidon jaksoa pidennetään huomattavasti, jopa puoleen vuoteen, ja pidän sitä hyvinkin tarpeellisena [Puhemies koputtaa] erittäin haastavien lasten osalta, ihan heidän omaksi parhaakseen.

Kysymyksen käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 93/2025 vp

Kyselytunti päättyi.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle EU:n data-asetusta täydentäväksi lainsäädännöksi Hallituksen esitys HE 128/2025 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto on 7.10.2025 ehdottanut, että asia lähetetään liikenne- ja viestintävaliokuntaan. Keskustelu asiasta päättyi 7.10.2025 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelussa edustaja Miapetra Kumpula-Natri on edustaja Timo Suhosen kannattamana vastoin puhemiesneuvoston ehdotusta ehdottanut, että asia lähetetään liikenne- ja viestintävaliokuntaan, jolle talousvaliokunnan on annettava lausunto.

Puhemiesneuvosto on 8.10.2025 pitämässään kokouksessa tarkistanut aiempaa ehdotusta ja ehdottaa, että asia lähetetään liikenne- ja viestintävaliokuntaan, jolle talousvaliokunnan on annettava lausunto.

Selonteko hyväksyttiin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kun puhemiesneuvoston tarkistettu ehdotus on sama kuin edustaja Miapetra Kumpula-Natrin ehdotus, puhemiesneuvoston ehdotus hyväksyttäneen?

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksyttiin ja asia lähetettiin liikenne- ja viestintävaliokuntaan, jolle talousvaliokunnan on annettava lausunto.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion asuntorahastosta annetun lain kumoamisesta ja valtion tukeman asuntotuotannon takausmaksuja koskevaksi lainsäädännöksi Hallituksen esitys HE 135/2025 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ympäristövaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 45 minuuttia. Jos puhujalistaa ei ehditä käydä tässä ajassa loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohien jälkeen. — Nyt keskustelu alkaa. Ministeri Multala, esittelypuheenvuoro, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.06 Ympäristö- ja ilmastoministeri Sari Multala (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Käsittelyssä on nyt hallituksen esitys laiksi valtion asuntorahastosta annetun lain kumoamisesta ja valtion tukeman asuntotuotannon takausmaksuja koskevaksi lainsäädännöksi. Lakimuutoksella lakkautettaisiin Valtion asuntorahaston toiminta ja rahasto sulautettaisiin osaksi valtion talousarviota. Lisäksi esityksellä otettaisiin käyttöön valtion tukeman asuntorakentamisen korkotukilainojen takausmaksut vuodesta 2026 al-

Pöytäkirja PTK 93/2025 vp

kaen. Esityksellä toteutetaan hallitusohjelmaa sekä korostetaan eduskunnan budjettivaltaa asuntopolitiikassa ja parannetaan asuntorahoituksen tukien vertailtavuutta budjettitalouden menojen kanssa.

Arvoisa puhemies! Valtion asuntorahasto on toiminut vuodesta 1990 lähtien talousarvion ulkopuolisena rahastona, jonka tehtävänä on ollut asunto-olojen kehittäminen ja valtion tukeman asuntotuotannon rahoittaminen. Rahaston varat ovat kuitenkin ehtymässä, ja sen toiminnan jatkaminen edellyttäisi jatkossa pääomittamista. Tämä taas söisi valtion vähäisiä varoja tuottamatta kuitenkaan toiminnallista lisäarvoa. Valtion talousarvioon sulauttamalla tukitaso ei ole riippuvainen ehtyvän rahaston pääomien kehittymisestä. Talouspoliittinen ministerivaliokunta onkin linjannut, että rahasto lakkautetaan ja sen varat tuloutetaan talousarvioon vuoden 2026 alusta. Rahaston varat, noin 2,4 miljardia euroa, tuloutetaan valtion talousarvioon vuonna 2026. Tämä lisää kertaluontoisesti valtion tuloja. Jatkossa valtion tukeman asuntotuotannon tuet tulisivat kuitenkin suoraan valtion budjetista. Korkotukimenot ja takauskorvaukset arvioidaan vuonna 2026 noin 152 miljoonan euron tasolle. Avustuksiin varataan 80,6 miljoonaa euroa.

Toisin kuin julkisessa keskustelussa on annettu ymmärtää, esityksellä ei ole suoraa vaikutusta valtion tukeman asuntotuotannon tukien määrään. Myös nykyisessä järjestelmässä eduskunta on vuosittain talousarvioesityksessä päättänyt asuntorahaston myöntämien avustusten ja korkotukilainojen myöntövaltuuden tason. Rahaston lakkauttamisella ei siten olisi välittömiä vaikutuksia esimerkiksi haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten asumiseen liittyvien oikeuksien toteutumiseen. Toistan: nyt käsillä oleva esitys ei siis vaikuta asuntotuotannon tukien tasoon, vaan päätös on eduskunnan, niin ennen kuin jälkeenkään tämän rahaston lakkauttamisen. Hallitus on kyllä omassa budjettiesityksessään esittänyt vuodelle 26 ja 27 valtion tukeman asuntotuotannon tason laskua julkisen talouden tilan vuoksi. Tähän liittyy myös politiikan suunnanmuutos. Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman mukaisesti yhteiskunnan tukemaa asuntotuotantoa vähennetään hallitusti ja laadukasta, kohtuuhintaista asumista edistetään ensisijaisesti vapaarahoitteisella asuntorakentamisella.

On kuitenkin syytä huomata, että viimeisten vuosien aikana korkotukilainojen myöntövaltuudet ovat olleet historiallisesti erittäin korkealla tasolla. Tällä on toteutettu vastasyklistä suhdannepolitiikkaa rakennusalan pitkittyneessä matalasuhdanteessa. Vuonna 2023 tämä myöntövaltuus oli 1 miljardi 950 miljoonaa euroa, vuonna 24, joka oli siis ensimmäinen vuosi, kun tämä hallitus teki kokonaisen budjetin, se oli 2 miljardia 250 miljoonaa euroa. Vastaavasti tänä vuonna sitten tämä taso on ollut 1 miljardi 750 miljoonaa euroa, ja ensi vuoden budjettiin esitetään 1 miljardi 135 miljoonaa euroa.

Arvoisa puhemies! Lisäksi tämä esitys sisältää nyt ehdotuksen valtion tukeman asuntorakentamisen korkotukilainojen takausmaksusta vuoden 2026 alusta alkaen. Esityksen mukaan lainansaaaja maksaa 0,5 prosentin takausmaksun uusista korkotukilainoista, joita myönnetään asuntojen rakentamiseen, perusparantamiseen tai hankintaan. Takausmaksujen käyttöönotolla toteutettaisiin hallitusohjelman kirjaus, jonka mukaan takauksista lähtökohtaisesti peritään aina asianmukainen takausmaksu ja takausmaksujen periminen otetaan käyttöön myös asuntorahoituksessa. Takausmaksujen käyttöönoton tarkoitus on, että lainansaaajat arvioivat nykyistä tarkemmin uusia investointejaan valtion tukemaan asuntorakentamiseen. Esityksen mukaan lainansaaaja maksaa 0,5 prosentin takausmaksun uusista korkotukilainoista, joita myönnetään asuntojen rakentamiseen, perusparantamiseen tai hankintaan. Takausmaksua ei perittäisi erityisryhmille tarkoitetuista hankkeista. Maksu

Pöytäkirja PTK 93/2025 vp

voidaan sisällyttää omakustannusvuokraan tai käyttövastikkeeseen, eikä sen arvioida merkittävästi nostavan asumiskustannuksia. Vuokriin kohdistuva vaikutus olisi noin 5—10 senttiä neliöltä kuukaudessa.

Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan kumottavaksi Valtion asuntorahastosta annettu laki ja muutettavaksi vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annettua lakia. Laki omistusasuntolainojen korkotuesta ja laki vuokra-asuntojen korkotukilainalla rahoitettujen asuntojen vapautumisesta käyttörajoituksista kumottaisiin. Lisäksi ehdotetaan muutoksia 17 lakiin lähinnä niissä olevien viittaussäännösten vuoksi. Esitys liittyy valtion vuoden 2026 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset ministerille esittelystä. [Vastauspuheen-
vuoropyyntöjä] — Ilmeisesti on tarve käydä lyhyt debatti tässä vaiheessa. — Edustaja Mikkonen.

17.11 Krista Mikkonen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri totesi tässä, että sinänsä tämä esitys ei vaikuttaisi valtion takausmääriin tai siihen, miten asumista tuetaan. No, näinhän voi tietysti ajatella, mutta kyllähän me kaikki tiedämme, että kun tämä VAR nyt itsenäisenä rahastona lopetetaan ja se siirtyy suoraan budjetin alle, niin kyllähän ne säästöpainee tulevat olemaan sellaisia, että todennäköisesti tulee kohdistumaan sitten säästöjä ihan eri tavalla myös näihin tukiin. Näinhän me ollaan nähty vaikkapa kun järjestöjen rahoitus poistettiin niin, että kun se sieltä Veikkaus-rahoista tuli suoraan budjettiin, niin sakset kävivät kyllä hyvin, hyvin terävinä.

Tämä on tietysti varsin iso periaatteellinen kysymys, josta on ehkä keskusteltu aika vähän. Siis asuntopolitiikka on pitkäjänteistä, ja sen takia tämä rahasto on aikoinaan nimenomaisesti perustettu, ja nyt on tietysti uhka, että kun se on budjettirahoitusta suoraan, niin asuntopolitiikasta tulee paljon poukkoilevampaa.

Tietysti toinen iso periaatteellinen muutos, joka hallitusohjelmassakin suoraan sanotaan ja jonka ministerikin totesi, on se, että kyllähän painopistettä nyt siirretään [Puhemies ko-
puttaa] kohtuuhintaisesta asumisesta enemmän markkinaehtoiselle puolelle. Jos katsoo tämänhetkistä tilannettakin, [Puhemies: Aika!] niin valitettavasti markkinaehtoisesti ei ole kiinnostusta rahoittaa kohtuuhintaista asumista siinä määrin, mikä on tarve.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Viitanen.

17.13 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Kuten tuossa todettiin, kyllähän tosiasiaassa tämä lakiesitys tarkoittaa sitä, että meidän liikkumavaramme pienee. Tämä määräraha tulee olemaan alttiimpi leikkauksille, ja selvää on, että pitkällä juoksulla me tulemme menettämään tällaisen suhdannetyökalun, mikä tässä nyt on tälläkin kaudella ollut käytössä näiden valtuuksien muodossa, ja tulemme menettämään myös pitkäjänteisen välineen rakentaa ihmisille kohtuuhintaisia koteja ja peruskorjata niitä.

Kyllähän tässä näkyy myös hallituksen tahto vetää tämä asuntorahasto alas, sillä varmasti ministeri muistaa, että tähän teitte jo hallituskauden alkuun päätöksen tyhjentää tätä asuntorahastoa 800 miljoonalla — asukkaiden rahoja, niitä, joita oli tarkoitettu käytettävän kohtuuhintaisten kotien rakentamiseen ja niiden korjaamiseen. Te tyhjänsitte tätä ra-

Pöytäkirja PTK 93/2025 vp

hastoa 800 miljoonaa, ja sen jälkeen te käytännössä ajatte tämän alas ennen pitkää siirtämällä tämän budjettiin.

Kyllä minun täytyy sanoa, ministeri, että tämä on varsin lyhytnäköistä. Minä veikkaan, että kymmenen vuoden päästä me tulemme näkemään tämän päätöksen isot seuraukset.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kallio.

17.14 Vesa Kallio kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Valtion asuntorahasto perustettiin tehostamaan sosiaalisen asuntotuotannon rahoitusjärjestelmää. Rahaston etuina pidetään toiminnan itsenäisyyttä ja varainkäytön joustavuutta nopeasti vaihtelevissa ja ennalta arvaamattomissa tilanteissa, ja rakennusosalalla nämä vaihtelut ovat tunnetusti suuria. Asuntorahaston tehtävät kuuluvat pysyvästi valtion hoidettaviksi, eikä asuntorahaston sulauttaminen valtion talousarvioon ole siten tarkoituksenmukaista.

Arvoisa puhemies! Asuntorahaston olisi mahdollista jatkaa nykyistä toimintaansa. Toiminta rahaston kautta olisi joustavampaa kuin valtion tukeman asuntotuotannon ja avustusten rahoittaminen suoraan talousarviovaroilla. Vielä enemmän vaikutusta asuntorahaston säilyttämisellä olisi silloin, jos päätettäisiin pitää asuntorahastosta myönnettävät avustukset kehyksen ulkopuolella. Myös Valtion asuntorahaston johtokunnan mukaan rahaston kassa pystyy kantamaan vielä lähes kymmenen vuotta suoritukset, joihin on taloudellisesti sitouduttu.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lohikoski.

17.15 Pia Lohikoski vas (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Hallituksen päätös lakkauttaa Valtion asuntorahasto on äärimmäisen lyhytnäköinen ja kestävätkin niin rakennusalan toimijoiden kuin asukkaidenkin kannalta. Tämän tilanteen seurauksena tämä hallitus vie kaikilta tulevilta hallituksilta mahdollisuudet ja työkalut tehdä asuntopoliittikkaa. Tämä on erittäin surullinen ratkaisu teiltä. VARin sulauttaminen osaksi valtion budjettia tulee vaikeuttamaan merkittävästi rakennusalan elvytystoimia, joita taantumassa juuri tarvittaisiin. Ja yhteiskunnan tukemaa asuntotuotantoa tarvitaan. Sen alasajo vain pahentaa käsillä olevia asuntomarkkinoiden haasteita. Meillä on paljon ihmisiä, jotka ovat niin pienituloisia, että ei heillä ole varaa markkinahintaisiin vuokra-asuntoihin eikä heillä ole varaa eikä mahdollisuutta ostaa omaa asuntoa.

Ja mitä tulee tähän asuntopoliittiseen kuvioon kokonaisuudessaan, kun olette leikanneet myöskin asumistukia, niin te todella syöksette ihmisiä köyhyyteen ja asunnottomuuteen, [Puhemies koputtaa] ja nyt ei ole kunnilla sitten enää jatkossa työkaluja. Todella erikoinen tilanne.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Perholehto.

17.16 Pinja Perholehto sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllähän tämä esitys on omiaan jatkamaan sitä asuntopoliittista linjaa, jonka hallitus on oikeastaan jo kautensa alussa valinnut.

Ministeri, sanoitte, että tämä ei oikeastaan muuta mitään. Ajattelen, että varmaan väite olisi jokseenkin uskottavampi, jos ei sieltä olisi jo tähän mennessä otettu nimenomaan 800 miljoonaa euroa omiin poliittisiin muihin tarkoituksiin. Nimenomaisesti sillä, että meillä

Pöytäkirja PTK 93/2025 vp

on ollut oma erillinen rahasto, on pyritty osaltaan myös vaikuttamaan siihen, että ne rahat, joita siellä on, käytettäisiin nimenomaan siihen, että edistetään ihmisille saavutettavaa, kohtuuhintaista asumista.

Tästä hallituksen esityksestä oli myös luettavissa, että olisi ollut muita vaihtoehtoja. Järjestelmää olisi voinut tietenkin kehittää ja laajentaa, mutta valitsitte nyt romuttaa sen ja ajaa alas nimenomaan siksi, että pyrkimyksenä ei suinkaan ole edistää tätä kohtuuhintaista asuntotuotantoa, vaan muuta. Kysyn teiltä, ministeri: mikä lopulta ratkaisi tämän valinnan?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hänninen.

17.17 Juha Hänninen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On myös syytä todeta selvästi: asuntotukia ei olla lopettamassa, kuten oppositiosta nyt huudellaan. Päävastoin esityksen tarkoituksena on, että niiden hallinta ja rahoitus siirtyvät suoraan valtion budjettiin. Tämä tekee tukijärjestelmästä entistä avoimemman ja johdonmukaisemman. Siksi tämä hallituksen esitys edustaa vastuullista ja kestävästä asumispolitiikkaa. Se turvaa tuen jatkuvuuden ja vahvistaa kansalaisten luottamusta siihen, että valtio kantaa vastuunsa myös tulevaisuudessa. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Heinäluoma.

17.18 Eveliina Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Väitän, että tämä asuntorahaston lakkautuspäätös on hallituksen päätöksistä keuhkosta yksi haitallisimmista — haitallisimmista sen takia, että se tosiasiaa tuhoaa koko sen suomalaisen hyvän asuntopolitiikan pohjan, jota suomalaiset päättäjät ovat rakentaneet koko sen ajan, kun sotien jälkeen Suomeen on rakennettu tämä pitkäjänteinen asuntopolitiikan malli. Se malli on perustunut siihen, että me emme usko siihen, että vain markkinat pystyvät hoitamaan kaikille ihmisille kohtuuhintaista asumista, vaan me olemme rakentaneet valtion tukeman asuntopolitiikan kautta sellaisen ratkaisun, jossa myös pienituloisilla ihmisillä on varsinakin kaupunkiseudulla, isojen kustannusten alueilla, mahdollista asua ja elää, ja se on ollut myöskin hyvän suomalaisen elinkeinopolitiikan tukena. Nyt tämä malli romahtaa, ja se tulee aiheuttamaan tuleville vuosille ison, ison ongelman [Puhemies koputtaa] kaikille meille, jotka täällä kaupunkiseudulla asumme.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Strandman.

17.20 Jaana Strandman ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kunnioitettu ministeri, tämä uudistus tekee asuntopolitiikasta selkeämpää ja tehokkaampaa, kun tehtävät ja varat yhdistetään valtion talousarvioon, karsitaan päällekkäisyyksiä ja pienennetään hallintokuluja. Kunnille ja rakentajille tämä tarkoittaa myös yksinkertaisempaa järjestelmää, jossa on yksi prosessi, yksi päätöksentekoketju ja yksi vastuullinen taho.

Sosiaalinen asuntotuotanto ei siis lopu, vaan se jatkuu, mutta selkeästi budjetoiduin ja vastuullisin ehdoin. Esityksen tarkoitus ei ole heikentää asuntotuotantoa vaan varmistaa sen kestävyys. Rakennetaan siis vähemmän byrokratiaa ja enemmän koteja sinne, missä niillä on todellinen tarve.

Pöytäkirja PTK 93/2025 vp

Tämä esitys on osa laajempaa talouden vakauttamista. Kun julkista rahaa käytetään, se on tehtävä harkiten, vastuullisesti ja avoimesti. — Kiitos. [Vasemmalta: Puhutaankohan me nyt samasta asiasta?]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kivelä.

17.21 **Mai Kivelä vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Asuntorahaston lakauttaminen on huono päätös. Tämä tarkoittaa sitä, että hallitus sekä poistaa kohtuuhintaiselle asuntotuotannolle korvamerkityt rahat että lisäksi vaikeuttaa rakennusalan suhdannevaihteluihin vastaamista. Taantumassa rakennusala on voitu tukea, ja näin on myös pysytty estämään konkurssveja. Rakennusallalla on muutenkin ollut viime vuodet vaikeaa. Tiedätte alan työttömyyden ja lomautuksien tilanteen.

Paitsi rakennusala myös kotia tarvitsevat ihmiset ovat ahdingossa. Tämä hallituksen politiikka on lisännyt kysyntää kohtuuhintaisille asunnoille, mutta juuri näistä kohtuuhintaisista asunnoista on pulaa, ja valtion tuki niiden rakentamiseen ollaan romuttamassa. Teidän ansionne asumispolitiikan saralla on nyt todennetusti ollut lisää asunnottomuutta, häättöjä ja työttömyyttä. Tämä on yksi huono päätös tähän kokonaisuuteen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Otetaan vielä kaksi vastauspuheenvuoroa ja sen jälkeen ministerin vastaus. Sitten, jos ei ole pakottavaa tarvetta enää debatille, mennään puhujalistaan. — Edustaja Kiljunen.

17.22 **Kimmo Kiljunen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Multala, te olette Vantaalta, niin kuin minäkin olen, ja te tiedätte erinomaisen hyvin, miten kohtuuhintainen asuntorakentaminen Vantaalla on erinomaisen välttämätöntä ja tärkeää. Te olette juuri vieraillut VaVin tilaisuudessa ja tiedätte meillä sen korkotuetun asuntorakentamisen keskimääräisen hinnan, mikä ihmisillä on. Meillä kuukausiansiot ihmisillä ovat 1 300 euroa kuukaudessa. Meillä on Vantaalla paljon, paljon vähätuloisia ihmisiä, ja tämä kohtuuhintaisen asuntorakentamisen takaaminen on tärkeää.

Edustaja Hännisen puheenvuoro oli hämmästyttävän erikoinen, ja täällä oli muitakin puheenvuoroja siitä, että tämä ikään kuin tekee avoimemmaksi päätöksentekojärjestelmän. Tosiasiassa tämä tekee haavoittuvammaksi tämän järjestelmän sen vuoksi, että meillä ovat olleet korvamerkityt rahat asuntorahastossa, varatut nimenomaan kohtuuhintaiseen, korkotuettuun asuntorakentamiseen. Jos ne tulevat osaksi budjettia, on kaikki ne muut paineet, mitä meillä on täällä käytävän keskustelun alla koko ajan, muun muassa terveydenhuollosta puolustukseen ja niin edelleen. Ne ovat kaikki yhteismetallisia siinä keskustelussa, ja on aivan varmasti niin kuin täällä on todettu: [Puhemies koputtaa] me menetämme erittäin tärkeän tuen, mikä kohtuuhintaisella asuntorakentamisella Suomessa on ollut.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

17.23 **Lauri Lyly sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Katselin tässä tilastoa, että rakennuslupia ja aloituksia on ollut tänä vuonna noin 15 000—16 000. Se tarkoittaa sitä, että ensi vuonna ei tule hallituksen lupaamaa 27 000 uudisrakennusta ja asuntoa ol- lenkaan. Sitten kun katsoo tätä valtion tukemaa asuntotuotantoa: viime vuonna noin 9 000, tänä vuonna ehkä 7 000 ja ensi vuonna 5 000. Meillä on väärä suunta, kun tämän politiikan

Pöytäkirja PTK 93/2025 vp

pitäisi olla vastasyklistä. Tämä lakkauttamispäätös on jo johtanut siihen, että se kone rupeaa yskimään, ja siellä on monia esimerkkejä, joista näkyy, että ei saada liikkeelle asioita.

Tässä isoin kysymys tulee olemaan se, että missä on se elementti, että me teemme vastasyklistä politiikkaa asunnoilla. Silloin kun budjetissa on muutenkin niukkuutta, niin siinä kohtaa meidän pitäisi yrittää saada vastasykliä. VAR on ollut sitä varten, että me saamme siinä yhteydessä käytettyä näitä elementtejä. Ministeri Multala, miten tehdään vastasyklistä politiikkaa jatkossa?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Multala, olkaa hyvä.

17.25 Ympäristö- ja ilmastoministeri Sari Multala: Arvoisa puhemies! Täytyy nyt erottaa kaksi asiaa toisistaan. Eli korkotukilainavaltuudet ja niistä päättäminen ovat olleet tähän asti ja ovat jatkossakin eduskunnan käsissä. Totta kai hallitus talousarvioesityksessään antaa esityksen aina eduskunnalle, ja näin tulee olemaan myös tulevaisuudessa.

Sitten, mitä tulee näihin korkotukilainavaltuuksiin, niin jo aiemmin, jo ennen tätä hallituskautta, niiden aiheuttama velkaantuminen on laskettu meidän velkaantumiskehitykseen, eli tällä muutoksella ei ole vaikutusta siihen. Se tulkintamuutos on tehty aiemmin, ja itse pidän sitä hieman erikoisena tulkintana Tilastokeskukselta, koska nämä eivät ole siinä mittakaavassa suoria budjettimenoja kuin niitä korkotukilainavaltuuksia meidän budjetissamme on, koska ne eivät realisoitu suorina budjettimenoina samassa mittakaavassa. Tämä on mielestäni sellainen tulkinta, joka meidän kannattaisi yrittää yhdessä muuttaa, sillä tämä nimenomaan vaikuttaa siihen, miten sitten näitä menoja katsotaan suhteessa vaikka meidän julkisen talouden tilaan.

Tämä on kuitenkin eri asia kuin se, mitä nyt ollaan tekemässä. Tässä Valtion asuntorahaston sulauttamisessa osaksi budjettia on kysymys nyt nimenomaan siitä, että sen asuntorahaston pitkän aikavälin kestävyys eli ne pääomat, mitä siellä on nyt tällä hetkellä ollut, eivät riitä kattamaan niitä vastuita, joita sille tulevaisuudessa tulee. Eli jollain aikavälillä, ei välttämättä juuri tänä vuonna, mutta jollain aikavälillä lähitulevaisuudessa, olisi ollut edessä joka tapauksessa se, että sitä rahastoa olisi pitänyt pääomittaa, jotta voidaan varautua niihin tuleviin vastuihin, jotka tulevat siis kasvamaan nyt, kun hallitus on tässä tämän alkukauden osalta kasvattanut näitä menoja. Eli nämä ovat kaksi eri asiaa, ja jatkossakin eduskunta tulee päättämään siitä, mikä on korkotukilainavaltuuksien taso.

No, mitä tulee sitten tähän asuntopolitiikkaan ylipäättään, meidän pitäisi pyrkiä siihen, että pääosin niin pienituloisten kuin kaikkien muunkin tuloisten asuntotarpeeseen pystytäisiin vastaamaan vapaarahoitteisella tuotannolla. No, tilanne tietysti on ollut nyt se, että sitä vapaarahoitteista asuntotuotantoa ei synny, kun rakennusala on ollut alamaissa sen takia, että ihmiset eivät käytännössä osta asuntoja, eivät itselleen eivätkä myöskään juurikaan sijoitusasuntoja. Sen lisäksi meillä on vuokramarkkinoilla ollut paljon vapaata kapasiteettia, jopa suurissa kaupungeissa, mikä on johtanut siihen, että vuokrataso vapailla markkinoilla on laskenut hyvin lähelle itse asiassa sitä, mikä näiden tuettujen asuntojen taso tällä hetkellä on. Eli tällä hetkellä voi sanoa, että on vuokralaisen markkinat ja tämmöistä niin sanottua kohtuuhintaista asumista löytyy hyvinkin laajalti myös tämän tuetun kannan ulkopuolelta.

No, tilanne tulee toki varmasti muuttumaan tässä tulevina vuosina, kun — ainakin toivon näin — asuntorakentaminen jälleen myös vapaarahoitteisella puolella lähtee vahvasti

Pöytäkirja PTK 93/2025 vp

liikkeelle, ja siihen hallitus on toki tehnyt toimia. Emme ole todellakaan seisonneet tumput suorana, vaan esimerkiksi asuntorahoitusta on tässä muutettu.

Mutta sitä haluan vielä korostaa, että todella itsekin ajattelen näin, että kyllä tulemme jatkossakin tarvitsemaan tätä valtion tukemaa asuntotuotantoa. Nyt olemme käyttäneet sitä suhdannepolitiikan välineenä myös ikään kuin tämmöiseen pienituloisten asumiseen, mutta ajattelen kyllä niin, että tällä valtion tukemalla asuntotuotannolla on tärkeä rooli myös erityisryhmien asumisen kohdalla ja sitä meidän pitäisi pystyä vielä kehittämään lisää. Sen vuoksi esimerkiksi opiskelijoille olemme nyt esittelemässä 100 prosentin korkotukilainavaltuuden, ja juuri viime viikolla opiskelijajärjestöjä tavattuani olen vakuuttunut siitä, että se tulee todelliseen tarpeeseen. Myöskin kasvavan vanhusväestön tarpeet tai vaikkapa vammaisväestön tarpeet ovat, totta kai, tärkeitä, kun mietitään sitä, miten jatkossa kehitetään tätä valtion tukemaa asuntorahastoa ja sitä rahoitusta, mitä siellä on.

Mainitsen myös sen, että nyt ensi vuodelle olemme kasvattamassa takauslainavaltuutta 300 miljoonaan sen 100 miljoonan sijaan, mitä se tälle vuodelle oli. Siihen liittyen aion itse viedä eteenpäin ajatuksia siitä, miten me voisimme kehittää sitä instrumenttia esimerkiksi niin, että sille olisi vielä enemmän kysyntää ja voisimme vastata sitä kautta myös tähän varmasti lisääntyvään asuntotarpeeseen, jota esimerkiksi kaupunkiseuduilla on.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Sitten menemme puhujalistaan. — Edustaja Kallio.

17.29 Vesa Kallio kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos ministerille napakoista vastauksista. Kun nyt lähetekeskustelusta on kyse, elikkä tämä valiokuntaan on meille tulossa, niin on hyvä täällä käydä tätä keskustelua.

Orpon hallitusohjelmassahan todetaan erittäin hyvin, että toimivat asuntomarkkinat ovat edellytys Suomen kilpailukyvyille, alueiden elinvoimalle ja työvoiman liikkuvuudelle. Hallitus lupaa huolehtia asumisen ja liikkumisen edellytyksistä koko Suomessa, myös maaseutumaisessa ja harvaan asutussa Suomessa. Ohjelmansa mukaan hallituksen asuntopolitiikan keskeisin tavoite on asuntomarkkinoiden toimivuuden edistäminen. Hallitusohjelmassa luvataan, että toimivat asuntomarkkinat luovat suomalaisille mahdollisuuden asua mahdollisimman hyvin ja edullisesti omia toiveita vastaavassa kodissa.

Arvoisa puhemies! Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen Valtion asuntorahaston lakkauttamisesta. Esityksen mukaan rahaston varat sulautetaan osaksi valtion talousarviota vuoden 2026 alussa, kuten täällä on hyvin tuotu esille. Taustalla on hallitusohjelman kirjaus, jonka mukaan yhteiskunnan tukemaa asuntotuotantoa vähennetään ja siirrytään vapaarahoitteiseen asuntorakentamiseen. Suomeksi sanottuna hallituksen linja on, että markkinat hoitavat, kuten hallituksen linja on monessa muussakin asiassa. Valtion tukema asuntotuotannon rahoitus toteutetaan jatkossa suoraan talousarviosta. Kuten täällä on tämäkin tuotu esille, eduskunta on tähänkin saakka päättänyt talousarvion yhteydessä asuntorahastosta myönnettävien tukien myöntövaltuuksien määrän. Valtion asuntorahastoa on käytetty välineenä asuntopolitiikan toteuttamisessa ja asumisen perusoikeuden turvaamisessa. Rahaston keskeisenä tulonlähteenä ovat olleet aiemmin myönnetty aravalainat. Niiden takaisinmaksun myötä rahaston toiminnan jatkaminen olisi tosiaankin edellyttänyt rahaston pääomittamista.

Arvoisa puhemies! Pääministeri Orpon hallitusohjelmassa linjattiin, että Valtion asuntorahaston talous liitetään kehyksen piiriin siltä osin kuin talousarvion perusteluissa otetaan kantaa niiden menojen määrään. Asuntorahastoavustukset siirrettiin kehykseen vuo-

Pöytäkirja PTK 93/2025 vp

desta 2024 alkaen. Kehysjärjestelmä rajoittaa valtion talousarviossa budjetoitavien menojen määrää siten, ettei menoja voi lisätä, ellei vastaavaa säästöä tehdä muualta. Kehykseen siirtämisen vaikutukset näkyivät selvästi erityisryhmien investointiavustuksen tasossa, josta päätettiin säästää osana julkisen talouden sopeutusta, eli kyseessä oli leikkaus. Tämä tarkoitti sitä, että Valtion asuntorahastosta myönnettävää erityisryhmien investointiavustuksen tasoa laskettiin ensin 63 miljoonasta 43 miljoonaan ja edelleen 15 miljoonaan euroon vuodessa. Käytännössä erityisryhmien investointiavustuksen leikkaus tarkoittaa sitä, ettei muita kuin vammaisille tai asunnottomille henkilöille tarkoitettuja erityisryhmien asuntohankkeita voida tukea investointiavustuksella. Ikääntyneille opiskelijoille rakennettaviin hankkeisiin ei siis myönnetä avustusta.

Arvoisa puhemies! Vain yksittäiset lausunnonantajat kannattivat asuntorahaston lakauttamista. Yleisesti lausunnonantajat totesivat, että kyseessä on periaatteellisesti merkittävä muutos asuntopolitiikassa. Lausuntojen perusteella ei ole selvää, miten jatkossa varmistetaan kohtuuhintaisen asuntotuotannon pitkäjänteinen rahoitus, valtion asuntopoliittisten tavoitteiden toteutuminen ja vastasyklisyys yli hallituskausien, mistä täällä jo aiemmin kysyttiin.

Eduskunnalle annettu esitys sisältää myös ehdotuksen valtion tukeman asuntorakentamisen korkotukilainojen takausmaksuista. Esityksen mukaan lainansaaja maksaa 0,5 prosentin takausmaksun uusista korkotukilainoista, joita myönnetään asuntojen rakentamiseen, perusparantamiseen tai hankintaan. Takausmaksua ei perittäisi erityisryhmille tarkoitetuissa hankkeissa. Takausmaksujen käyttöönotto toteuttaisi hallitusohjelman linjausta, jonka mukaan takauksesta peritään aina asianmukainen takausmaksu myös asuntorahoituksessa. Takausmaksun tarkoituksena on, että lainansaajat arvioisivat nykyistä tarkemmin uusia investointejaan valtion tukemaan asuinrakentamiseen. Myös tässä kohtaa lausunnonantajista suurin osa ei kannattanut takausmaksujen käyttöönottoa korkotukilainoille. Erityisesti valtion tukemia asuntoja omistavat yhteisöt ja niitä edustavat tahot ja kaupungit eivät kannattaneet takausmaksujen käyttöönottoa. Erityisryhmille tarkoitettun asuntotuotannon rajaamista takausmaksun ulkopuolelle kannatettiin kuitenkin laajasti. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hänninen.

17.33 Juha Hänninen kok: Arvoisa puhemies! Tämän hallituksen esitys tuo asuntotuet osaksi valtion talousarviota. Se on vastuullinen ja rehellinen ratkaisu, joka vahvistaa valtiontalouden tasapainoa ja parantaa päätöksenteon läpinäkyvyyttä. Kun asuntotuet käsitellään avoimesti budjetin kautta, niiden suuruutta ja vaikuttavuutta voidaan verrata muihin valtion menoihin. Tämä on oikeudenmukaista, läpinäkyvää itse veronmaksajia kohtaan sekä antaa meille päättäjille paremman kokonaiskuvan siitä, miten julkisia varoja käytetään asumisen tukemiseen. Siksi tämä esitys on hyvä ja tarpeellinen. Suomi ei elä enää ajassa, jolloin kaikille voidaan harkitsematta tai pienellä harkinnalla kaataa lisää rahaa. On oikein, että rahojen kohdentumista valtion kokonaistaloudessa voidaan hallita selkeämmin.

Arvoisa puhemies! Esityksessä otetaan käyttöön takausmaksu valtion takaamille asuntotuotantohankkeille. Maksu toimii harkintaa lisäävänä välineenä. Sen avulla siis varmistetaan, että hankkeet ovat taloudellisesti kestäviä ja että julkista tukea haetaan vastuullisesti ja vankoin perustein. Tämä esitys ottaa myös huomioon kaikista haavoittuvimmassa ase-

Pöytäkirja PTK 93/2025 vp

massa olevat. On tärkeää korostaa, että takausmaksua ei sovelleta erityisasuntohankkeisiin. Näitä ovat muun muassa vanhusten, vammaisten ja opiskelijoiden asumiseen kohdistuvat hankkeet. On selvää, että erityisasuntohankkeiden yhteiskunnallinen merkitys on poikkeuksellisen suuri.

Arvoisa puhemies! On myös syytä todeta selvästi: asuntotukia ei olla lopettamassa. Päinvastoin esityksen tarkoitus on, että niiden hallinta ja rahoitus siirtyvät suoraan valtion budjettiin. Tämä tekee tukijärjestelmästä entistä avoimemman ja johdonmukaisemman. Siksi tämä hallituksen esitys edustaa vastuullista ja kestävästä asumispolitiikkaa. Se turvaa tuen jatkuvuuden ja vahvistaa kansalaisten luottamusta siihen, että valtio kantaa vastuunsa myös tulevaisuudessa. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Laine-Nousimaa.

17.37 Hanna Laine-Nousimaa sd: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys on purkamassa vuosia hyvin toiminutta järjestelmää, jossa Valtion asuntorahaston takauksella ja osittain myös tuella on pystytty rakentamaan edullisia vuokra-asuntoja niin erityisryhmille kuin pienituloisille. Vahvasti epäilen, että suoraan valtion budjetista ei tulla myöntämään lähellekään samansuuruisia tukia ja takauksia kuin asuntorahastosta on tehty. Jokaisella suomalaisella pitäisi olla oikeus kotiin, jonka vuokran pystyy maksamaan edes asumistuen turvin. Nyt kun lähes kaikkia etuuksia on leikattu ja työttömyysturvaa heikennetty, lähde-tään heikentämään myös kuntien ja muiden omakustanneperusteella toimivien, vuokratalojen rakennuttavien ja ylläpitävien tahojen mahdollisuutta rakennuttaa edullista vuokra-asumista.

Huoli erityisryhmien asuntojen riittävydestä on myös erittäin suuri, mikäli valtion tuki erityisryhmien asumiseen vähenee, kuten on suunniteltu. Marinin hallituksen viimeisenä vuonna tuki oli 130 miljoonaa euroa, ensi vuodelle sen on suunniteltu olevan 15 miljoonaa euroa. Jo tämä kertoo sen, että uusia hankkeita ei tarvetta vastaavasti tule käynnistymään. Tämä on erityisen ongelmallista tilanteessa, jossa väestö ikääntyy ja tarvitaan asuntoja, joissa toimintakyvyn heiketessä on mahdollista itsenäisesti tai palveluiden tuella asua. Pitää muistaa, että samaan aikaan tehostettua palveluasumista on vähennetty ja ammattilaisien tarjoamaa kotiin vietävää palvelua pyritään vähentämään teknologian käytön avulla.

Arvoisa rouva puhemies! Rakennusalan suhdannevaihteluissa juuri tuetun asuntorakentamisen hankkeet ovat tasoittaneet jyrkkiä laskuja ja tuoneet työtä sekä verotuloja. Matalasuhdanteen aikaan toteutetut julkiset hankkeet toteutetaan edullisemmalla kokonaishinnalla, kun alalla muutoin on hiljaisempaa.

Kohtuuhintaisia vuokra- ja asumisoikeustaloja omistava KOVA ry on esittänyt asuntorahoituksen takausvastuiden vähentämiseen ratkaisua. Korkotukilainojen tilastointitapa tulisi muuttaa takaisin niin, että niitä ei lasketa osaksi julkisyhteisöjen EDP-velkaa. Tämä on mahdollista muissakin EU-maissa, joten muutos vuonna 2022 ei ole ollut meillekään pakollinen. Tilastokeskus on vain niin päättänyt. Tällä muutoksella julkisyhteisöjen velkasuhde nousi yhdessä yössä noin kuusi prosenttiyksikköä KOVA ry:n toimitusjohtajan Jouni Parkkosen mukaan.

Arvoisa rouva puhemies! Tuettua asuntorakentamista tarvitaan myös tulevaisuudessa. Leikkaukset asumistuessa ja tiukentuneet säännöt maksimivuokrissa ajavat ihmiset hake-maan edullisia vuokra-asuntoja, joita ei vapaarahoitteisista taloista juurikaan löydy. Myös pankkien sääntelyn tiukkuus ajaa pankit tilanteeseen, jossa rahoituksen saaminen asunto-

Pöytäkirja PTK 93/2025 vp

rakentamisen hankkeille ei ole helppoa ja rahan hinta on noussut. Ennen lain muuttamista onkin syytä selvittää, miten tulevaisuudessa taataan edullinen vuokra-asuminen. Lisäksi on tärkeää selvittää, onko lakimuutoksen seurauksena olemassa merkittävä riski kodittomien määrän nousuun.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Viitanen.

17.40 Pia Viitanen sd: Arvoisa rouva puhemies! Tuossa omassa puheenvuorossahan ministeri oikeastaan sanoikin ääneen sen, että te haluatte jo ohjelmannekin mukaan vähentää valtion tukemaa kohtuuhintaista asuntotuotantoa. Varmasti on sitten niin, että tämä asuntorahaston sulauttaminen budjettiin on kulminaatiopiste tälle teidän omalle politiikalle. Kuten tuossa debatisissa jo totesin, niin sitä ennenhän olette myös tyhjentäneet 800 miljoonalla tätä asuntorahastoa.

Todellakin, tälle olisi ollut vaihtoehtojakin. Olisi ollut muotoja, millä olisi pystytty etsimään Valtion asuntorahastolle uusia tulonlähteitä. Niitä on muun muassa sieltä KOVA ry:stä esitetty, ja SDP:kin on heittänyt ilmaan tässä vuosien varrella erilaisia uusia malleja, esimerkiksi valtion tukeman omistusasuntotuotannon muodot, jotka olisivat omalta osaltaan voineet tätä rahaston tulevaisuutta turvata.

Ministeri, kyllä tässä on nyt kysymys todella isosta asiasta, sillä, kuten tuossa debatisakin tuli ilmi, kyllä tosiasiaissa tämä tulee rajoittamaan avustusvaltuuden käyttöä ja rakentamisvaltuuden käyttöä. Tämä on hyvin altis leikkauksille nyt osana budjettitaloutta ja kehystä. Senhän todella näemme jo nyt tässä hallituksen omassa kehyssuunnitelmassa, että tätä valtuutta tullaan merkittävästi leikkaamaan. Kun nyt tämä raha siirtyy budjetin kehyksiin esimerkiksi erityisryhmien osalta historiallisen alhaisena, 15 miljoonana, kun se on parhaina aikoina ollut jopa 120 miljoonaa, niin kuinka arvelette, ministeri, kuinka helppoa on sitten panostaa, niin kuin itsekin mainitsitte, ikääntyneiden asumiseen, opiskelijoiden asumiseen, erityisryhmien asumiseen, kun se valtuus on jo valmiiksi siellä budjettikehyksessä historiallisen alhaisella tasolla? Eli me tulemme kyllä menettämään tässä paljon, vaikeuttamaan asuntopolitiikan tekoa, pitkäjänteisyyttä ja ennustettavuutta.

Kuten sanottu, tämä Valtion asuntorahasto on toiminut sekä pitkäjänteisenä mallina, jolla turvataan kohtuuhintaista asumista, että sitten suhdannevälineenä, ja uskomme, että tulevaisuudessakin valitettavasti varmasti niitä suhdanteita tulee, jolloin rakennustuotantoa tulisi tukea. Kuten sanottu, minä veikkaan, että vuosien päästä tästä tullaan vielä näkemään aika kohtalokkaita seurauksia.

Tämähän on osa hallituksen aika surullista asuntopolitiikkaa. Te itsekin sanoitte, että tässä tapahtuu suunnanmuutos. Minä sanoisin, että tässä tapahtuu täyskäännös. Tässä ajetaan nyt alas perinteinen asuntopolitiikka, mitä edustaja Heinäluoma puheenvuorossaan hyvin kuvasi, että sillä on saatu myös hyviä tuloksia: tasapainoista asuntorakentamista, on ollut vapaarahoitteista asumista, kohtuuhintaista asumista. Nythän hallitus on vielä vetämässä tämän aso-tuotannonkin kokonaan alas, mistä on suuri huoli kaupungeissa, koska siellä kuitenkin on pidetty tätä aso-asumista myös hyvin tärkeänä.

Me olemme sosiaalidemokraatteina sitä mieltä, että tätä asuntorahastoa ei missään mielessä tulisi ajaa alas. Samoin olemme kantaneet huolta siitä, että hallitus ei ole esittänyt mitään konkreettisia toimia tämän rakennusalan ahdingon elvyttämiseksi, ja siihen meillä on ollut omia keinoja, joita sitten tulemme omassa [Puhemies koputtaa] vaihtoehtobudjetissamme esittelemään.

Pöytäkirja PTK 93/2025 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kivelä.

17.44 Mai Kivelä vas: Arvoisa puhemies! Tosiaankin hallitus on nyt päättänyt lakkauttaa Valtion asuntorahaston ja sulauttaa sen kassan osaksi valtion talousarviota ensi vuodesta alkaen. Täällä sanottiin muun muassa, että tämä esitys on vastuullinen ja että se turvaa tuen jatkuvuuden, mutta käytännössä asia on juuri päinvastoin, eli tässä poistetaan sosiaaliselle asuntotuotannolle korvamerkityt rahat. Toki hallitus on jo vienyt rahastosta omiin tarpeisiinsa rahoja, mutta se on ollutkin alhainen teko. Lisäksi tämä vaikeuttaa mahdollisuuksia rakennusalan elvytystoimiin. Ja niin kuin täällä keskusteltiin, tämä rahasto on toiminut suhdannepoliittisena työkaluna, ja nyt tämä mekanismi ollaan poistamassa. Tämä siis nyt tehdään tilanteessa, jossa rakennusala on ollut syvässä ahdingossa jo vuosia: rakentaminen on jyrkästi hiipunut, työttömyys kasvanut, on konkurssseja ja lomautuksia.

Samaan aikaan myös ihmiset tarvitsisivat niitä kohtuuhintaisia asuntoja. Jopa asunnottomuus on Suomessa kääntynyt kasvuun ensimmäistä kertaa 12 vuoteen. Ja kuten tiedämme, asunnottomaksi on päätenyt myös uusi ryhmä eli ne ihmiset, jotka ovat pienituloisia, joilla ei ole mitään muita elämänhallinnan haasteita, ja mikä sitten on hallituksen ratkaisu tähän? Vähennetään yhteiskunnan tukea kohtuuhintaisten asuntojen rakentamiseen. Itse en voi olla ajattelematta, että samaan aikaan kun sanotaan, ettei tämä muuta mitään, niin kyllä tässä toteutetaan ideologista, oikeistolaista käännöstä, sellaista, jossa valtion rooli kohtuuhintaisen asumisen edistäjänä halutaan romuttaa ja asuntotuotanto jättää pikemminkin markkinoiden varaan.

Kysyisin ministeriltä: näettekö te, että hallituksen ajama asuntopolitiikan linja edistää tavoitetta toimivista asuntomarkkinoista ja oikeudesta omaan kotiin jokaiselle?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lohikoski.

17.46 Pia Lohikoski vas: Arvoisa puhemies! Hallituksen päätös lakkauttaa Valtion asuntorahasto on äärimmäisen lyhytnäköinen sekä kestämaton niin rakennusalan toimijoiden kuin asukkaidenkin kannalta. Sen sulauttaminen osaksi valtion budjettia tulee vaikeuttamaan merkittävästi rakennusalan elvytystoimia, joita taantumassa tarvittaisiin. Rakennusala on jo heikoissa kantimissa ja elvytystoimien vaikeutuminen tulee pahentamaan rakennusalan heikkoa suhdannetilannetta entisestään.

Tämä rakennusalan heikentyvä suhdannetilanne puolestaan tulee näkymään ja näkyy jo nyt lisääntyneenä työttömyytenä, yleisenä vuokratason nousuna sekä pulana kohtuuhintaisista vuokra-asunnoista. Rahapolitiikan keventäminen ei yksinään riitä palauttamaan rakennusalaan tästä pitkittyneestä lamasta, vaan rakennusala tarvitsee kohdennettua elvytystä. Siksi hallituksen perustelut VARin lakkauttamiseksi ovat tässä kontekstissa täysin epäuskottavat. Yhteiskunnan tukemaa asuntotuotantoa tarvitaan. Sen alasajo vain pahentaa käsillä olevia asuntomarkkinoiden haasteita. Enkä ole vielä päässyt edes hallituksen asuntopolitiikan inhimillisiin kustannuksiin. Hallituksen leikkauspolitiikka on johtanut siihen, että yhä useammat suomalaiset kamppailevat riittävän toimeentulon kanssa. Seurauksena tarve kohtuuhintaiselle asuntotuotannolle on kasvanut, mutta mitä tekee hallitus? Romuttaa valtion tuen kohtuuhintaiseen asuntotuotantoon.

Tuloköyhyyteen perustuva asunnottomuus on tehnyt paluun Suomeen. Häädöt ja maksuhäiriöt ovat lisääntyneet, mutta hallitus sen kuin vain vannoo vapaarahoitteisen asuntorakentamisen nimeen.

Pöytäkirja PTK 93/2025 vp

Myös aiemmin VARista myönnetyt erityisryhmien investointiavustukset on ajettu alas. Tämä tarkoittaa sitä, että ikääntyneiden ja opiskelijoiden asumishankkeet ovat jumissa. Tämä tarkoittaa siis sitä, että varsinkin pienemmillä paikkakunnilla, joilla yksityisiä investointeja ei synny, iso osa on ikääntyneitä ihmisiä, jotka jäävät vaille parempaa asumista. VARin lakkauttaminen käytännössä poistaa kohtuuhintaiseen ja sosiaaliseen asuntotuotantoon korvamerkityt rahat ja siten pahentaa opiskelijoiden, itsenäistyvien nuorten ja ikäihmisten heikkenevää asumistilannetta. Hallitus vie työkalun myös tulevilta hallituksilta tehdä sosiaalista asuntotuotantoa ja parempaa asuntopolitiikkaa, ja näin ollen Vasemmistoliitto ei voi kannattaa hallituksen esitystä Valtion asuntorahaston lakkauttamiseksi.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Tähän varattu 45 minuuttia alkaa olla loppuillaan, joten ministerille, mikäli hän haluaa kommentoida käytyä keskustelua, tässä vaiheessa viimeinen puheenvuoro.

17.49 Ympäristö- ja ilmastoministeri Sari Multala: Kiitos, arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa menee tosi vahvasti nyt sekaisin moni asia, josta tässä hallituksen esityksessä ei ole kysymys. [Pia Viitanen: Niin menee, niin menee!] Eli tässä kysymys on nyt tosiaan tästä Valtion asuntorahaston lakkauttamisesta ja siirtämisestä osaksi valtion talousarviota. Kuten jo aiemminkin totesin ja itse asiassa tässä yhdessä SDP:n puheenvuorossakin tuli esille, niin se muutos, millä tavalla tätä korkotukilainavaltuutta kohdellaan osana valtion velkakehitystä, on tehty Tilastokeskuksessa jo viime hallituskauden aikana. Itsekään en pidä sitä muutosta järkevänä, koska korkotukilainavaltuudet sellaisenaan, täysimääräisinä, eivät ole samanlainen budjettimenot. Sen sijaan esimerkiksi nämä myöntöavustukset ovat, ja siinä toki on myönnettävä, että totta kai siinä näkyy se, että niitä on leikattu, koska ne lasketaan ihan yksi yhteen budjettimenoihin. Tämän vuoksi esimerkiksi nyt tämä korkotukilainavaltuus, sadan prosentin korkotukilaina, joka nyt ollaan mahdollistamassa opiskelijoille, on hyvin tärkeä, jotta niitä saadaan liikkeelle. Etsimme myös muita keinoja, joilla näitä muita erityisryhmien kohteita saataisiin vielä vahvemmin liikkeelle — löytyisikö esimerkiksi takauslainasta sellainen? Olen saanut hyviä ehdotuksia siihen liittyen toimijoilta, jotka tällä kentällä toimivat.

Täällä edustaja Lyly väitti, että tämän esityksen vaikutukset näkyisivät nyt jo myönnöissä. Itse seuraan koko ajan tarkasti sitä, millä tavalla nyt nykyisessä Varkessa — joka on siis entinen ARA-virasto, joka on siirretty osaksi ympäristöministeriötä itsenäiseksi yksiköksi — myöntövaltuuksia ja päätöksiä tehdään. Ja päinvastoin, siellä itse asiassa on pystytty jopa nopeampaan tahtiin päätöksissä kuin pystyttiin aiemmin tai vähintäänkin yhtä hyvään sen osalta, mitä olen edellisen kerran kuullut. Täytyypä nyt kysellä, onko siellä joitain uusia muutoksia tullut, mutta tällaisista ei minulle ainakaan ole raportoitu, vaan siellä on pystytty myöntämään niitä rahoja, jotka siis ovat alkukaudesta olleet nimenomaisesti suhdanepoliittinen väline, kuten olen tässä jo aiemmin kertonut. Nämä myöntövaltuudet ovat olleet hyvin korkealla tasolla tässä hallituskauden ensimmäisen kahden vuoden aikana.

Mitä myös nyt teimme tässä budjetissa, kun puhutaan myöntövaltuuksien tasosta? Ensi vuoden valtuutta ei pienennetä yhtä paljon kuin mitä aikaisemmin ajateltiin juurikin siitä syystä, että tämä rakennusalan vapaarahoitteen asuntotuotannon käynnistyminen vaikuttaa kestävästi pidempään kuin oltiin toivottu. Sen lisäksi todellakin olemme tehneet muutoksia asuntorahoituksen helpottamiseksi. Pyrimme vielä löytämään lisää keinoja, joita voitaisiin tehdä erilaisten pullonkaulojen poistamiseksi. Meillä on tässä yhteinen työryh-

Pöytäkirja PTK 93/2025 vp

mä käynnissä valtiovarainministeriön ja ympäristöministeriön kanssa. Sen vuoksi juuri tämä suhdanneluontoinen politiikka on ollut se, mitä olemme tehneet, mutta totta kai on niin, että sitten kun meillä vapaarahoitteinen tuotanto jossain vaiheessa käynnistyy — tämä on totta kai ajan kysymys, ennustukset näyttävät siltä, että ensi vuoden aikana pitäisi päästä jo huomattavasti parempaan vauhtiin — niin on selvää, että meidän pitää saada vapaarahoitteinen markkina käyntiin. Se on meidän pääasiallinen keinomme tässä yhteiskunnassa ollut aiemmin ja tulee olemaan jatkossakin huolehtia siitä, että ihmisillä on sellaisia asuntoja, mitä kussakin asumistilanteessaan tarvitsevat.

Sitten mitä tulee näihin muihin haasteisiin, mitä meillä on, esimerkiksi häättöjen kasvamiseen, niin valitettavasti on myös niin, että näissä valtion tukemissa asunnoissa häädöt vaikuttavat kasvaneen enemmän kuin mitä ne ovat kasvaneet vapailla markkinoilla. Vapailla markkinoilla olevilla vuokranantajilla vaikuttaa olevan parempi kyky antaa ikään kuin joustoa siinä tilanteessa, jossa esimerkiksi vuokrat jäävät maksamatta ja näin edelleen.

Yksi asia, joka nousi esille, kun järjestin tämmöisen asunnottomuuden pyöreän pöydän, on se, että vaikuttaa siltä, että tarvitaan paitsi lisää asumisneuvontaa myös lisää ylipäättään tietoa siitä, mitkä vaikutukset sillä voi olla, jos se vuokra jää maksamatta. Vaikuttaa siltä, että ihan kaikilla ei välttämättä ole sellaista arjenhallinnan kykyä siellä arjessaan ja ymmärrystä siitä, että aidosti se voi tarkoittaa sitä, että sitten joutuu pois siitä asunnosta. Valitettavasti valtion tukemalla asuntotuotannolla on sitten vaikutusta muiden asukkaiden tilanteeseen, jos ei niitä rahoja saada.

Sen vuoksi uskon, että nämä yhtiöt ovat olleet tässä aika tiukkana, mikä on tietenkin harmi, koska osaltaan näillä on nimenomaan ollut onnistuneesti Suomessa se vaikutus, että meillä tämä asunnottomuus on pysynyt hyvinkin matalalla tasolla. Toisin kuin lähestulkoon kaikissa muissa Euroopan maissa ja maailmalla yleisesti, meillä edelleen tässäkin tilanteessa pitkäaikaisasunnottomuus ei ole kasvanut. Siitä tietysti haluamme pitää kiinni ja edelleenkin siitä, että meillä tämä asunto ensin -periaate toteutuu ja sitten pystytään vastaamaan niihin ihmisten muihin arjen haasteisiin erilaisilla palveluilla. Tähänhän meillä on rahoitusta myöskin tällä hallituskaudella. Siitä on noin 5,5 miljoonaa nyt myönnetty lähinnä kuntien ja hyvinvointialueiden yhteisiin hankkeisiin, jotta sitä yhteistyötä entisestään voidaan parantaa, sillä kyllä tässä vähän kävi sellainen pieni eriytyminen, kun osa näistä palveluista siirtyi hyvinvointialueille ja asuntotuotanto ja kaavoitus edelleen ovat kuntien vastuulla, mutta toivottavasti sitä pystytään nyt erityisesti tällä rahoituksella myös paikkaamaan. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 17.55.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 20.12.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 4 käsittelyä. — Siellä on edustaja Mikkonen, Krista jäänyt vielä puhumatta.

20.12 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Tällä esityksellä lakkautettaisiin siis Valtion asuntorahasto ja rahasto sulautettaisiin osaksi valtion talousarviota. Käytännössä siis luovutaan hyvin toimineesta asuntopoliittisesta työkalusta, jonka myötä on voitu suunnata korvamerkittyä rahaa asunnontuotantoon takauksina, korkotukilainoina ja avustuksina; työkalusta, jota on myös voitu käyttää suhdannepoliittisena välineenä ja jolla on voitu tukea rakennusalaan silloin kun sillä menee heikosti. Tämän myötä on ilmeinen vaara, että asuntopolitiikasta tulee poukkoilevampaa ja linjat muuttuvat vaalikausittain, ja tämä on hyvin ongelmallista. Kuten itse tässä esityksessäkin todetaan, niin asuntorahasto on alun perin perustettu juuri siitä syystä, että pitkäjänteisen asuntorahoituksen oli havaittu istuvan heikosti talousarviovuoteen, sillä rakentamisen aikajänne on varsin pitkä. Jos mietitään sitä, kuinka kauan kestää, kun joku alue kaavoitetaan, kun siinä on valmis rakennus, niin keskimäärin siihen menee esimerkiksi Helsingissä 5–6 vuotta.

Asuntorahastosta luopuminen merkitsee suurta periaatteellista muutosta, kun todellakin jatkossa julkisella vallalla ei ole enää käytössään omaa korvamerkittyä rahaa, tätä asuntorahastoa, jonka varoilla se on edistänyt oikeutta asuntoon ja tukenut asumisen omatoimista järjestämistä. Tämän myötä asuntopolitiikan painoarvo vähenee eikä valtion panos asumisen perusoikeuden edistämiseen ole jatkossa yhtä suuri kuin aiemmin. No, tämänhän on juuri ollut hallituksen tavoite. Se haluaa vähentää julkista vastuuta kohtuuhintaisen asumisen varmistamiseksi. Hallitus katsoo, että jatkossa markkinaehtoisten toimijoiden tulee ottaa entistä vahvemmin vastuu kohtuuhintaisesta asumisesta. No se, kuinka toimivaa tämä sitten on, epäilyttää minua ja epäilyttää kyllä myös niitä lukuisia lausunnonantajia, jotka tätä hallituksen esitystä ovat kommentoineet. Keskeinen kysymys hallitukselle tietysti on se, miten tuetaan kohtuuhintaista asumista tulevaisuudessa, miten taataan epäedullisessa asemassa olevien tai erityisryhmien asuminen.

Tässä esityksessä todetaan, ja myös ministeri tuossa aiemmassa keskustelussa totesi, että sinänsä VARin lakkauttamisella ei olisi olennaisia suoria vaikutuksia asumisen perusoikeuden toteutumiseen, jos asumisen tukimuodot ovat kattavasti käytössä ja määrärahat ja valtuudet ovat riittävän korkealla tasolla. Mutta kyllähän me kaikki tiedämme, että kun tällainen erillinen rahasto otetaan normaalin budjetin piiriin, niin säästöpainee näiden tukien ja valtuuksien vähentämiseen ovat mittavat, ja tämä on pelkona tietysti myös tässä tilanteessa.

Samanaikaisesti me tiedetään, että meillä historiallisesti asunnottomuus on nyt kääntynyt nousuun. Siis Suomi on ollut erinomaisen hyvä ja tehnyt erittäin vaikuttavaa asunnottomuustyötä. Kun noin 13 vuotta peräkkäin on pystytty vähentämään asunnottomuutta jopa vaikeina korona-aikoina, niin nyt todellakin tämän hallituksen aikana asunnottomuus on kääntynyt nousuun. Kun kysytään kunnilta asunnottomuuden tekijöitä, niin kyllä se kohtuuhintaisten asuntojen puute on se kaikkein suurin tekijä. No, sen lisäksi tietysti hallitus on heikentänyt monella tapaa pienituloisten mahdollisuuksia asumiseen sosiaaliturvan leikkauksilla, asumistuen leikkauksilla, jotka pakottavat ihmisiä vaihtamaan asuntoja, opiskelijoiden asumisen tuen leikkauksilla, asumisneuvonnan leikkauksilla ja näitten erityisryhmien investointiavustuksen massiivisilla leikkauksilla. Siinä mielessä tietysti tämä on ollut hyvin johdonmukaista politiikkaa hallitukselta, valitettavasti, kohti sitä, että asun-

Pöytäkirja PTK 93/2025 vp

nottomuus on kääntynyt kasvuun, ja pelkään pahoin, että tämä trendi jatkuu. Tämä päätös VARin lakkauttamisesta ei sitä kyllä helpota, koska todellakin ne säästöpainheet tulevat kohdistumaan valtavasti nyt sitten siihen, kuinka paljon sitä rahoitusta voidaan kohtuuhintaiseen asuntotuotantoon jatkossa suunnata.

No, lisäksi tämän lakiesityksen myötä myös valtion tukeman asuntorakentamisen korkotukilainoihin otettaisiin käyttöön takausmaksut, eli lainansaajan tulisi maksaa takausmaksu uusista uudis-, perusparannus- ja hankintakorkotukilainoista. Tämä korkotukilainojen takausmaksujen periminen muuttaa merkittävällä tavalla myös kohtuuhintaisen rahoituksen kokonaisuutta. Lausuntokierroksella on tuotu esille se, että takausmaksujen periminen siirtää riskiä aiempaa enemmän asukkaille ja tuotantotukien avulla kohtuuhintaista asuntotarjontaa tuottaville toimijoille, ja tämä on myös riski siihen, miten jatkossa me voimme taata riittävästi kohtuuhintaisia asuntoja.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Strandman.

20.18 Jaana Strandman ps: Arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä oleva esitys lakkauttaa Valtion asuntorahaston ja siirtää sen tehtävät ja varat valtion talousarvion piiriin. Tämä on merkittävä ja vastuullinen uudistus, joka palauttaa päätösvallan ja rahan liikkeet sinne, minne ne kuuluvat: eduskunnan ja valtion budjetin yhteiseen ohjaukseen. Valtion asuntorahaston varoja, yhteensä noin 2,4 miljardia euroa, ei enää pidetä budjetin ulkopuolisena taskuna, vaan ne siirretään avoimesti valtion tilikirjoihin. Tämä lisää läpinäkyvyyttä, vähentää päällekkäisyyksiä ja vahvistaa veronmaksajan asemaa.

Arvoisa rouva puhemies! Esitys tuo mukanaan myös uuden toimintatavan. Jatkossa kaikkiin valtion tukemiin asuntorakentamisen korkotukilainoihin tulee takausmaksu. Tämä on tärkeä muutos, sillä se hinnoittelee riskin oikein. Veronmaksaja ei enää kannu ilmaiseksi kaikkia rakentamisen riskejä, vaan lainansaajat joutuvat itse arvioimaan investointinsa tarkemmin ja vastuullisemmin. Tämä ei tarkoita sitä, että valtion tuki loppuisi. Päinvastoin se tarkoittaa sitä, että tuki kohdistuu paremmin niille, jotka sitä todella tarvitsevat. Hankkeet, jotka eivät kestä tervettä riskihinnoittelua, eivät ole veronmaksajille järkeviä. Näin ohjaamme resurssit sinne, missä ne tuottavat todellista hyötyä ja yhteiskunnallista arvoa.

Arvoisa puhemies! Tämä uudistus tekee asuntopolitiikasta selkeämpää ja tehokkaampaa, kun tehtävät ja varat yhdistetään valtion talousarvioon, karsitaan päällekkäisyyksiä ja pienennetään hallintokuluja. Kunnille ja rakentajille tämä tarkoittaa myös yksinkertaisempaa järjestelmää. Läpinäkyvä budjettiprosessi varmistaa, että asuntotuotannon tuki jakautuu tarpeen, ei lobbarivoiman mukaan. Tämä on tärkeä periaate: alueellisesti ja sosiaalisesti oikeudenmukainen kohtelu. Kunnat ja maakunnat ovat samalla viivalla. Sosiaalinen asuntotuotanto ei siis lopu. Se jatkuu mutta selkeästi budjetoiden ja vastuullisin ehdoin. Esityksen tarkoitus ei ole heikentää asuntotuotantoa vaan varmistaa sen kestävyys. Rakennetaan vähemmän byrokratiaa ja enemmän koteja sinne, missä niille on todellinen tarve.

Arvoisa rouva puhemies! Tämä esitys on osa laajempaa talouden vakauttamista. Kun julkista rahaa käytetään, se on tehtävä harkiten, vastuullisesti ja avoimesti. Asuntopolitiikka ei ole vain rakentamista, se on myös veronmaksajan rahojen ja riskien hallintaa. Tällä uudistuksella hallitus palauttaa päätösvallan eduskunnalle, tuo rahaston varat näkyviksi ja tekee asuntorahoituksesta entistä oikeudenmukaisempaa ja järkevämpää. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 93/2025 vp

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ympäristövaliokuntaan.

5. Kulttuuripoliittinen selonteko

Valtioneuvoston selonteko VNS 8/2024 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 5/2025 vp

Ainoa käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Nyt päätetään sivistysvaliokunnan mietinnön SiVM 5/2025 vp pohjalta kannanotosta selonteon johdosta.

Sivistysvaliokunnan puheenjohtajan Tuula Haataisen esittelypuheenvuoron jälkeen keskustelu käydään etukäteen pyydettyjen puheenvuorojen osalta nopeatahtisena. Aluksi pidetään yksi ryhmäpuheenvuorokierros, jossa puheenvuorojen pituus on enintään viisi minuuttia. Sen jälkeen tiede- ja kulttuuriministeri Mari-Leena Talvitielle varataan mahdollisuus käyttää viiden minuutin puheenvuoro. Etukäteen varattujen puheenvuorojen pituus on enintään viisi minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että myös nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeen pidettävät puheenvuorot kestävät enintään viisi minuuttia. Lisäksi voidaan käydä debattia, jos siihen on tarvetta.

Palautekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään kaksi tuntia. Jos puhujalistaa ei ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Haatainen, olkaa hyvä. Esittelypuheenvuoro, kymmenen minuuttia.

Keskustelu

17.56 Tuula Haatainen sd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valiokunta pitää käsiteltävänä olevaa kulttuuripoliittista selontekoa tervetulleena avauksena kulttuuripoliitiikan toimien suuntaamiseksi vuoteen 2040 mennessä. Selonteko on laadukkaasti ja laajasti valmisteltu politiikkaohjelma, jota muut toimialakohtaiset strategiat täydentävät.

Sivistysvaliokunta aloitti kulttuuripoliittisen selonteon käsittelyn 27. päivä helmikuuta tänä vuonna yhteisesti pidetyllä julkisella kuulemisella, jonka jälkeen valiokunta kuuli lukuisia eri tahoja. Käsittelyssä oleva mietintö valmistui ennen kesätaukoa.

Mietinnössään valiokunta korostaa asiantuntijalausunnoissa todettuun yhtyen, että kulttuuri ei ole yhteiskunnan erillinen saareke vaan peruskallio, jonka päälle yhteiskuntamme monilta osin rakentuu. Kulttuurilla ja taiteella on paitsi itseisarvo myös monia myönteisiä vaikutuksia ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin ja yhteisten arvojemme vaalimiseen.

Taide ja kulttuuri lisäävät vuoropuhelua eri ihmisryhmien välillä sekä tukevat integraatiota ja yhteisöllisyyttä. Kulttuurilla sekä luovilla aloilla yleisemminkin on myös taloudellinen merkitys ja siihen liittyvää hyödyntämätöntä potentiaalia paljon.

Tällaisina geopolittisesti epävarmoina aikoina taiteella ja kulttuurilla on myös kansakunnan henkistä kestävyyttä ja yhteenkuuluvuutta ylläpitävä vaikutus. Senkin vuoksi on tärkeää, että suomalainen kulttuurielämä pysyy vakaalla perustalla ja on myös henkisen huoltovarmuuden takaajana.

Pöytäkirja PTK 93/2025 vp

Valiokunta painottaa, että selonteon toimeenpanosuunnitelmalla on ratkaiseva merkitys selonteossa esitettyjen tavoitteiden toteuttamisessa. Toimeenpanosuunnitelma tulee valmistella ja toteuttaa osallistamalla laajasti eri toimijoita sekä poikkihallinnollisesti ministeriöiden ja alan muiden toimijoiden kanssa. Valiokunta pitää kulttuurin laaja-alaista käsitystä kannatettavana ja katsoo, että sen tulisi olla selonteossa esitettyäkin laajempi. Esimerkiksi kulttuuriperintö pitää nähdä myös itseisarvoisena voimavarana eikä vain kulttuurin arvoketjun raaka-aineena. Keskeisiä kulttuuriperintötoimijoita ovat myös selonteossa vähäiselle huomiolle jääneet arkistot ja museot. Näiden lisäksi selonteon toimeenpanossa tulee huomioida myös kirjastot ja muutkin kulttuurin ja sen esille tuomisen sillanrakentajina toimivat tahot, kuten galleristit, kuraattorit, agentit, tuottajat, kääntäjät, taittajat ynnä muut vastaavat toimijat. Ne tukevat kulttuurin arvoketjua siten, että luovan alan tekijät voivat keskittyä siihen osaan, jossa he voivat parhaiten toteuttaa osaamistaan ja luoda arvoa eniten.

Valiokunta ehdotti mietinnössään täysistunnon hyväksyttäväksi kannanoton, jossa on yhteensä 12 kohtaa toimenpidesuunnitelman valmistelussa huomioon otettavaksi. Ensimmäisessä kohdassa edellytetään, että hallitus antaa kevätistuntokauden 2026 loppuun mennessä sivistysvaliokunnalle selvityksen selonteon toimeenpanosuunnitelmasta, jonka valmisteluun otetaan mukaan kulttuurin ja luovien alojen toimijat ja jonka valmistelussa huomioidaan sivistysvaliokunnan mietinnössään esittämät kannanotot ja muut huomiot.

Valiokunta ehdottaa kannanotossaan myös, että selonteon toimeenpanosuunnitelmassa sitoudutaan konkreettisiin ja pitkäjänteisiin toimiin taiteen ja kulttuurin rahoitustason nostamiseksi ja kulttuurin elinvoimaisuuden vahvistamiseksi. Valiokunnan näkemyksen mukaan pyrkimykset vahvistaa kulttuuri- ja luovien alojen julkista rahoitusta ja rakenteita sekä lisätä rahoituksen ennakoitavuutta ja pitkäjänteisyyttä ovat olennaisia, jotta kulttuuri-ala pystyy voimistumaan ja kasvamaan entisestään.

Valiokunnan mukaan kulttuuri- ja luovien alojen taloudellinen potentiaali tulisi tunnistaa entistä enemmän investointikohteena ja arvonluoja. Samoin alan liiketoimintaedellytyksiin panostaminen tulee nähdä kannattavana ja kasvua luovana investointina. Luovien alojen kasvustrategialla on tärkeä merkitys, ja sitä tulee toimeenpanna vuorovaikutteisesti kulttuuripoliittisen selonteon kanssa. Valiokunta kannustaa muun muassa kulttuurista ja luovilta aloilta yleisemminkin syntyvän aineettoman omaisuuden nykyistä parempaa tunnistamista ja hyödyntämistä sekä myös kulttuuriviennin edellytysten pitkäjänteistä ja tavoitteellista turvaamista.

Kulttuuri kuuluu kaikille taustasta riippumatta. Kulttuurin kestävä perusta edellyttää sen saatavuudesta ja saavutettavuudesta huolehtimista riittävin toimenpitein. Valiokunnan mielestä tuleekin tunnistaa paitsi kulttuurin ja taiteen ajankohtaiset erityispiirteet myös alueelliset ja paikalliset ominaispiirteet sekä yhdenvertaisuus. Nämä tekijät vaikuttavat myös kulttuurin ja taiteen tekijöiden edellytyksiin tehdä työtään.

Valiokunta on kiinnittänyt erikseen huomiota lasten ja nuorten taide- ja kulttuuripalvelujen yhdenvertaisen saatavuuden ja saavutettavuuden turvaamiseen. On luotava malleja, joiden avulla perheen varallisuudesta riippumatta pitkäjänteiset kulttuuri- ja taideharrastukset ovat mahdollisia kaikille lapsille.

Kulttuurin arvoketjun elinvoima nojaa taiteilijoiden toimintaedellytysten ylläpitoon ja kehittämiseen. Onkin tärkeää turvata taiteen vapaus. Sitä pitää rahoitusjärjestelmän myös tukea samoin kuin tekijänoikeuksia tietenkin osana taiteentekijöiden oikeusturvaa. Toimi-

Pöytäkirja PTK 93/2025 vp

va tekijänoikeusjärjestelmä edellyttää oikeuksien tehokasta täytäntöönpanoa myös tekoälyn aikakaudella.

Näin ollen tässä mietintömme lyhyesti esiteltynä, arvoisa puheenjohtaja. Tähän mietintöön sisältyy myös kaksi vastalauseetta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Sitten ministeri Talvitie, viisi minuuttia.

18.03 Tiede- ja kulttuuriministeri Mari-Leena Talvitie: Arvoisa puhemies! Kulttuuri on jokaisen oikeus. Kulttuuri kuuluu kaikille. Kulttuuri on myös yhteiskuntamme muutosvoima, osa kansallista infrastruktuuria, joka vahvistaa yhteisöllisyyttä, hyvinvointia, turvallisuutta ja taloutta. Kulttuuri on myös henkisen kriisinkestävyysperusta ja keskeinen tekijä kestävästä kehityksestä edistämiseksi. Tässä ajassa taiteella ja kulttuurilla on erityisen suuri tarve. Ala on edelleen elpymässä koronavuosien jälkeen, minkä lisäksi maailma mylertää lähellämme, ja Euroopassa käydään raakalaismaista hyökkäyssotaa Ukrainaa vastaan.

Kulttuuripoliittinen selonteko on valmisteltu poikkeuksellisen laajasti. Yli 1 000 ihmistä osallistui sen valmisteluun eri puolilta Suomea, ja lausuntokierros keräsi 280 lausuntoa. Tämä kertoo siitä, että kulttuuripolitiikka koskettaa meitä kaikkia, ja keväällä tässä salissa kulttuuripoliittinen keskustelu oli laajaa, kun käytiin selonteon lähetekeskustelua, ja se ainakin omalta kymmenenvuotiselta kansanedustajauraltani oli kaikkein laajinta kulttuuripoliittista keskustelua.

Olemme opetus- ja kulttuuriministeriössä paneutuneet sivistysvaliokunnan kesäkuussa valmistuneeseen mietintöön. Kiitos siitä puheenjohtaja Haataiselle ja koko valiokunnalle. Mietintö on kattava ja laaja, ja se näkyy, että olette paneutuneet työhönne.

Arvoisa puhemies! Sivistysvaliokunnan mietinnössä on monia tärkeitä painopisteitä. Mietinnössä korostuvat luovan alan kasvu, kulttuurin saavutettavuus, saatavuus ja osallisuus, tekijöiden asema ja toimeentulo, kulttuuriperintö ja henkinen kriisinsietokyky, lasten ja nuorten mahdollisuudet harrastaa ja kokea taidetta ja kulttuuria — senpä takia on muun muassa hyvä, että Suomen harrastamisen malli saa lisärahoitusta ja se laajennetaan myös toiselle asteelle — sekä kulttuurin vaikutukset ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen.

Eduskunnan käsittelyn jälkeen käynnistyy toimeenpanosuunnitelman laatiminen eli niin sanottu varsinainen työvaihe. Siinä 2040-luvulle saakka ulottuvat tavoitteet konkretisoituvat toimenpiteiksi. Tämä työ käynnistyy itse asiassa heti ensi viikolla aloitusseminaarissa. Suunnitelmassa eri toimenpiteet aikataulutetaan ja katsotaan niille vastuutahot. Toimeenpanosuunnitelma on lupaus pitkäjänteisestä työstä yli vaalikausien. Se tulee sisältämään eduskunnan kannan mukaisia konkreettisia toimia, joita voivat olla esimerkiksi monivuotiset rahoitusmallit, kannustimet kulttuurin kokemiseen, välittäjäportaana vahvistamisen toimenpiteet ja kansainvälisyysasiat.

Arvoisa puhemies! Kulttuuri on investointi tulevaisuuteen. Se luo kasvua, vahvistaa demokratiaa ja lisää hyvinvointia. Nyt on aika varmistaa, että tämä investointi tehdään viisaasti ja vaikuttavasti. Kutsun teidät kaikki mukaan tähän työhön yhdessä kulttuurialan toimijoiden ja koko yhteiskunnan kanssa. Haastan puolueet ja edustajat täällä tänään yhdessä tarttumaan meille niin arvokkaaseen kulttuuriin ja taiteeseen. Se on kansakuntamme syvimmän olemuksen sykkivä sydän. Vain yhteistyöllä voimme varmistaa, että kulttuuri on jatkossakin Suomen vahvuus. Sananlaskua lainatakseni: jos haluat kulkea nopeasti, tee se yksin, mutta jos haluat kulkea pitkälle, tee se yhdessä.

Pöytäkirja PTK 93/2025 vp

Arvoisa puhemies! Aivan tähän loppuun yksi ajankohtainen asia. Aiemmin budjettiriihessä päätettyä yritystukileikkausta ei tulla kohdistamaan elokuva-alan tukiin eikä siis taiteen ja kulttuurin avustuksiin. [Marko Kilpi: Loistavaa!] Hallitus on sitoutunut hakemaan marraskuun täydentävässä budjettiesityksessä ratkaisun, jolla aiemmin päätetty säästö kohdennetaan uudelleen. — Kiitos. [Vasemmistoliiton ryhmästä: Todella hieno uutinen!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt sitten ryhmäpuheenvuorot. — Edustaja Päivärinta.

18.07 Susanne Päivärinta kok (ryhmäpuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Kun minä puhun kulttuurista, ajattelen sitä pientä tyttöä, joka odottaa jälleen äitiä kotiin, seuraamaan vain kirjaston kirja, jossa hylätty lapsi liittää Lapin taivaalla kuin hento voikukan höytykkä. Mielikuvituksen voimalla kaikki on mahdollista. Pilvet puhuvat. Kirjan lapsi löytää ystävän. Ei tarvitse itkeä itseään uneen. Kirja sylissään tuo pieni tyttö uskoo, että myös hän voi selvitä.

Kulttuuri on muistutus siitä, ettemme me ole yksin, tarinamme nivoutuvat yhdeksi. Meille kokoomuksessa kulttuuri on sivistysvaltion tunnusmerkki ja osallisuus kulttuuriin sivistyksen perusta. Kulttuuri on voima, joka muuttaa maailmaa. Kulttuuri on myös turvallisuutta, resilienssiä ja henkistä huoltovarmuutta. Kun maailmalla myllertää, kulttuuri pitää meidät koossa. Se rakentaa siltoja, ei muureja. Kulttuuri ei ole vasemmiston monopoli, eikä kulttuuri saa olla harvojen etuoikeus eikä luksustuote. Ei, kulttuuri kuuluu ihan kaikille, ihan jokaiselle.

Arvoisa puhemies! Edellisestä kulttuuripoliittisesta selonteosta on kulunut liki 15 vuotta. Silloin maailma oli toisesta toinen. On upeaa, että kokoomuslaisen pääministeri Orpon johdolla hallitus on laatinut uuden selonteon, joka ulottuu 2040-luvulle saakka. Nyt kulttuuri nostetaan sinne, minne se kuuluu: kansallisen strategian ytimeen. Olikin jo korkea aika linjata uudestaan suomalaiselle yhteiskunnalle parhaita mahdollisia kasvun vaihtoehtoja ja painopisteitä kulttuuripolitiikan saralla. Ja niin kuin saimme äsken kuulla ministeri Talvitieiltä, tämän päivän huippu-uutinen on se, että aiemmin päätetyt 7,8 miljoonan euron leikkaukset eivät kohdistu Elokuvasäätiön tukiin. Elokuvalta ei leikata ensi vuonna — ei leikata. Ja totta kai olen tästä erityisen iloinen. Mutta on silti hyvä muistaa, että kulttuuri kukoistaa vain kestävässä taloudessa Suomessa, ei koskaan yksin tukien varassa.

Arvoisa puhemies! Me sanomme kokoomuksessa: kaikkien lasten ja nuorten on päästävä taiteen ja kulttuurin äärelle — tekijöiksi ja kokijoiksi. Siitä me emme tingi. Me sanomme myös: Luovien alojen kasvumahdollisuudet on turvattava. Kulttuuri on tärkeä investointi. Kulttuurin rahoitus- ja kannustinmalleja on kehitettävä niin, että ovet avautuvat myös yksityiseen ja kansainväliseen rahoitukseen. Ja me sanomme vielä tämän: kokoomus on sitoutunut luovan talouden kasvustrategiaan, joka sisältää julkisen sektorin toimenpiteitä luovan talouden yritysten kasvun ja kansainvälistymisen mahdollistamiseksi.

Arvoisa puhemies! Kuten selonteossakin todetaan, tulee kulttuuriin panostaessa ottaa huomioon erityisesti kulttuurin tekijät, ne ihmiset, joiden ansiosta me saamme nauttia kulttuurista ja taiteesta. Digitaalinen murros, tekoäly ja suoratoistopalvelut haastavat audiovisuaalisen alan, musiikin ja kirjallisuuden sekä myös ansaintalogiikan. Me kokoomuksessa tuemme vahvasti sitä, että noille aloille kehitettävät kasvua vauhdittavat mallit tulevat olemaan keskeisiä panostuksia. Tekijänoikeuksien suoja on varmistettava tekijöille.

Pöytäkirja PTK 93/2025 vp

Yksittäisenä asiakirjana tämä selonteko ei vielä muuta mitään. Vasta kun me kaikki tässä salissa ja kaikki suomalaiset yhdessä toteutamme sitä, selonteko muuttuu todeksi.

Arvoisa puhemies! Kun minä puhun kulttuurista, en tee sitä vain poliittisena päättäjänä vaan entisenä pitkän linjan luovan alan työntekijänä, joka on myös käsikirjoittanut ja ohjannut useita tv-dokumentteja, sanoittanut musiikkia. Minä tiedän, miltä freelancerin ja yrittäjän epävarmuus tuntuu: riittävätkö rahat, meneekö seuraava projekti läpi, löytääkö teos yleisönsä, lyttääkö kritiikki? Tiedän myös sen kiitollisuuden tunteen, kun kirjan lukijat ja kuuntelijat kertovat itkeneensä, kertovat nauraneensa tarinan äärellä. Silloin vasta ymmärtää, mitä kulttuuri todella on. Se ei ole vain ammatti, se ei ole vain ala. Se on yhteys ihmisten välillä, kokemus ja tunne, joka ylittää tekijän ja teoksen. Siksi minä toivon, että tässä salissa ei käytetä kulttuuria lyömäaseena vaan yhteisenä voimavarana ja teemme kaikki yhdessä töitä sen eteen, että suomalainen kulttuuri elää ja kukoistaa jatkossakin. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Aittakumpu.

18.13 Pekka Aittakumpu ps (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomalainen kulttuuri ja identiteetti ovat perussuomalaisen politiikan ytimessä. Niiden keskiössä on rakas äidinkielemme suomi, yhteiset suomalaiset arvot, ahkeruus, rehellisyys ja sisu, ja se perintö, jonka äidit ja isät sekä isovanhemmat ovat meille antaneet. Kulttuuri elää perheissä ja arjessa, saunassa, mökeillä ja juhlissa. Se on kansallisten kertomusten jatkumo, ja perussuomalaiset haluavat ylläpitää sitä.

Suomalaiseen kulttuuriin kuuluvat myös kristillisyydestä kumpuavat perinteet, kuten joulujuhlat ja Suvivirsi. Perinteet elävät ja muuttuvat ajassa, mutta niiden kautta säilytämme yhteyden aiempiin sukupolviin ja kansamme historiaan. Suomalainen yhteiskunta ja kulttuuri, aina lukutaidon merkityksestä hyvinvointivaltion ajatukseen, nousevat historiallisesti kristillisyydestä, ja myös tämä on kiistaton osa suomalaista tarinaa.

Arvoisa puhemies! Täällä eduskunnassa kuullaan myös toisenlaisia tarinoita. Osa oppositiosta on kertonut synkkää satua kulttuurin tuhosta. Puheista ovat puuttuneet vain heinäsiirkkaparvet ja vedenpaisumus. Me emme tarvitse tällaista maailmanlopun kuvastoa, vaan tarvitsemme vastuunkantoa. Edellisellä hallituskaudella sillä jo surullisenkuuluisalla fläppitaululla luki ”rahaa on”. Nyt lähestulkoon kaikki ovat havahtuneet siihen, että todellisuus on kuitenkin aivan toinen, ja perussuomalaiset kyllä oppositiossa yrittivät siitä muistuttaa. Rahaa ei ollut, oli vain velkaa. Nyt tämä hallitus työskentelee talouden kuntoon saatamiseksi, jotta myös kulttuuri voisi pitkällä aikavälillä hyvin.

Kun puhutaan kulttuuripolitiikasta, puhutaan myös yhteisestä kukkarosta ja sen rahojen käytöstä. Kulttuuripolitiikka ei ole mikään muista asioista irrallinen, erillinen muistomerkki keskellä tyhjää toria, vaan se on osa laajempaa teosta, joka tulee yhdessä sommitella tasapainoiseksi ja vahvaksi kokonaisuudeksi. Tällaista kulttuuripolitiikkaa perussuomalaiset ajavat. Kulttuuripolitiikka on osa samaa kokonaisuutta, johon kuuluvat esimerkiksi talous ja turvallisuus. Kun maalla on rajalliset varat, myös kulttuurin rahoitusta joudutaan punnitsemaan tarkkaan. Julkisen talouden tasapainottaminen on ikävää, mutta välttämätöntä. Tästä huolimatta kulttuuria Suomessa tuetaan. Valtio ja kunnat rahoittavat sitä yli miljardilla eurolla vuodessa. Emme tarvitse populistista pelottelua kulttuurin tuhosta, vaan rohkeutta tehdä vaikeita päätöksiä vaikeina aikoina.

Pöytäkirja PTK 93/2025 vp

Arvoisa rouva puhemies! Pieni viisimiljoonainen kansa ja sen pieni suomen kieli tarvitsevat myös kulttuurilleen tukea yhteisestä kansan kukkarosta. Me perussuomalaiset ymmärrämme tämän. Ymmärrämme myös sen, että kaikkeen ei tällä hetkellä ole varaa. Suomi on velkaantunut, ja talous ei ole kasvanut 18 vuoteen. Syitä tälle voidaan löytää edellisten hallitusten vastuuttomasta taloudenpidosta, jossa kansalaisten verovaroja on kaadettu roppakaupalla ulkomaille, korruptoituneeseen kehitysapuun, toissijaisiin menoihin sekä muihin tavallisen kansalaisen kannalta jopa kummallisiin menokohteisiin. Eikä sovi unohtaa tässä kohtaa sitä kansantaloutemme surullisinta satukertomusta eli eurovaluuttaa, josta koituu meille taloudellista haittaa joka ikinen päivä. Kun ei ole omaa kelluvaa valuuttaa, mikä joustaisi maailman myrskyissä, näkyy se väistämättä talouden eri osa-alueilla.

Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset Suomen kulttuurimyönteisimpänä puolueena puolustaa suomen kieltä, suomalaista identiteettiä, suomalaisia arvoja sekä lasten ja nuorten mahdollisuuksia kasvaa kulttuuriin vaikkapa harrastusten kautta. Samalla pidämme kiinni siitä, ettei ole veronmaksajan velvollisuus rahoittaa ihan kaikkea aikuisten harrastustoimintaa. Myös kansalaiset ymmärtävät tämän ja antavat sille tukensa. Kyselytutkimusten mukaan selvä enemmistö suomalaisista hyväksyy säästöt kulttuurimenoissa.

Arvoisa puhemies! Kulttuuripoliittisen selonteon tarkoitus on osoittaa meille päättäjille suuntaviivoja kauas tulevaisuuteen ja yli hallituskausien. Perussuomalainen eduskuntaryhmä on tyytyväinen siihen, että sivistysvaliokunnan mietinnössä nostetaan kaiken muun ohella esiin myös puhdas luonto, metsästys-, kalastus- ja eränkäyntikulttuuri sekä kansallinen ruokakulttuuri ja kulttuurihistoriallisesti merkittävä, tärkeä rakennusperintö. Nimitäin siinä maailmassa, jossa Eduskuntatalon pylväitä töhritään, on perussuomalaista kulttuuripoliittikkaa pitää pylväät pystyssä suomalaisuuden, suomen kielen ja yhteisten arvojemme tueksi.

Arvoisa rouva puhemies! Haluan vielä toivottaa hyvää Aleksis Kiven ja suomalaisen kirjallisuuden päivää, jota vietämme huomenna. Siniristiliput liehukoot.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Viitanen.

18.18 **Pia Viitanen sd** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä kulttuuripoliittinen selonteko on merkittävä, hyvä ja kunnianhimoinen asiakirja. Mutta heti alkuun on kuitenkin sanottava, että minua häiritsee suunnattomasti se ristiriita, mikä vallitsee selonteon tavoitteiden ja hallituksen tähänastisten toimien välillä. Orpon hallituksen kohtuuttomat leikkaukset ja veronkiristykset ovat jo tehneet kulttuurille ja sen toimijoille suunnatonta vahinkoa.

Olen usein sanonut, että jos valtiontalous olisi rantapallon kokoinen, niin kulttuurin rahat olisivat pingispallo. Ja vaikka koko pingispallo otettaisiin pois, ei rantapallo pelastuisi, päinvastoin: ilmat lähtisivät.

Puhemies! Vielä keväällä hallituksen puoliväliriihen yhteydessä kulttuuriministeri Talvitie sanoi, ettei kulttuurille ole tulossa uusia leikkauksia. Olimme todella huolissamme siitä, kun syksy saapui, että näitä leikkauksia uhkasi tulla peräti kymmenen miljoonan edestä. Olen, puhemies, tyytyväinen, että tässä kohtaa voin todeta, että juuri kuulimme sen suhteen huojentavan uutisen, On hyvä, että tätä uhkaa kymmenen miljoonan uudesta leikkauksesta ei tulla toteuttamaan, siitä kiitos ministerille. Pidän selvänä, että varmasti tämä tarkoittaa myös sitä, että koko tämä kulttuurin kymmenen miljoonan leikkaus perutaan. Ei toivottavasti tapahdu niin, että näitä muita kulttuurin tukia sitten yhtään nipistettäisiin. Ni-

Pöytäkirja PTK 93/2025 vp

mittäin on niin, puhemies, että nämä kulttuurin leikkaukset myös sillä tavalla näkyvät, että tulevaisuudessa leikataan myös kuntien valtionosuuksia ja kuntien verotulot pienenevät, ja se myös omalta osaltaan uhkaa vähentää kuntien mahdollisuutta tukea kulttuuripalveluja.

On sulaa hölmöyttä leikata kulttuurista. Investoinnit kulttuuriin tulevat moninkertaisesti takaisin, ja kaikki leikkaukset tyrehtyttävät sitä kauan toivottua kasvua ja elinvoimaa. On ikävää, jos omin toimin lyödään jarrua kasvulle. Siten uusia työpaikkoja ei tule, niitä silloin menee.

Arvoisa puhemies! Sivistysvaliokunnan mietinnön kannanotot ovat tärkeitä. Niiden tulee ohjata jatkotyötä, ja ne on sisällytettävä toimeenpanosuunnitelmaan. Niissä esille nostetut painopisteet vahvistavat käsitystä kulttuurista sekä hyvinvoinnin ja yhteiskunnallisen eheyden perustana että kasvun moottorina. Tarvitsemme entistä poikkihallinnollisempaa kulttuuripolitiikkaa, jossa kulttuuri ymmärretään sekä arvona että välineenä henkisen ja fyysisen hyvinvoinnin vahvistamiseen, luovuuden edistämiseen, oppimistulosten parantamiseen, syrjäytymisen ehkäisyyn sekä kasvun, työllisyyden ja aluetalouksien vahvistamiseen.

Kulttuuriperinnön säilyttäminen tukee kansallista identiteettiä, yhteisöllisyyttä ja henkistä huoltovarmuutta. Tämä näkökulma korostuu erityisesti kriisien aikana, jolloin kulttuuri toimii yhteiskunnallisen kestävyuden ja toivon ylläpitäjänä. Luovat alat tulee nähdä investointina, osana kansantalouden kasvupotentiaalia innovaatiopolitiikan ja kansainvälisen kilpailukyvyn välineenä.

Arvoisa puhemies! Valiokunta korostaa kulttuuria jokaisen oikeutena. Kaikilla tulee olla oikeus kokea ja nauttia kulttuurista, harrastaa kulttuuria ja olla luova. Kulttuuri kuuluu kaikille kaikkialla Suomessa. On panostettava alueellisiin rakenteisiin, kuten kirjastoverkoon ja alueellisiin taidelaitoksiin: teattereihin, museoihin, orkestereihin.

Kulttuuri kuuluu kaikille myös lompakon paksuuteen katsomatta. Mainittakoon tässä aivan upea innovaatio: nyt kymmenen vuotta täyttänyt Kaiku-kortti, jolla tiukassa taloudellisessa tilanteessa olevat voivat hankkia muun muassa maksuttomia pääsylippuja kulttuuripalveluihin.

Kulttuuri kuuluu kaikille myös ikään katsomatta. On tärkeää, että jokaisella lapsella on mahdollisuus kulkea käsi kädessä kulttuurin kanssa ja sitä kautta saada hyvät eväät elämään. On huolehdittava kulttuurikasvatuksesta ja taiteen perusopetuksen edellytyksistä ja satsattava lukutaidon parantamiseen. Aivan upea juttu on ollut kasiluokkalaisten Taidetes-taajat. Sen rahoitus tulee turvata, ja päätökset pitää tehdä mahdollisimman nopeasti.

Myös ikäihmisten osallisuus ja mahdollisuudet kohdata ja harrastaa kulttuuria on turvattava.

On myös nähtävä taiteen ja kulttuurin terveys- ja hyvinvointivaikutukset ja kulttuuripalveluiden merkitys sairaaloissa ja hoitolaitoksissa sekä niiden käytön mahdollisuudet syrjäytymisen ehkäisyssä.

Taide ja kulttuuri tarvitsee myös tekijänsä. Taiteilijoiden ja kulttuurintuottajien on hyödyttävä omasta työstään, ja on tärkeää vahvistaa tekijänoikeuksia ottaen huomioon myös digitalisaation ja tekoälyn vaikutukset. Myös toimeentulo on turvattava, ja sosiaaliturvasta on saatava kattava ja turvallisempi.

Arvoisa puhemies! Lopuksi: Me SDP:ssä olisimme toivoneet konkreettisia tavoitteita taiteen ja kulttuurin rahoituksen osalta. Olemme sitoutuneet tavoitteeseen nostaa kulttuurin rahoitusosuus yhteen prosenttiin valtion budjetista. Mielestämme nyt on aika laatia yh-

Pöytäkirja PTK 93/2025 vp

dessä parlamentaarisesti suunnitelma tähän pääsemiseksi. Tämä, jos mikä, olisi osaltaan myös kasvutoimi, mitä nyt kaivataan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kosonen.

18.24 Hanna Kosonen kesk (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Sivistysvaltiossa ei pitäisi olla tarvetta toistella taiteen ja kulttuurin moninaisia merkityksiä yhteiskunnallemme niin taloudellisen, sosiaalisen kuin turvallisuudenkaan kannalta eikä sitä, että taiteella ja kulttuurilla on itseisarvo, ja se on kaiken kasvun perusta. Kulttuuri ilahduttaa meistä jokaista arjen hyvinä hetkinä ja lohduttaa huonoina hetkinä. Se tuo meitä suomalaisia yhteen ja luo tälle maalle identiteettiä.

Keskustan näkemys on, että jokaisella pitää olla oikeus kulttuuriin. Kulttuurin ja taiteen pitää olla kaikkien suomalaisten saavutettavissa tuloista tai asuinpaikasta riippumatta, olipa kyse vähemmistöstä tai enemmistöstä. Kulttuurin avulla vähemmistöt saavat äänensä kuuluviin.

Arvoisa puhemies! Suomen talous ei kasva. Onko yksi syy kasvun sakkaamiseen se, että taiteen, kulttuurin ja luovien alojen mahdollisuuksia niin perinteisten kuin uusienkin alojen vauhdittajina ei ole Suomessa vielä kukaan tunnustettu? Tapana on ollut, että jokainen hallitus keksii omat selvityksensä luovien alojen kasvattamiseksi, eikä pitkäjänteisyydestä ole tietoaakaan. Luovien alojen pitäisi olla tunnustettu ja käytetty kasvun ja uuden lähde, kiinteä osa elinkeinopolitiikkaa, eikä mikään erikoinen saareke, kuten tälläkin hetkellä se on.

Luovien alojen olisi pitänyt olla kiinteästi mukana esimerkiksi hallituksen teollisuuspoliittisessa selonteossa ja Murrin ryhmän työssä. Nyt kulttuuripoliittinen selonteko ja luovan alan kasvustrategia elävät omaa elämäänsä.

Arvoisa puhemies! Sanoilla pitäisi olla väliä. Selonteko on kirjoitettuna tekstinä unelma ja lupaus tulevasta. Todelliset teot kertovat kuitenkin, ollaanko lupausta lunastamassa vai ei. Konkreettisilla toimilla tahdon kauneus lopulta mitataan.

Arvoisa puhemies! Selonteossa on sanoja, kerrataanpa sitten Orpon hallituksen kulttuuriteot.

Hallitus on leikannut rajusti kulttuurista. Teattereilta, orkestereilta, museoilta, festivaaleilta, taidetapahtumista, konserteista, kulttuuriviennistä ja suomalaisten elokuvien tuotannoista on viety toimintaedellytyksiä. Osa on loppunut kokonaan, alan ammattilaisia on paljon työttömänä. Mahdollisuuksia taiteen ja kulttuurin kokemiseen, kulttuuria ja taidetta, mielten ja sielujen värinää, on vähemmän.

Hallitus myös nosti kulttuuripalvelujen ja kirjojen arvonlisäverokantaa. Pääministeri Orpo on sanonut, että sitä verotetaan enemmän, mitä halutaan vähemmän. Hallitus haluaa siis kulttuuripalveluita ja kirjoja vähemmän. Nyt onneksi kuulimme, että elokuva-alan leikkaukset on peruttu. Toki tätä esitystä ei olisi tänne eduskuntaan pitänyt tuoda ollenkaan, ja tietenkin meidän kysymys nyt on, että mistä tämä kymmenen miljoonaa lähtee: OKM:n hallinnonalalta vai muualta? Tämä ei ole mitään opposition populistista pelottelua, vaan tämä on viesti ihan sieltä kulttuurikentältä — tänään viimeksi valiokunnassa sitä kuulimme.

Arvoisa puhemies! On kysytty, että miten voi olla, että kulttuuriin laitettu euro tuottaisi enemmän euroja takaisin. Oikean elämän esimerkkejä löytyy joka puolelta Suomea, mutta otanpa sen nyt omasta kotikaupungistani Savonlinnasta.

Pöytäkirja PTK 93/2025 vp

Maailman parhaimmaksi oopperafestivaaliksi valittu Savonlinnan Oopperajuhlat saa avustusta vuosittain 660 000 euroa. Neljä viikkoa kestävä festivaalin aluetaloudellinen vaikutus on 20 miljoonaa euroa, eli rahaa käytetään oopperalippujen lisäksi majoituksiin, matkustamiseen, ruokailuihin, lähialueeseen tutustumiseen ja niin edelleen.

Kuhmossa on kamarimusiikkifestivaali. Se saa tukea valtiolta 200 000 euroa, ja sen vaikutuksiksi on laskettu 4—5 miljoonaa euroa.

Kannattaako tämänkaltaisia monen muunkin elinkeinon mahdollistavia tukia saksia? Keskustan mielestä ei kannata.

Kaikista aloista luovat alat kasvavat maailmassa OECD-maissa nopeimmin. Suomessa kasvu ei ole hiipunut, vaikka muuten talous sakkaa. Suomessa on itse asiassa valtavia mahdollisuuksia luovilla aloilla, mikäli siis haluamme sitä talouskasvua.

Arvoisa puhemies! Kulttuuripoliittinen selonteko lähtee nyt hallituksen hoteisiin, ja seuraavana on laadinnassa toimeenpanosuunnitelma. Vastuullinen hallitus tekisi itsekkin jo tekoja kohti tavoittelemiaan unelmia, mutta olennaista on, että toimeenpanosuunnitelmasta muotoutuu selvä reitti vuoteen 2040 ja siihen näkymään, joka niin kauniisti on selontekoon kirjoitettu, ja yhteistyöhän on tässäkin Suomen voima.

Sivistysvaliokunnan kannanottoon kirjasimme keskustan, kokoomuksen, perussuomalaisten ja SDP:n kesken tavoitteen myös rahoituksen tason pitkäjänteisestä nostosta. Tällä porukalla teimme hyvää yhteistyötä, jota arvostan kovasti. Kun tähtäin on 2040, pitää pysyä pääsemään yhteisymmärrykseen, [Puhemies koputtaa] mikä tarkoittaa toki joustoa suuntaan ja toiseen.

Arvoisa puhemies! Suomalaisia yhdistäville asioille on vaikea laittaa hintaa. Kulttuuri pitää tätä maata koossa. Konkreettisilla teoilla tahdon kauneus mitata.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hopsu.

18.30 **Inka Hopsu vihr** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kulttuurin kunnianpaltusta on moni puolue kuuluttanut pitkään, ja selonteko oli todella odotettu niin kulttuurikentällä kuin puolueissa. Haluamme tunnustaa kulttuurin laaja-alaisen merkityksen ja itseisarvon yhteiskunnassa ja saada kulttuurin kukoistamaan ympäri Suomenmaan ja tavoittamaan kaikenlaisia ihmisiä.

Kultur är vårt viktigaste nationella kapital. Det första förslaget i redogörelsen är att säkerställa kulturens framtidssäkra grund.

Arvoisa puhemies! Päädyimme jättämään selonteon mietintöön hyvää mietintötekstiä täydentävän oman vastalauseen. On nimittäin niin, että kauniit puheet eivät riitä. Kulttuuripääoman turvaamiseen tarvitaan konkreettisten toimenpiteiden etenemistä, selkeää stoppia rahoitusleikkauksille ja pitkäjänteistä, luotettavaa näkymää rahoituksen kasvusta, yhteen prosenttiin valtion budjetista.

Vielä keväällä hallitus lupasi, että kulttuurin rahoituksesta ei leikata, mutta kuinka ollaan budjettiesityksessä yllättivät elokuva-alan jättiläisleikkaukset. Sitten hallitus siirsi osan leikkauksesta osumaan myös laajemmin taidekentän avustuksiin. Nyt salissa saimme kuulla iloisen uutisen, että sekä nämä Taiken leikkaukset, joissa jo kahden vuoden aikana 200 yhteisöä on tippunut viimeisten leikkausten vuoksi pois rahoituksesta, perutaan ja myös nämä elokuva-alan isot leikkaukset perutaan. Ymmärsinkö oikein, että tämä

Pöytäkirja PTK 93/2025 vp

rahoituksen leikkaus ei nyt kohdistu OKM:n mihinkään muuhunkaan kohteeseen? On tärkeää pystyä politiikassa myös korjaamaan virheitään. Kiitos siitä ministerille. On tärkeää, että kulttuurin leikkausura nyt loppuu ja tällaista vastaavaa show'ta emme näe enää seuraavina vuosina.

Arvoisa puhemies! Selonteon tavoite on, että luovan talouden osuus bruttokansantuotteesta on kaksinkertaistunut vuoteen 2040 mennessä — siis kaksinkertaistunut. Tämä on täysin mahdollinen tavoite, johon kannattaa uskoa. Kerrotaan, että korealaiset päättäjät herrätti aikoinaan tekemään kulttuuri-investointeja vertaus siitä, kuinka Jurassic Park -elokuva oli tuottanut enemmän kuin Hyundain autotehtaat tuona vuonna. Loppu on historiaa. K-popin ja korealaisen elokuvan maailmanvalloituskin siis vaati valtion panostuksia.

Juuri järkeviä kasvunäkymiä Suomikin tarvitsee. Verrattuna verrokkimaihimme, kuten Ruotsiin, Suomessa kyetään hyödyntämään aineetonta arvonaluontia verrattain vähän. Alitamme myös Euroopan maiden keskiarvon selvästi. Myös maakuvatutkimuksissa näkyy suomalaisen kulttuurin heikko näkyvyys. Tarvitsemme välittäjäorganisaatioita kipeästi, samoin instrumentteja ja osaamista, joilla brändiksi muuttuminen onnistuu.

Arvoisa puhemies! Kulttuuriala työllistää suoraan ja välillisesti yhteensä 130 000 henkilöä. Kulttuurin panostuksilla on suora vaikutus työllisyyden paranemiseen. Valiokunnan mietinnössä todetaan, että hallitus antaa kevätistuntokauden 26 loppuun mennessä selvityksen selonteon toimeenpanosuunnitelmasta. Suunnitelmassa tulee huolehtia tekijöiden aseman turvaamisesta kehittämällä tekijänoikeuslainsäädäntöä ja ajamalla ajantasaista EU-sääntelyä ja sen käyttöönottoa Suomessa. Tekoäly ja digitalisaatio ilman riittävää sääntelyä ja korvausmekanismeja haastavat perinteiset tekijänoikeudet ja hapertavat taiteilijoiden tulonmuodostusta. Esimerkiksi yksityisen kopioinnin hyvitysjärjestelmää ja kirjailijoiden lainauskorvauksia tulee vahvistaa ja ajantasaistaa. Myös näyttelypalkkiomallin korvausten tulisi riittää laajemmalle joukolle. Ei ole suomalaista kulttuuria ilman sen tekijöitä.

Me vihreät vaadimme lisäksi, että niin taiteilijoiden kuin muidenkin kulttuuri- ja luovien alojen toimijoiden toimeentuloa ja sosiaaliturvaa parannetaan. Suuri osa kulttuuri- ja taidealojen työntekijöistä toimii freelancereina tai yrittäjinä ilman vakituista työnantajaa tai työsuhdetta. Yhdistelmävakuutuksen piiriin tulee lisätä apurahataiteilijat ja jatkaa systemaattisesti kehitystä kohti perustuloa. Ensiaskelena tulee palauttaa työttömyysturvan suojaosat.

Arvoisa puhemies! Kulttuuri luo identiteettiä ja vahvistaa yhteiskunnan ja yksilön resilienssiä vaikeina aikoina. Tämä näkyy siinäkin, että Ukraina tässä tilanteessa nostaa kulttuuribudjettiaan 30 prosentilla. Kulttuuri haastaa päätöksentekoa ja luo hyvinvointia. Molempia näitä tarvitaan. Sanoista teoiksi siis, hyvä hallitus.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi vasemmistoliiton eduskuntaryhmä, edustaja Lohikoski.

18.35 Pia Lohikoski vas (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Viime viikonloppuna kävin katsomassa Kansallisteatterissa Lauri Majjalan ohjaaman Täällä Pohjantähden alla. Kolmen osan mittainen tuttu tarina mutta uusi tulkinta Suomen historiasta muistutti jälleen, miten syvälle taide ja kulttuuri voi mennä, miten se voi avata yhteistä muistiamme, itseymmärrystämme, ristiriitojen ja yhtenäisyyden kokemusta.

Pöytäkirja PTK 93/2025 vp

Taide ja kulttuuri ovat sivistyksen, vapauden ja demokratian ilmentymä. Taiteen ja kulttuurin tekijät ovat meidän kaikkien yhteinen kirjuri ja tulkki, kompassi ja peili. Kulttuurilla ja taiteella on valtavasti positiivisia vaikutuksia hyvinvointiin, osallisuuteen ja eriarvoisuuden ehkäisyyn. Vasemmistoliiton lähtökohta on, että pitkäjänteinen kulttuuripolitiikka on kestävän yhteiskunnan tausta. Kulttuurin ja taiteen arvoa ei voi mitata vain euroissa tai vientiluvuissa. Suuria kertomuksia ei kerrota ilman, että meillä on taiteellista ilmaisua ja luovuutta tukeva kulttuuri-ekosysteemi. Suuria ei ole ilman pieniä, eikä kulttuuri elä pelkän markkinaehtoisuuden avulla.

Arvoisa puhemies! Kulttuuripoliittisen selonteon suurin ongelma on, ettei se tunnista riittävästi taiteen ja kulttuurin autonomian takaavia toimia. On hyvä, että selonteossa tunnustetaan, että julkisen rahoituksen vastuu on turvata jokaiselle kulttuurin saavutettavuus. Mitä kirjaus todellisuudessa tarkoittaa, kun samalla hallitus leikkaa taide- ja kulttuuritoimijoiden rahoitus pohjaa vuodesta toiseen? Konkreettinen toimeenpanosuunnitelma, jolla tavoitteet olisi tarkoitus toteuttaa, tehdään vasta ensi keväänä. Ilmeisesti hallitus aikookin jättää selonteon kirjausten toimeenpanon muiden huoleksi seuraaville hallituskausille. Hallituksen leikkausten myötä uhan alla ovat teatteri- ja orkesteriverkosto sekä vapaan kentän toimijat, lastenkulttuurikeskukset ja taiteen perusopetuksen saavutettavuus. Nämä leikkaukset on peruttava. Leikkaukset tarkoittavat suljettuja ovia, työttömyyttä ja sitä, että lasten ja nuorten kulttuurikokemukset ja -harrastukset käyvät yhä harvemmillä mahdollisiksi. Kun rahoitus kutistuu ja epävarmuus kasvaa, kulttuuritoimijoilta putoaa pohja toiminnan pitkäaikaiselle suunnittelulle, siis juuri sille, mihin tämä selonteko pyrkii.

Arvoisa puhemies! Ministeri uutisoi äsken, että elokuva-alan leikkaukset on peruttu — hienoa, kiitos! Kiitos, että kuulitte elokuva-alan ja meidän kotimaisen elokuvan ystävien vahvan viestin, että tämä leikkaus olisi suuri virhe, eikä se olisi säästänyt mitään. Sitä ei olisi koskaan pitänyt edes tuoda tänne eduskunnalle. Totesitte uutisessa, arvoisa ministeri, että hallitus etsii lähiviikkoina kohteet, joihin korvaavat leikkaukset kohdistuvat. Lupaateko, että hallitus ei hae korvaavia leikkauksia opetus- ja kulttuuriministeriön budjetin sisältä?

Arvoisa puhemies! Jokaisella on oikeus taiteeseen ja kulttuuriin asuinpaikasta tai tulo-
tasosta riippumatta. Kulttuuripolitiikan on oltava yhdenvertaisuuspolitiikkaa. Siksi kulttuuripalveluiden ja taiteen perusopetuksen on oltava kaikkien saavutettavissa, ei vain niiden, joilla on varaa. Kulttuuripolitiikan tehtävänä on turvata taiteen autonomia, ei markkinaehtoisuutta sitä. Julkisen vallan on taattava edellytykset vapaalle taiteelle, joka ei taivu poliittiseen tai taloudelliseen ohjaukseen. Vasemmistoliitto esittää, että taiteen ja kulttuurin rahoitus nostetaan prosenttiin valtion budjetista. Se on konkreettinen ja välttämätön tavoite, jos haluamme turvata monimuotoisen kulttuurin Suomessa.

Rahoitus ei yksin riitä. Taidetta ei ole ilman tekijöitä. Taiteilijoiden toimeentulo on kriisissä, ja siksi vasemmistoliitto vaatii reilun taiteen periaatteita mukaan toimeenpanosuunnitelmaan: reiluja palkkioita ja asianmukaista korvausta tehdystä työstä. Taiteilijoiden sosiaaliturva on myös uudistettava. Yhdistelmävakuutus olisi hyvä alku, mutta pitkällä aikavälillä perustulo takaisi luovan työn edellytykset. Lasten ja nuorten kulttuuripalvelut on nostettava keskiöön. Jokaisella lapsella on oikeus taiteeseen ja harrastamiseen, ei vain niillä, joiden perheillä on siihen varaa. Tarvitaan uusi tasa-arvoraha taiteen perusopetukseen sekä kulttuurikasvatussuunnitelmat joka kuntaan. Taidetestaajien ja lastenkulttuurikeskusten toiminta on pelastettava. Kulttuuri kuuluu myös maaseudulle ja pieniin kuntiin. Tarvitsemme strategian liikkuvien kulttuuripalvelujen kehittämiseksi, jotta taide ei keskity vain

Pöytäkirja PTK 93/2025 vp

suuriin kaupunkeihin. Tekijöiden korvauksiin on puututtava. Näyttelypalkkio- ja hyvitysmaksujärjestelmiä on uudistettava, hallituksen kulttuuripalveluiden alv-korotukset peruttava ja kirjat saatava nollaverokantaan. Av-kannustin on vakiinnutettava ja lainauskorvaukset nostettava pohjoismaiselle tasolle. Tekijänoikeudet on turvattava myös tekoälyn aikakaudella.

Arvoisa puhemies! Lopuksi: selonteko jää tyhjäksi kirjaimeksi, jos samalla leikataan kulttuurin rahoituksesta ja heikennetään edellytyksiä tehdä pitkäjänteistä kulttuuripolitiikkaa. Teen vastalauseen 1 mukaisen kannanottoehdotuksen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Bergqvist, ruotsalainen eduskuntaryhmä.

18.41 **Sandra Bergqvist r** (ryhmäpuheenvuoro): Ärade talman! Den kulturpolitiska redogörelsen visar vägen för ett Finland där konsten och kulturen på 2040-talet är en kraft som stärker, förenar och inspirerar.

Tiedämme RKP:n eduskuntaryhmässä, että kulttuuri ei ole jotain sellaista, mikä tulisi vastata hyvinvoinnin, turvallisuuden ja talouden jälkeen. Kulttuuri on kaiken tämän edellytys. Kulttuuri vahvistaa maamme demokratiaa, muokkaa arvojamme ja auttaa meitä ymmärtämään sekä toisiamme että itseämme. Taiteen kautta käsittelemme vaikeita asioita, hälvennämme ennakkoluuloja ja luomme muutosmotivaatiota. Kulttuuri on investointi yhteiskunnan rakentamiseen, yhteisöömme ja tulevaisuuteemme.

Kulttuuri muutosvoimana tarkoittaa sitä, että tunnistamme kulttuurin merkityksen koko yhteiskunnan kehitykselle. Tarvitsemme taidetta ja kulttuuria oman aikamme tulkitsemiseen, mutta myös tulevaisuuden kuvittelemiseen. Nopeiden teknologisten muutosten, ilmastouhkien ja globaalin rauhattomuuden aikana juuri kulttuuri voi luoda toivoa ja yhteenkuuluvuutta. Uudistumiskyky syntyy luovuudesta, kertomuksista ja ihmisten välisistä kohtaamisista.

Ärade talman! Kulturarbetarna är i nyckelposition. Vi minns hur pandemin blottade de bräckliga strukturer som många konstnärer, frilansare och kulturaktörer verkar inom. Om vi vill att kulturen ska blomstra måste vi ge konstnärer stabila villkor, rättvisa inkomster och tydliga möjligheter att utvecklas. Det kräver reformer: bättre social trygghet, smidigare kombinationsförsäkring och starkare upphovsrättsliga modeller som gynnar de som faktiskt skapar. I just dessa dagar bär vi i SFP en oro för den svenskspråkiga kulturproducentutbildningens framtid i Finland.

Arvoisa puhemies! Meidän on uskallettava nähdä kulttuurisektori sinä merkittävänä elinkeinona, joka se on. Kulttuurialojen ja luovien alojen osuus bkt:stä on noin neljä prosenttia, ja näiden alojen kasvupotentiaali on suuri. Luovat alat ovat yksi maailman nopeimmin kasvavista toimialoista. Siksi on aivan oikein, että selonteossa esitetään nyt alalle uutta monialaista toimielintä ja rahoittajien tulevaisuusfoorumia. Tarkoituksena ei ole luoda lisää byrokratiaa vaan vuoropuhelua, yhteistyötä ja pitkäjänteistä suunnittelua.

Vi i SFP välkomnar också det tydliga budskapet att kulturen är en allemansrätt. Kulturen ska vara tillgänglig för alla oavsett språk, ålder, bakgrund, plats eller plånbok. Skolan, vår

Pöytäkirja PTK 93/2025 vp

största kulturinstitution, spelar här en avgörande roll. När barn och unga får uppleva och skapa konst tidigt i livet växer inte bara framtidens konstnärer fram, utan framtidens empatiska medborgare.

Kulturfostran, hobbyverksamhet och tillgång till kultur i både städer och på landsbygden samt på båda nationalspråken ska vara självklarheter, inte privilegier. Det finlands-svenska och det samiska kulturarvet är en viktig del av hela Finlands kulturväv. Att värna om språk är att värna om identitet, och just identitet är själva hjärtat i en levande demokrati.

Tröskeln att ta del av och utöva konst och kultur ska vara låg. Vi behöver erbjuda en bredd av olika konst- och kulturformer och samtidigt våga tänka nytt, våga skapa gränsöverskridande samarbeten. Tänk till exempel på mötet mellan konst och idrott. Kreativitet hör inte bara hemma på scenen eller i ateljén. Den kan också göra det ute på fotbollsplanen.

I det här sammanhanget vill vi också lyfta fram den tredje sektorn inom kulturvärlden: föreningar, eldsjälar och ideella aktörer. De har ofta varit en viktig startpunkt för många som senare gjort konst och kultur till sin livsuppgift.

Arvoisa puhemies! Suomen kulttuurilla on jo nykyisin kansainvälisesti vahva brändi aina suomalaisesta designista ja musiikista elokuvaan, arkkitehtuuriin ja digitaaliseen luomiseen. Mutta meillä on vielä enemmän potentiaalia. Kun vahvistamme kulttuurin, elinkeinoelämän ja ulkopoliittikan välistä yhteistyötä, kulttuuri voi toimia tehokkaimpana pehmeän vaikutusvallan keinonamme. Se rakentaa siltoja, luo ymmärrystä ja avaa ovia sekä suomalaisille taiteilijoille että Suomelle maana.

Och tack till minister Talvitie för att det stöd till filmbranschen som varit hotat nu är räddat.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä, edustaja Tanus.

18.47 **Sari Tanus kd** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Nyt käsittelyssä oleva selonteko ja mietintö osoittavat, että kulttuuriin suhtaudutaan Suomessa sen ansaitsemalla vakavuudella. Pelkästään lausunnonantajien valtava määrä ja kirjo osoittavat, että suomalainen kulttuuri rakentuu hyvin erilaisista osa-alueista ja hyvin erilaisista toimijoista. Mietinnössä nostetaan esiin monia tärkeitä huomioita ja kehittämiskohteita.

On hyvä muistaa, että kulttuuri on paljon, paljon enemmän kuin vain toimet, jotka valtion budjetissa kyseisessä menokohdassa mainitaan. Ylivoimaisesti suurin osa suomalaisesta kulttuurista tehdään yksilöiden, eri yhteisöjen ja toimijoiden taholta, ilman minkäänlaista julkista tukea. Kulttuuri syntyy joka päivä arjessa kouluissa, kirkoissa ja työväentaloilla.

Taide ja kulttuuri ovat osa sivistystämme ja perintöämme edellisiltä sukupolvilta tuleville sukupolville. Vahva kulttuuri-identiteetti on pohja terveelle itsetunnolle ja henkiselle kriisinkestävyydelle. Se auttaa meitä ymmärtämään itseämme osana maailmaa. Varsinkin näinä erittäin epävakaina aikoina suomalaisen kulttuurin merkitys korostuu entisestään.

Tästä puhujapöytästä mitattuna yhden kilometrin säteellä harjoittelee useampi sinfoniaorkesteri, annetaan korkeatasoista musiikin opetusta, esitetään oopperaa. Alueella toimii useita teattereita, elokuvateattereita ja lukuisa määrä erilaisia museoita, ja niitä rakennetaan lisää. Täältä katsottuna voisi päättyä lopputulokseen, että suomalainen kulttuuri voi

Pöytäkirja PTK 93/2025 vp

hyvin ja sitä on tarjolla vähintäänkin riittävästi. Se ei kuitenkaan ole koko totuus koko maassa.

Selonteko tuo esille myös suomalaisen kulttuurin toisen puolen. Suurin osa suomalaisista asuu muualla kuin pääkaupunkiseudulla, alueilla, joilla ei ole samanlaista kulttuuritarjontaa. Kulttuurin saavutettavuudesta tuleekin huolehtia koko maassa kattavasti. Erityisesti tulee kiinnittää huomiota harvaan asuttuihin alueisiin, joilla taiteen ja kulttuurin tekijöiden toiminta- ja työllistymismahdollisuudet, ja niiden myötä yleisön pääsy kulttuuripalveluiden äärelle, ovat rajalliset.

Maaseudun kulttuuritoiminnan kehittämisessä merkittävässä asemassa ovat yhdistykset ja monipuolinen kansalaistoiminta. Erityisesti lasten ja nuorten oikeudesta päästä kulttuurin pariin on huolehdittava. Harrastamisen Suomen malli takaa valtaosassa Suomen kuntia peruskoululaisille mahdollisuuden päästä kulttuuriharrastuksen piiriin maksutta. Tätä täydentää kansainvälisestikin poikkeuksellisen laadukas taiteen perusopetusjärjestelmä, jota koskevaa lainsäädäntöä hallitus nyt päivittää.

Arvoisa rouva puhemies! Mietinnössä, monessa eri kohdin, tuli esiin tarve lisärahoitukselle. Tilanteessa, missä valtio velkaantuu yli kymmenen miljardin euron vuosivauhtia, tulee kulttuuriin suunnatut eurot kohdentaa entistäkin tarkemmin ja tasapuolisemmin. On hyvä huomata, että laadukasta kulttuuria voidaan saada ja saadaan aikaiseksi monin eri tavoin, myös vapaaehtoisvoimin. Maailman kuuluisimmat taideteokset ja maailman parhaimmat näytelmät ovat syntyneet pitkälti ilman valtion myöntämiä kulttuuritukia.

Suomalaista kulttuuria tulee tarkastella myös sen tarjoamien vientitulojen kannalta. Perinteinen ajattelu, jossa kulttuuri ja yritystoiminta pidettiin visusti erillään, voidaan jo unohtaa ja nähdä kulttuurialan mahdollisuudet myös merkittävänä työllistäjänä ja suomalaisena vientituotteena. Suomalainen musiikki ja elokuva ovat aloja, joissa markkina-alueena on koko maailma. Maan rajat eivät enää muodosta estettä menestyvälle globaalille liiketoiminnalle, niin kuin esimerkiksi peliteollisuus on jo osoittanut.

Meille kristillisdemokraateille tärkeä osa kulttuuriperintöämme on kristinusko. Kristillinen kasvatusta ja kulttuuri muodostavat pohjan koko suomalaiselle sivistykselle. Kristinusko näkyy lähes kaikilla kulttuurin osa-alueilla, niin musiikissa kuin kuvataiteessakin. Siksi onkin tärkeää pitää kiinni kristillisestä historiastamme ja säilyttää kestävinä suomalaisen kulttuurin perustukset myös tuleville sukupolville.

Kansallisrunoilija Eino Leinon sanoin: ”Sua kiitän mä Luojan armollinen, / kun annoit sa kodin hyvän, / soit äidin niin hellän ja herttaisen / ja taaton niin tarmoa syvän, / kun annoit sa myös pari ystävää / ja ne hyvää, en pyydä ma enempää, / ja annoit sa armahan isäinmaan, / jota kyntää ja rakastaa.”

Ja vielä, arvoisa ministeri, iso, iso kiitos elokuva-alan leikkausten perumisesta. Se on todella, todella tärkeä päätös. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Nyt annan ministerille puheenvuoron. — Riittääkö tässä vaiheessa kolme minuuttia? Ei ole väliä, missä puhutte. Tässä vaiheessa kolme minuuttia. Sitten tuossa välillä saatte vielä lyhyen puheenvuoron ja sitten vielä lopuksi. Mutta nyt, olkaa hyvä, kolme minuuttia.

18.52 Tiede- ja kulttuuriministeri Mari-Leena Talvitie: Arvoisa puhemies! Kiitos kaikille ryhmäpuheenvuoron käyttäjille. Yhteinen tavoitetilahan meillä todellakin on se, että

Pöytäkirja PTK 93/2025 vp

kulttuuripolitiikan linjaukset, jotka nyt tässä selonteossa tarkentuvat ja joiden näkymä laitetaan jopa sinne vuoteen 2040 asti, saavat myös arvoisensa toimeenpanosuunnitelman.

Tässä jonkin verran tuli kritiikkiä siitä, että missä se konkretia on. Täällä kaikki te kollegat tiedätte selonteon menettelytavan, mutta sanon sen nyt tässä yhteisesti vielä, että kun eduskunta on antanut tahtotilan ja mietinnön ja selonteolle annetaan se eduskunnan kanta, niin silloin ministeriössä käynnistyy se toimeenpanosuunnitelma, ja se on aina näissä selontekomenettelyissä niin, että se eduskunnan kanta myös odotetaan. Ja kuten sanoin aikaisemmassakin puheenvuorossa, toimeenpanosuunnitelma käynnistyy jo ensi viikolla yhteisellä seminaarilla.

Sitten tässä oltiin hyvin vahvasti sitä mieltä, että kulttuuri ja taide ovat meidän kansakuntaa yhdistäviä tekijöitä, jotka myös vahvistavat yhteisöllisyyttä, ja sille yhteisöllisyyden vahvistamiselle on kyllä tässä ajassa erityisen suuri tarve, myöskin eri ikäluokissa. Kulttuuri nähdään myöskin laajasti sellaisena asiana, johon halutaan investoida, ja se nähdään myös hyvinvointia tuottavana tekijänä.

On totta — kun tässä tuli kritiikkiä säästöistä — että hallitus on tehnyt vaikeita säästöjä myös opetus- ja kulttuuriministeriön alaan, taiteeseen ja kulttuuriin. Kokonaisuutena kuitenkin edelleen valtion tuki taiteelle ja kulttuurille on miljardi euroa. Kuntien tuki taiteelle ja kulttuurille on myöskin miljardi euroa. Ja ketkä ovat suoraan kaikkein suurimpia taiteen ja kulttuurin tukijoita: suomalaiset kulttuurin kokijat, eli se on viisi miljardia se suomalaisten rahapanostus, mikä laitetaan esimerkiksi museoihin ja festivaaleihin, konsertteihin, kesäteattereihin ja niin edelleen. Eli on tärkeää myöskin, että on rahoituslähteiden moninaisuus, joka tunnistetaan myöskin tässä selonteossa, eli tarvitaan valtion tukea, kuntien tukea, kulttuurin kokijoiden tukea ja muutenkin laajemmin erilaisia rahoitusmalleja. Tässä useammassakin puheenvuorossa tuotiin tämä yhteistyön merkitys.

Sitten myöskin kulttuurin ja luovien alojen tekijöiden toimeentulo on yksi näkymä, ja siinä myöskin sitten tietenkin se, että me pystytään tukemaan luovan talouden kasvustrategiaa, joka kesäkuussa julkistettiin, sitä puolta. Alahan on jo pitkään toivonut, että tehdään tällainen selonteko ja tehdään myöskin luovien alojen kasvustrategia, ja nyt nämä paperit ja tavoitteet on molemmat asetettu, ja olen samaa mieltä, että nyt on monenlaisten ja erilaisten toimenpiteiden aika.

Sitten tässä kysyttiin tästä, kun aikaisemmin mainitsin yritystukileikkauksen uudelleen kohdentumisesta. Eli hallitus hakee ratkaisun, jolla tämä 7,8 miljoonan euron yritystukileikkaus kohdennetaan uudelleen ja sille haetaan korvaavat eurot. Se tuodaan eduskuntaan sen marraskuun täydentävän talousarvioesityksen muodossa, joka on tavallaan ainut prosessi tuodakin se eduskuntaan tämän jälkeen. [Puhemies koputtaa] Sen pystyn sanomaan ja sen toistan, [Puhemies koputtaa] että nämä eurot ja säästöt eivät kohdistu siihen taiteen ja kulttuurin momenttiin eivätkä myöskään sitten elokuvatukiin. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Saatte sitten myöhemminkin vielä puheenvuorot, mutta nyt otetaan sitten debattivaihe. Pyydän niitä henkilöitä, jotka haluavat osallistua tähän, painamaan V-painiketta ja nousemaan seisomaan. Ensi vaiheessa annan puheenvuoron, mikäli haluatte, näille, jotka pitivät ryhmäpuheenvuoron, ja sitten valiokunnan puheenjohtaja Haataiselle. Lähdetään ryhmäpuheenvuorojen pitäjistä ensiksi. — Edustaja Päivärinta.

Pöytäkirja PTK 93/2025 vp

18.57 Susanne Päivärinta kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Ja kiitos ministeri Talvitielle sinnikkäästä työstä, suomalaisen kulttuurin ja elokuva-alan puolestamisesta.

Niin kuin tässä tuotiin hyvin esiin, kun tässä nyt oppositio vain moittii näitä leikkauksia, niin kyllä Suomessa julkisesti tuetaan kulttuuria edelleen, yli kahdella miljardilla eurolla, ja kun katsotaan vielä kansalaisten osalta, niin sieltä tulee sitten viisi miljardia. Suomalaiset rakastavat kulttuuria.

Kuitenkin haluan sanoa sen, että on hyvä muistaa, ettei julkinen rahoitus ole vain kulttuurin säilyttämistä varten vaan se on myös uudistumista varten. Tapa tehdä ja tapa kuluttaa sisältöä muuttuvat kaiken aikaa. Toivon, että siellä oppositiossakin tiedetään, jos ajatellaan esimerkiksi musiikkia ja av-alaa, minkälainen muutos on tapahtunut.

Ja sanon senkin vielä, että kriiseissä kytee aina mahdollisuuden siemen. Täytyy keksiä uutta, löytää ketterämpiä tapoja tehdä. Uudet teknologiat, alustat ja tekoäly eivät ole vain uhka vaan mahdollisuus. Niiden avulla ovia avautuu nyt myös nuorille ja uusille tekijöille, niille, joilla ei ole aiemmin ollut pääsyä kalliisiin studioihin, laitteisiin ja jakelukanaviin. Kulttuurin kenttä monipuolistuu, ja yhä useampi saa äänensä kuuluviin. Iloitkaamme tästä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Aittakumpu, minuutti.

18.58 Pekka Aittakumpu ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä on kuultu hyviä nostoja tästä selonteosta ja mietinnöstä, ja haluaisin vielä korostaa muutamia perussuomalaisille tärkeitä asioita.

Ensinnäkin on hyvä tiedostaa aina se, että jopa neljännes eli noin 25 prosenttia luovan alan työntekijöistä on yrittäjiä. Luovan alan tekijöistä monet toimivat yrittäjinä, ja meille perussuomalaisille on hyvin tärkeää se, mikä on myöskin hallituksen linja, että yrittämisen edellytyksiä pyritään sujuvoittamaan ja on sujuvoitettu. Tämä tietysti myöskin antaa takeita sille, että kulttuuriala kykenisi seisomaan entistä vahvemmin omilla jaloillaan, kun luovan alan tekijät voivat tulla omalla työllään toimeen.

Ja on aivan välttämätöntä kehittää myöskin kotimaista mesenaattitoimintaa. Siksikin on hyvä, että sivistysvaliokunta edellyttää toimijoiden omien tulojen kasvattamista ja että toteutetaan lahjoitusten verovähennysoikeus. Tätä kautta voidaan vahvistaa kulttuurialan omaa varainhankintaa ja myöskin vahvistaa julkisten ja yksityisten toimijoiden yhteistyötä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Viitanen.

18.59 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten sanottu, hyvä, että tämä elokuva-alan leikkaus on peruttu, ja mikäli nyt ymmärsin oikein, niin myöskään näitä Taiken tukia ei sitten leikata. Siellä on tärkeitä festivaaliavustuksia ja muita, ja huoli on suuri. Kaiken kaikkiaanhan budjettikirjassa on leikkauksia 10,18 miljoonaa, ja toivotavasti sitten kaikki nämä kulttuurin leikkaukset on peruttu, koska ministeri todellakin keväällä lupasi, että uusia leikkauksia kulttuuriin ei tule.

Mutta, puhemies, haluan puhua kulttuurin rahoituksesta myös jatkossa. Tuossa ryhmäpuheessa mainitsin, että sosiaalidemokraatit ovat sitoutuneita siihen, että kulttuurin rahoitusosuus nostetaan yhteen prosenttiin valtion budjetista. Ja kerroin, että mielestämme olisi

Pöytäkirja PTK 93/2025 vp

nyt aika kaikkien yhdessä parlamentaarisesti sitoutua tähän, että kulttuurin rahoitusosuutta nostetaan. Ministeri, kun te kutsuite meitä kaikkia yhteiseen työhön toimeenpanossa tämän selonteon osalta, niin voisitteko kutsua kaikki myös yhteiseen työhön tämän rahoituksen osalta, siten että kulttuurin rahoitus kerta kaikkiaan tulevaisuudessa turvataisiin? Se jos mikä olisi investointi tulevaisuuteen. Se olisi kasvupolitiikkaa ja hyvää työllisyyspolitiikkaa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kosonen.

19.00 Hanna Kosonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä oli todella tarkoitus puhua tästä kulttuuripoliittisesta selonteosta, mutta nyt kun tuli tämä uutinen juuri tässä tämän keskustelun alle, niin on pakko kuitenkin vielä kysyä, kun meillä sivistysvaliokunnassa tulee aika tiivis aikataulu: jos OKM:n alle tulevat sitten nämä lähes kymmenen miljoonan leikkaukset, niin mihin ne sitten kohdistuvat? Kyllä minä huolehdin myös liikunnasta ja nuorisosta, korkeakouluista ja ammattioppilaitoksista, koulutuksesta ja sivistyksestä yleensäkin, niin että toivotaan, että löytyy joku muu paikka kuin OKM:n hallinnonala sitten kokonaan.

Kysymys vielä ihan tästä toimeenpanosuunnitelmasta. Se on kyllä varmasti aika haastava tehtävä — se on itsenikin todettava — että nämä kaikki toiveet ja ajatukset, mitä meilläkin yhteisesti tässä sivistysvaliokunnan mietinnössä on, saatetaan toteen. Meillä on yhtenä huomiona esimerkiksi se, että mukaan pääsisivät sillanrakentajat, kuten galleristit, kääntäjät, agentit, museot, kulttuuriympäristö ja arkkitehtuuri, joita ei tässä selonteossa ollut ollenkaan mukana. Millä tavalla nämä on sitten tulevassa huomioitu?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu.

19.02 Inka Hopsu vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On tosiaan hyvä, että kulttuuriin ei nyt leikkauksia kohdennu, mutta vakava toive sivistysvaliokunnan ja vihreiden suunnalta, että se leikkaus etsitään vaikka sieltä aidosti haitallisista yritystuista, jotka eivät OKM:n budjetin alla kyllä sijaitse.

Nämä aiemmat kulttuurileikkaukset ovat osuneet alueille, joilla kulttuuritarjontaa on jo valmiiksi vähän, ja sen takia me vihreissä esitämme, että tämä matkailumaksu, matkailuveromahdollisuus, joka selonteossa on jo linjattu, etenisi mahdollisimman nopeasti. Sen valmisteluun tarvitaan varmasti selvitys, ja se pitäisi saada pikimmiten liikkeelle. Sitä kautta saamme myös lisää rahoitusta kulttuuri-infraan ja paikallisen kulttuurin elävöittämiseen eri puolilla Suomea.

Samoin me toistamme myös aloitteemme kirjallisuuden alvin laskemisesta nolnaan. Tämä on useassa maassa käytössä. Meillä on kirjallisuusala alhossa, ja tarvitaan todellisia toimenpiteitä, jotta muutos sekä kirjallisuusosalalla että koko kulttuurialalla saadaan aikaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lohikoski.

19.03 Pia Lohikoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On erittäin hienoa, että kuulumme äsken ministeriltä, että leikkauksia ei kohdistetakaan elokuva-alaan. Suomen kieli ja suomalaiset tarinat — kuka niitä muuten kertoisi kuin me? Yhteinen tahtotila on selkeä, ministeri Talvitie totesi uutisessa. Olen täysin samaa mieltä.

Pöytäkirja PTK 93/2025 vp

Hallitus etsii lähiviikkoina kertomanne mukaan kohteet, joihin korvaavat leikkaukset kohdistuvat. Ette ottanut suoraan kantaa, löytyvätkö korvaavat leikkaukset opetus- ja kulttuuriministeriön budjetista vai muilta hallinnonaloilta. Voitteko tarkentaa? Mainitsitte, että ne eivät kohdistu kulttuuriin eivätkä elokuvaan. Se on hienoa, mutta tarkennattekohan vielä varmuuden vuoksi, onko Taiken leikkaus siis peruttu, jääkö kulttuuriin muita leikkauksia ja siirtyykö näitä leikkauksia nyt koulutukseen, nuorisoon, liikuntaan, tieteeseen, korkeakouluihin. Toivottavasti eivät kohdistu myöskään näille meidän sivistysvaliokunnassa valvomille aloille.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Bergqvist.

19.04 **Sandra Bergqvist r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On kiva kuulla, että me kaikki ollaan sitä mieltä, että kulttuuri on tosi tärkeää. Se on siis tärkeää lapsille, nuorille, aikuisille ja ikäihmisille eri kielillä ja myös eri puolilla Suomea.

Det är viktigt att komma ihåg att när vi pratar om finländsk kultur så är det mycket mer än bara kultur på finska. Vi har också kultur på väldigt många olika dialekter: Vi har kultur på finska, vi har kultur på svenska och vi har också på tre samiska språk en massa olika kultur.

Pienellä summalla saadaan paljon aikaiseksi kulttuurialalla, joten minä kysyn ministeriltä, miten voidaan helpommin avata ja luoda uusia rahoitusmalleja niin, että saadaan enemmän rahaa ei vain valtiolta ja kunnilta vaan myös yksityisiltä mukaan tähän kulttuuritoimintaan, niin että yhä useammat ihmiset voivat nauttia tästä riippumatta siitä, onko itsellä rahaa vai ei.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Tanus.

19.05 **Sari Tanus kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitos ministerille. Sanoitte: ”Kulttuuri on investointi tulevaisuuteen. Se lisää hyvinvointia. Se on kansakuntamme sykkivä sydän.” Todellakin, vahva kulttuuri-identiteetti on pohja terveille itsetunnolle ja henkiselle kriisinkestävyydelle.

Meillä kristillinen kulttuuriperimä on vahva. Kristillinen kasvatus ja kulttuuri ovat muodostaneet ja muodostavat pohjan koko suomalaiselle sivistykselle. Tässä ajassa on kuitenkin monenlaisia virtauksia. Kysyisinkin ministeriltä: Miten turvataan lasten ja nuorten oikeus kristillisen kulttuuriperinnön tuntemiseen? Ja toisaalta, miten, ministeri näette, millä keinoilla taataan harvaan asuttujen alueiden kulttuuripalvelut?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja sitten valiokunnan puheenjohtaja Haatainen.

19.06 **Tuula Haatainen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllähän kulttuurikenttä on valtavasti kiehunut tässä ja vedonnut päättäjiin, että näitä leikkauksia ei tehtäisi. Miksi ne ovat tuntuneet niin lamaannuttavilta? Sen takia, että nämä leikkaukset ovat kohdistuneet jo entuudestaan pieniin resursseihin. Täällähän, kun budjettikirjaa katsotaan, ovat olleet pieniä ne leikkaukset, mutta ne kohdistuivat pieniin resursseihin. Siksi ne ovat isoja ja ovat tuntuneet lamaannuttavilta.

Pöytäkirja PTK 93/2025 vp

Tässä tilanteessa tämä kulttuuripoliittinen selonteko on tuntunut sellaiselta oljenkorrelta, tavallaan tieltä ja uudelta toivoa herättävältä ajatukselta, ja sitten tuli tämä elokuva-alan leikkaus ja uusia leikkauksia tähän kulttuuribudjettiin. Tästä syystä on tietysti hienoa, että nyt kuultiin, ministeri, että olette tehnyt kovasti töitä sen eteen, että tätä leikkausta elokuva-alaan ei tehdäkään, ja me odotetaan nyt sitten, millä tavalla se tullaan tekemään. Itse pidän tärkeänä, kun se lähtökohta oli, että se on leikkaus näihin yritystukiin, että se pitää löytää sieltä muista yritystuista. Kyllä siellä niitä haitallisia yritystukia on, siinä varmasti ollaan valmiita auttamaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja nyt vielä ne henkilöt, jotka ovat tuolla valiokunnassa, otetaan tästä ensin. — Eliikkä edustaja Elomaa, Elomaa on varajäsen valiokunnassa, olkaa hyvä. Haluatteko käyttää puheenvuoron? Ei. — Edustaja Valtola.

19.08 Oskari Valtola kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kulttuuripoliittinen selonteko on merkittävä asiakirja. Se on enemmän kuin kokoelma tavoitteita ja toimenpiteitä, se on visio kulttuurin toimintakentästä pitkälle tulevaisuuteen. Se on myös tunnustus sille, että kulttuuri ei ole vain elämys tai harrastus vaan hyvinvoinnin, osallisuuden ja kansallisen resilienssin peruspilari. Kulttuuri antaa meille välineitä ymmärtää itseämme ja toisiamme. Se vahvistaa yhteisöjä ja kantaa kriisien yli sekä rakentaa siltoja sukupolvien sekä alueiden välille.

Siksi onkin tärkeää, että selonteon lisäksi laaditaan myös konkreettinen toimeenpanosuunnitelma, ei pelkästään paperille jäävää visiota, vaan käytännössä tiekartta, joka turvaa kulttuurin elinvoimaisuuden ja luovien alojen kasvun Suomessa.

Eduskunta edellyttää, että tämä suunnitelma valmistellaan yhteistyössä alan toimijoiden kanssa ja että siinä otetaan huomioon ne näkökulmat, joita sivistysvaliokunta on mietinnössään korostanut.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja sitten on varajäsen valiokunnasta, edustaja Kilpi.

19.09 Marko Kilpi kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Voi tätä ilon ja onnen päivää, voisi vuoristonneuvos Tuura sanoa tässä kohtaa: elokuvan tukeen ei kohdistu leikkauksia. Se tarkoittaa sitä, että suomalainen elokuva ei ole kuollut. Suomalainen elokuva ei ole kuollut, sitä ei ole tapettu, sitä ei ole pahoinpidelty, sitä ei ole murhattu, sitä ei ole tuhottu, se elää edelleenkin. [Välihuutoja vasemmalta]

Sen lisäksi tässä nyt on muutakin kuin tuki turvattu. On nimittäin uusiakin mekanismeja tullut, mitkä ovat jääneet huomaamatta, esimerkiksi AVMS-direktiivi, jolla saadaan tuotantoihin merkittävästi lisää tuloja. Siellä on tuotantokannustin edelleenkin olemassa, se voi hyvin. Kyllä näin on.

Yhtenä tavoitteenahan tässä on ollut kasvun ja viennin vahvistaminen kulttuurialalla, ja siitä on hyviä hallitusohjelmakirjauksia, ja meillä on siihen valtava potentiaali. Sain siitä juuri äsken hyviä todisteita Thaimaasta suoraan. Sieltä tuli kuvaviestejä suuren kansainvälisen elokuvan tuotannosta, jossa Jalmari Helander on juuri tekemässä valtavan isoa elokuvaa, joka on yksi esimerkki siitä, minkälainen potentiaali [Puhemies: Aika!] meillä on. [Puhemies: Aika!]

Pöytäkirja PTK 93/2025 vp

Mutta, rouva puhemies, elokuvat ovat unelmia, ja elokuva totisesti elää, jess!

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Nyt rauhoitutte. [Naurua] — Sitten täällä on vielä edustaja Strandman, joka on valiokunnan jäsen ja pyytänyt puheenvuoroa. Sitten mennään muihin, jotka eivät ole vielä saaneet puheenvuoroa.

19.11 Jaana Strandman ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Äärimmäisen hienoa, että suomalainen elokuva kukoistaa ja suomalaisen elokuvan leikkaukset on peruttu. Pääsin eilen vierailemaan uuden suomalaisen elokuvan kuvauksiin tuolla Meilahdessa, ja Hetki ennen valoa -elokuva on vuoden päästä syksyllä sitten ensi-illassa. Tapasin ohjaaja Klaus Härön ja tuotantotiimiä ja myös näyttelijöitä ja kuvaustyöntekijöitä, ja kaikki pitivät suomalaista elokuvaa tärkeänä. Suomalainen elokuva on tärkeä ala, kasvuala, meille. Suomalaiset kertovat suomalaisten tarinaa suomen kielellä, ja se on arvokasta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mikkonen, Krista.

19.12 Krista Mikkonen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tätä selontekoa lukiessa mieleeni tuli Irinan biisi ”Yhdeksän hyvää ja kymmenen kirosanää”. Tämä selontekohan listaa yhdeksän toimenpidettä, hyvää toimenpidettä, kulttuurialan edistämiseksi, mutta ne kiro sanat kyllä tulevat mieleen siitä, kun on katsonut, millaista tämä hallituksen politiikka on ollut, ja se lista kulttuuriin kohdistuvista leikkauksista ja veronkorotuksista on valitettavan pitkä.

Haluan nostaa esiin tässä nyt kaksi huolta, jotka liittyvät kulttuurin saavutettavuuteen:

Ensimmäinen on maakuntien kulttuurilaitosten ja niitä tukevan vapaan kentän tulevaisuus. Hallituksen valtionosuusleikkaukset iskevät tosi kovaa maakuntien teattereihin, orkestereihin ja museoihin. Miten me voidaan varmistaa, että nämä upeat kulttuurilaitokset ovat myös jatkossa toimivia?

Toinen on Taidetestaajat-toiminta. Se on loppumassa, sen rahoitus on nyt päättymässä, jos asialle ei tehdä mitään. Haluan kysyä: aikooko hallitus varmistaa, että tämä palkittu, tykätty Taidetestaajat-toiminta, joka mahdollistaa kaikille Suomen kasiluokkalaisille taide-elämyksen ja kulttuurikasvatusta, jatkuu myös ensi lukuvuoden jälkeen?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Honkasalo.

19.13 Veronika Honkasalo vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todellakin hieno uutinen tänään, että nämä elokuva-alan leikkaukset on peruttu kokonaan, mutta näin typerää esitystä ei alun perinkään olisi pitänyt missään nimessä tulla, ja on kohtuutonta, että elokuva-ala pistettiin tällä tavalla polvilleen. He tekivät aivan massiivisen työn, kun he vaikuttivat siihen, kuinka lyhytnäköisiä nämä leikkaukset ovat, ja siinä mielessä myös käyttivät aivan kohtuuttomasti energiaa tähän. Hallituspuolueiden edustajina en ollenkaan juhlinut tätä voittoa saavutuksena, vaan tämä on ennen kaikkea kulttuuri- ja taidealan kentän ponnistuksen tulos, että luomalla valtavaa julkista painetta tämä lyhytnäköinen leikkaus saatiin peruttua.

Pöytäkirja PTK 93/2025 vp

Mutta edelleen on epäselvää se, onko niin, että tämä OKM:n hallinnonala ei ole suoja-
sa? Eli onko niin, että tämä leikkaus kokonaisuudessaan saattaa nyt sitten kohdistua esi-
merkiksi koulutukseen, nuorisoon ja liikuntaan? Tästä olisi hyvä saada varmuus tänään.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Ollikainen.

19.14 Mikko Ollikainen r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitän myös
siitä, että elokuvarahoituksen osalta löytyi ratkaisu. Puhuttiin tuossa luovista aloista, ja itse
asiassa koskien teollisuuspoliittista selontekoa, pitää paikkansa, että siinä alkuperäisessä ei
ollut mukana, mutta itse mietinnössä sitten talousvaliokunta kyllä nosti sen esille ja näkee
sen potentiaalin, joka on siinä, koska itse asiassa sen teollisuuspoliittisen selonteon käsit-
tely ja kulttuuripoliittisen selonteon käsittely olivat aika paljon yhtä aikaa. Kuten tässä on
tullut esille, suurta potentiaalia tässä on.

Sitten koskien tätä, että kulttuuri ja taide on jokamiehen oikeus, näen, että varsinkin lap-
sille tämä on ensisijaisen tärkeää, että löydetään ratkaisu näille tulevaisuuden empaattisille
ihmisille. Varsinkin kun tekoäly ja digitaalisuus kasvavat, kulttuuri voi luoda sitten sellai-
sen ilmapiirin ja mahdollisuuden, että ymmärtää paljon paremmin ja tulkitsee sitten, mikä
näiden digitaalisten käytäntöjen ja tekoälyn merkitys on oikeassa elämässä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Vielä on neljä henkilöä, jotka
ovat pyytäneet puheenvuoron ja eivät ole vielä sitä saaneet, ja tästä lähdetään. Sen jälkeen
on ministerillä mahdollisuus vastata, ja sitten vielä jatketaan debattia, jos tarve vaatii. —
Edustaja Jukkola.

19.16 Janne Jukkola kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Edelli-
sestä kulttuuripoliittisesta selonteosta on kulunut jo 15 vuotta. Voi sanoa, että on korkea
aika laittaa kulttuuripolitiikan kompassi takaisin kohdilleen, ja sitä tämä hallitus nyt tekee.
Ministeri Talvitie on vienyt eteenpäin tärkeää työtä, jota luovan alan väki on toivonut jo
pitkään, selkeää suuntaa ja yhteistä visiota. Tässä ei rakenneta kulttuuria yhdelle hallitus-
kaudelle tai yhdelle puolueelle vaan koko Suomelle.

Kulttuuri ei ole mikään lisämauste sivistyksen kylkeen. Se on sivistyksen perusta. Me
olemme pieni kansa, jolla on iso sielu ja tarinoita kerrottavana. Meidän kieli, taide ja tari-
nat ovat pitäneet tätä maata osaltaan pystyssä silloinkin kun talous on notkahtanut ja maa-
ilmalla myrskynnyt. Hallitus tekee sen, mihin se on nyt valittu, katsoo pidemmälle kuin
seuraavaan budjettivuoteen. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lundén.

19.17 Mikko Lundén ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Kiitos
ministerille esittelystä. — Kulttuuri ei ole vain maalauksia, kuvanveistoa tai taidetta. Kult-
tuuri on osa meidän suomalaisten identiteettiä ja meidän arvojamme. Kulttuuri kertoo sii-
tä, keitä me olemme ja mistä oikein tulemme. Se on yksi osa sitä, miten pidämme kansa-
kunnan koossa myös vaikeina aikoina.

Arvoisa rouva puhemies! Me perussuomalaiset pidämme tärkeänä sitä, että suomalai-
nen kulttuuripolitiikka nojaa omaan kieleemme, historiaamme ja perinteeseemme. Suo-
men kieli on kulttuurimme peruskivi, ja sen rinnalla myös ruotsi, saamen kielet, karjala ja

Pöytäkirja PTK 93/2025 vp

muut kotoperäiset kielet ansaitsevat oman arvostuksensa. Meidän täytyy pitää huolta siitä, että suomalainen kulttuuri säilyy elinvoimaisena. Se ei saa kadota globaalin massakulttuurin alle, jossa englantia yrittää häivyttää oman kielemme vähitellen kadoksiin.

Parhaimmillaan kulttuuri on koko kansan yhteinen asia, eikä minkään pienen piirin etuoikeus. Kulttuuri kuuluu kaikille, lapsille ja nuorille, työikäisille ja ikäihmisille, maaseudulla ja kaupungeissa. Kulttuuri ei saa keskittyä vain suurimpiin kaupunkeihin, vaan sen on oltava läsnä myös pienissä kunnissa ja harvaan asutuilla alueilla. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen.

19.18 Juha Hänninen kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Ihan aluksi haluan kiittää ministeri Talvitietä siitä tärkeästä, arvokkaasta ja merkittävästä työstä, mitä olette tehnyt elokuva-alan eteen. Olen todella iloinen siitä, että suomalainen elokuva elää ja voi hyvin ja sopeutukset eivät kohdistu nyt sinne.

Kulttuuri ei ole vain menneisyyden vaalimista. Se on myös tulevaisuuteen suuntautuvaa rakentamista. Valiokunnan mietintö muistuttaa meitä siitä, että kulttuuri on kaikkien oikeus ja että sen saavutettavuus on turvattava riippumatta asuinpaikasta, taustasta tai varallisuudesta.

Meidän on huolehdittava siitä, että kulttuuripolitiikan linjaukset eivät jää vain paperille vaan muuttuvat teoiksi. Kun kulttuuri voi hyvin, myös Suomi voi hyvin, niin taloudellisesti, sosiaalisesti kuin henkisesti. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Vielä edustaja Rasinkangas, sen jälkeen ministeri vastaa, ja mikäli sen jälkeen on halukkaita vielä... — Edustaja Elomaa, äsken tarjosin teille puheenvuoron, mutta te ette ottanut sitä, mutta nytkö te haluatte sen? — No niin, mutta ensiksi otetaan Rasinkangas, ja sitten Elomaa. [Ritva Elomaa: Arvoisa puhemies, en kuullut sitä äsken!] — Ai jaa, no niin, me ihmettelimme täältä, kun tarjosin teille, kun te olette varajäsen valiokunnassa, mutta se ei siis kuulunut sinne asti. — Rasinkangas ensin, ja sitten Elomaa. — Mikrofoni. — Ei ole vielääkään. — Nyt kuuluu.

19.20 Merja Rasinkangas ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Kiitos ministeri Talvitielle esittelystä. — Todellakin tämä lämmittää, että suomalainen elokuva elää ja voi jatkaa vielä.

Kulttuuri on monimuotoinen juttu. Se ei ole pelkkää taidetta, eikä se ole pelkkää musiikkia, vaan se on suuri kokonaisuus, joka on elämistä, tapoja, tarinoita, kieli. Kaikki oikeastaan, mitä me teemme, elämäntapa, on sitä kulttuuria. Pidetään kulttuuri yllä, eikä sen aina tarvitse maksaa. Kulttuurista nauttiminen tai sen tekeminenkään ei välttämättä aina vaadi rahaa. Se on sitä meidän tekemistä ja olemista ja yhdessäoloa. Me teemme siinä samalla myös sitä kulttuuria. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten Elomaa.

19.21 Ritva Elomaa ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille. Tämä elokuvauutinen oli loistava. Kotimainen elokuva kunniaan — maaseudun pienet elokuvateatterit varmaan ottavat ilolla vastaan.

Pöytäkirja PTK 93/2025 vp

Mutta onko kulttuurin arvostus oikealla tasolla suhteutettuna kaikkeen muuhun? Mielestäni ei ole. Meidän pitäisi olla enemmän terveesti ylpeitä myös kansallisesta, omasta kulttuuristamme. Kulttuurista puhuminen herättää intohimoja, joissa ääripäiden kohdassa salamoit.

Luova talous ja siihen panostaminen ovat tulevaisuutta ja suuri mahdollisuus. Etelä-Korea on loistava esimerkki, kuinka persoonallinen kulttuuri ja kieli osattiin nostaa luovilla aloilla huipulle. Esimerkiksi 88 prosenttia levyteollisuudesta on siellä kotimaista, ja Suomea 2,2 prosenttia. Musiikin monikansalliset jätit eivät jätä veroeuroja kovinkaan paljon Suomeen. Kysynkin ministeriltä: miten kotimaisia toimijoita voitaisiin lisätä, jotta kilpailutilanne alalla olisi heille oikeudenmukaisempi kuin se tänä päivänä on? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten ministeri. Riittääkö kolme minuuttia? Teillä on sitten vielä loppupuheenvuoro. Tämä on aikarajoitettu, eli me lopetamme noin kello 20, ja sitä ennen saatte vielä lopuksi puheenvuoron.

19.22 Tiede- ja kulttuuriministeri Mari-Leena Talvitie: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Yhteinen polku, näkymä ja tavoitteet sinne 2040, ne ovat tämän selonteon tarkoitus. Tunnistan sen, että olisi hienoa, jos meillä olisi kaikki ne toimenpiteet tässä ja nyt pöydässä. Kuten sanoin aikaisemminkin, toimeenpanosuunnitelma tästä käynnistyy. Tärkeää on tässä, kuten useammat teistä kollegoista sanoivat, että tässä on sitoutuminen eri puolueilta ja parlamentaarisesti, koska tämä on yli hallitus- ja vaalikausien menevä asiakirja.

Sitten näihin edustajien nostoihin:

Esimerkiksi edustaja Kosonen puhui näiden sillanrakentajien merkityksestä, galleristeista ja niin edelleen. Tärkeä huomio, ja katsotaan, miten pystytään ottamaan huomioon tämä asia siinä toimeenpanosuunnitelmassa.

Täällä lukutaidon panostuksen muun muassa edustaja Hopsu nosti. Tämä on yhteinen asia. Nythän on esimerkiksi kirjakassit neuvoloissa, lukutaitokampanjat, monenlaiset. Ensi viikolla on syyslomaviikko, ja toivottavasti se avaa myöskin monelle koululaiselle näkymän siihen, että voi lukea muutakin kuin läksyjä. Olen itse ainakin suojelijana lukulomaviikolla.

Tässä useammat edustajat kysyivät näistä yritystukileikkauksista, että mihin ne yritystukileikkaukset kohdistuvat. Tämä asia on sellainen, että hallitus ratkaisee tämän asian lähiviikkoina, mutta totta vie sanon, että nyt kun yritystukileikkaukset elokuva-alaan ja taiteeseen ja kulttuuriin perutaan, niin en ala tässä kohdassa, kun puhutaan kulttuuripoliittisesta selonteosta, keskustelemaan siitä, mihin niitä yritystukileikkauksia sitten kohdennetaan.

Sitten näistä erilaisista rahoitusmalleista muun muassa edustaja Bergqvist kysyi. Nämä ovat tärkeitä, ja meidän tiedetään se, että ilman elinkeinoelämän, patruunan vahvoja tukimekanismeja — vuosikymmeniä kun katsotaan taaksepäin — ei meillä olisi yhtä laajaa kulttuurin ja taiteen elämää. On tavoite, että lahjoitusvähennys saadaan voimaan ensi vuonna, ja on ilahduttavaa ollut nähdä, että monet elinkeinoelämän toimijat ovat halunneet panostaa taiteeseen ja kulttuuriin, koska yritys vastuunkin kautta tulee se, että vastuutetaan sosiaaliseen pääomaan panostamiseen. Taide ja kulttuuri on tärkeää nähdä, ja olen useammissa tilaisuuksissa puhunut siitä, että elinkeinoelämä ja yritykset näkisivät sen nimenomaan osana sitä sosiaalista vastuullisuutta ympäristö- ja taloudellisen vastuun ohella.

Pöytäkirja PTK 93/2025 vp

Sitten täällä kysyttiin julkisen rahan kohdentumisesta. Näen, että julkisen rahan kohdentumisessa on tärkeää se, että huolehditaan siitä saavutettavuudesta ja saatavuudesta. Ajattelen itse, että siis... Arvostan valtavasti taide- ja kulttuurialan toimijoita ja tekijöitä, ja uskon, että me jaetaan se arvostus tässä salissa riippumatta siitä, mikä on taide- ja kulttuurialan ala. Näen, että se on myöskin tärkeä tekijä, ja sanat ovat myöskin tärkeä osa kulttuuripolitiikkaa, se, että me annetaan sitä arvostusta ja me tehdään niitä toimenpiteitä niiden hyväksi.

Sitten täällä kysyttiin Taidetestaajista. Me tullaan käymään eri toimijoiden kanssa keskustelua, koska se toimintamallihan on erittäin toimiva ja tärkeä, ja näen, että on hyvä, että kaikki kahdeksaluokkalaiset pääsevät kokemaan taidetta ja kulttuuria asuinpaikasta riippumatta.

Sitten, arvoisa puhemies, tässä puhuttiin vielä tämän yritystukileikkauksen uudelleen kohdentamisesta ja siitä, mitkä asiat siihen ovat vaikuttaneet. Tunnistan, että olen hieman erilainen poliitikko, mutta ajattelen sillä tavalla, että kun näen jonkun päätöksen, joka ei ehkä ole niin reilu, niin haluan sen korjata. Siinä mielessä ajattelen kyllä sillä tavalla, että kaikista eniten siihen asiaan ovat vaikuttaneet ne, [Puhemies koputtaa] jotka ovat esiintyneet asian kanssa rakentavassa hengessä ja pystyneet myöskin rakentavaan dialogiin. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja nyt sitten otetaan vielä... Täällä on kuusi henkilöä, nyt on seitsemän, kahdeksan, yhdeksän. Otetaan nämä puheenvuorot, eli nyt varmasti on pyydetty ne puheenvuorot, ja nyt suljetaan nämä V-painikkeet. Täällä on 11 puheenvuoropyyntöä, sen jälkeen mennään puhujalistalle. — Otetaan edustaja Kosonen ensin, hän oli jo valmiiksi siinä seisomassa.

19.28 **Hanna Kosonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Nyt oikein rakentavasti lähestyn teitä, tiede- ja kulttuuriministeriä. Kun aloitte näitä leikkauksia perumaan, niin tälle vuodellehan teattereilta tuolta itäisestä Suomesta, Kajaanilta, Kuopiolta, Savonlinnalta, Mikkilältä, Kouvolalta ja Lappeenrannasta vietiin kymmenen prosenttia, siis kymmenen prosenttia heidän valtionosuuksista, ja se on ihan valtava summa noin pienessä teatterissa. Toivon nyt näin rakentavasti, että tällainenkin voitaisiin perua sitten.

Mutta kysymykseni kuuluu tästä av-tuotantotuesta. Eli tähän vuoteen myös siinä on tapahtunut kriteereiden muutos niin, että yksikään pelkästään suomenkielinen av-tuotanto ei enää voi sitä tuotantotukea saada. Nyt on tällainen toivomus, jos voisi sinne hallitukseen lähettää, että muuttakaa nämä kriteerit. Nämähän ovat poliittisesti ohjattuja kuitenkin, [Puhemies koputtaa] Business Finlandkin siellä. Olisi hyvä saada suomalaisia tuotantoja tämän av-tuotantotuen piiriin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Jatketaan näitä minuutin mittaisia. Nyt en anna yhtään enempää aikaa kuin minuutin, että saadaan kaikki, ja sitten vielä saadaan rullaamaan tätä puhujalistaa. — Edustaja Viitanen.

19.29 **Pia Viitanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kuten tässä on tullut esimerkkejä, niin paitsi että on tullut näitä ikäviä leikkauksia kulttuurialalle, niin sinnehan tosiaan tuli myös tämä arvonnäisäveron korotus, joka tietenkin huolestutti paljon siellä kulttuuri- ja tapahtuma-alalla. Se, mikä myös herätti huolta, oli tämä kirjojen arvonnäisä-

Pöytäkirja PTK 93/2025 vp

veron nosto, jonka kautta Suomesta tuli yksi Euroopan korkeimpia kirjan verottajia, ja tietenkin lukutaitotyön kannalta tämä on hyvin harmillinen asia.

Kun meidän täytyy edistää lukutaitoa, niin tietenkin me tarvitsemme siihen myös kirjoja ja kirjallisuutta ja niitä kirjailijoita. Nyt sitten kysyn vähän tulevaisuuteen ja toimeenpanosuunnitelmaankin liittyen: Itseäni ovat olleet tässä kautta historian hyvin lähellä nämä lainauskorvausasiat, ja jälleen kerranhan on päässyt käymään niin, että niiden taso on jäänyt nyt siitä pohjoismaisesta tasosta, kun kovalla työllä ne sinne taisteltiin aikanaan, ja nyt sitten on niin myös näissä Celia-lainoissa — hyvin pianhan käy niin, että niistä lähestulkoon mikään ei ole enää kirjailijoille korvattavaa. Aikooko ministeri jollakin tavalla nyt pistää vauhtia tähän, että näihin epäkohtiin saataisiin korjauksia esimerkiksi osana [Puhemies koputtaa] tätä selonteon toimeenpanosuunnitelmaa?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Päivärinta.

19.30 Susanne Päivärinta kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Toisin kuin täällä vasemmistosta todistettiin, että elokuva-ala olisi tehnyt nyt turhaa työtä ja käyttänyt turhaan energiaansa puolustaakseen elokuvaa ja kertoakseen alastaan, niin olen itse tietenkin luonnollisesti keskustellut paljon alan toimijoiden kanssa ja tunnen heitä paljon, ja he itse ovat sanoneet, että hyvä, että nyt on tullut tästä keskustelua. Pitäisi myös keskustella paljon enemmän, eikä vain silloin, kun puhutaan budjettileikkauksista.

On ihan selvä, että tässä salissa kaikille ei ole selvää edes se, mikä on av-tuotantokannustin, miksi sitä myönnetään. Siksi, että kun kansainvälinen tuotanto tulee Suomeen, niin suomalaiset tekijät työllistyvät ja Suomi saa nämä rahat moninkertaisesti takaisin. Tämä olisi myös hyvä tietää.

Kysyisinkin ministeri Talvitietä, kun haluamme puhua myös tulevaisuudesta: Jos se summa on nyt kymmenen miljoonaa, kun se esimerkiksi Irlannissa on 130 miljoonaa, koska siellä lobataan niin paljon, niin mille tasolle tuo pitäisi saada? Ja samoitin AVMS-direktiivi [Puhemies koputtaa] kun astuu voimaan, niin minkä suuruinen sen pitäisi olla Suomessa? Ranskassa se on 20 prosenttia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu.

19.32 Inka Hopsu vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuosta av-tuotantokannustimesta vielä komppaan kyllä vahvasti sitä, mitä edustaja Kosonen sanoi tuossa äsken, että suomalaiset tuotannot eivät saa sitä nyt ollenkaan. On tietysti tärkeää, että me houkuttelemme tällä kannustimella tänne ulkomaista tuotantoa, mutta on se hieman hullunkurista, että suomalaisen tuotannon täytyy siirtyä Suomesta pois saadakseen rahoitusta. Tässä olisi tarpeen, että ministeriöt istuvat yhteen ja löytävät siihen ratkaisun. Esitys on esimerkiksi palata niihin mekanismeihin, jotka viimeksi ovat olleet. Jo se mahdollistaa, että joku suomalainenkin tuotanto mahtuu sinne mukaan.

Mutta ajattelin nostaa myös sen, että kun hyvinvointialueuudistus tapahtui, niin ollaan sen jälkeen huomattu, että meidän kulttuuri- ja hyvinvointityö on jäänyt pomppimaan sekä kuntien että alueiden välille tai jopa tippunut sinne väliin, ja tähän pitäisi saada jonkunlainen mekanismi nyt, kun sotejärjestöiltäkin leikataan ja myös se vie tästä hyvinvointityöstä. Ja kulttuurihyvinvointi on erittäin tärkeää [Puhemies koputtaa] erityisryhmille ja ikäihmisille.

Pöytäkirja PTK 93/2025 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Haatainen, minuutti aikaa.

19.33 Tuula Haatainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tuo av-kannustinasia on ihan todellinen, ja siinä varmasti olisi hyvä, jos ministeri keskustelisi TEMiin päin ja sinne Business Finlandiin, että niillä kriteereillä ei rajata niitä tuotantoja sellaisiksi, että niihin on mahdoton päästä käsiksi, jos ne ovat suomalaisia ja suomenkielisiä elokuvia.

Huomenna me vietetään Aleksis Kiven päivää, ja tämä on tietysti hyvä ajankohta keskustella tästä selonteosta ja käydä läpi myös sitä — huomenna on myös kirjallisuuden päivä — kun me kaikki tiedämme, että nämä lainauskorvaukset ja Celia-kirjastokysymys, nämä korvaukset, ovat edelleenkin jäljessä. Nyt olisi todella tärkeätä, että nämä lainauskorvaukset saataisiin pysymään sillä tasolla, että ne turvaavat kirjailijoiden mahdollisuuden elää tuloillaan ja tuottaa uutta tuotantoa. Tästä syystä kysynkin: onko suunnitelmissa sitä, että nyt käytettäisiin näitä resursseja niin, että allokoidaan niin, [Puhemies koputtaa] että tämä voidaan turvata, koska se on todella tärkeää? Meillä oli kirjailijoita tänään aamulla täällä eduskunnassa, ja tämä nousi esille.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Tanus.

19.34 Sari Tanus kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Aika on todella haastava, talous tiukoilla ja valitettavasti monilta sektoreilta on jouduttu ja joudutaan leikkaamaan. Kaiken tämän keskellä kuitenkin meidän ministeri on tehnyt mielestämme todella hyvää työtä. Kesällähän julkaistiin jo luovien alojen kasvustrategia, ja nyt tämän kulttuuripoliittisen selonteon toimeenpano-ohjelmaa ollaan käynnistämässä jo heti ensi viikolla.

Todellakin näistä yritystuista tämä 7,8 miljoonan euron leikkaus elokuva-alalle on nyt kokonaisuudessaan peruttu. Tässä kävimme todellakin keskustelua laajalti elokuva-alan toimijoiden kanssa, ja kävimme keskustelua ministerin kanssa ja nelikonkin kanssa. Ja jos me ajatellaan ja kun me tiedämme, että elokuva-ala tarvitsee tukea, niin se voi saada kansainvälistä tukea ja yksityistä rahoitusta, mutta tämä julkinen tuki on siellä pohjalla välttämätön. Sen takia olemme todella kiitollisia ja toivon, että me kaikki ymmärrämme olla kiitollisia siitä uutisesta, [Puhemies koputtaa] minkä ministeri tänään toi, että elokuva-alan leikkaukset peruttiin. Se on todella iso asia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Ollikainen.

19.35 Mikko Ollikainen r (vastauspuheenvuoro): Ärade fru talman! Det är väldigt oroligt ute i världen just nu, och därför kan kulturen på sitt sätt hjälpa oss att förstå den omvärld som vi lever i. Samtidigt förenar den och skapar välmående och också en slags resiliens. I det här fallet ser jag att det är jätteviktigt speciellt för barn och unga att man får förberedande konstundervisning och på det sättet skapar en bättre förståelse och använder sina känslor i en värld där det ofta är bråttom. Med kulturen har man möjlighet att fördjupa sig och lugna ner sig, och det är jätteviktigt att hinna fundera på saker och ting.

Pöytäkirja PTK 93/2025 vp

Tässä aikaisemmin puhuttiin siitä, että kulttuuri ja taide on tärkeää myös poikkihallinnollisesti, ja me yleensä katsotaan ainoastaan omia lokeroitamme, mutta esimerkiksi nyt meidän kirjailija Kilpi tässä on myös hyvä pelaamaan jalkapalloa, joten hän voisi yhdistää nämä. Voi olla, että pitäisi olla tällä hetkellä Olympiastadionilla, koska Suomi on häviöllä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen.

19.37 **Juha Hänninen kok** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, kunnioitettu puhemies! Valiokunta on myös painottanut, että toimeenpanosuunnitelman valmisteluun on otettava mukaan kulttuuri ja luovien alojen toimijat ja sen tulee varmistaa riittävä rahoitus tavoitteiden toteutumiseksi. Tämä on tärkeää, sillä kulttuurilla on merkittävä rooli alueellisessa elinvoimassa, työllisyydessä, hyvinvoinnissa ja taloudessa. Kulttuuri on arvokasta, ja meidän tulee löytää ratkaisuja sen vaalimiseksi ylivaalikautisesti. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Kolme puheenvuoroa vielä, sitten puhujalistalle: Strandman, Mikkonen, Krista ja Kilpi. — Strandman.

19.37 **Jaana Strandman ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Haluan korostaa suomen kielen merkitystä kansallisen identiteetin, kulttuurin ja yhteiskunnan perustana. Ohjelmassa on tärkeää painottaa, että kieli on kansakunnan olemassaolon edellytys ja sen asema on turvattava kaikilla elämänalueilla. Kukaan muu maailmassa ei puolusta suomen kieltä, jos emme itse sitä tee. Lukeminen ja kirjoittaminen suomen kielellä on yksi perustaidoistamme, ja tähän nykyhallitus panostaa perusopetuksessa lisäämällä oppitunteja.

Huomenna vietämme Aleksis Kiven päivää, suomalaisen kirjallisuuden päivää, joka muistuttaa lukemisen kulttuurin tärkeydestä. Tässä yhteydessä haluan kuitenkin nostaa esille myös suomen kielen eri murteet, jotka tuovat maamme eri alueita vahvasti ja oivasti esille. Murteet ovat kansalaistemme arjessa elävää kieltä ja merkittävä osa kulttuuri-identiteettiämme. Suomen kieli on Suomen mieli, niin kuin edustajakollegani Keskisarja on ilmaissut.

Hyvjee illanjatkoo kaikille! Pietään suomen kielestämme huolta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mikkonen, Krista.

19.39 **Krista Mikkonen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kulttuuriahan ei tietysti synny ilman tekijöitä, ja hengen palo ei elätä taiteilijoita, ja sen takia tietysti tämä taiteilijoiden ansainta pitäisi laittaa kuntoon. Me tiedetään, että tulot usein koostuvat monista eri lähteistä, ja tietysti tämä työttömyys ja sosiaaliturva on oma kysymyksensä, mutta sitten meillä on myös semmoisia yksittäisiä pieniäkin asioita, joita voisi aika nopeasti pistää kuntoon, mikä takaisi sen, että nimenomaan tekijä saa työstään korvausta.

Esimerkiksi tämä yksityisen kopioinnin hyvitysjärjestelmän uudistaminen olisi semmoinen, jota edustaja Haatainen nosti tässä esille, nämä lainauskorvaukset, niiden korottaminen, ja nämä Celia-korvaukset. Ja sitten tietysti me tiedetään, että näyttelypalkkiomallia tulisi kehittää, sitä tulisi laajentaa, ja taiteilija-apurahat ovat myös varsin matalalla tasolla.

Kun mietitään tätä selontekoa ja niitä toimenpiteitä, mitä me tarvitaan nyt tästä eteenpäin, niin kannustaisin ministeriä nyt nappaamaan sieltä näitä tällaisia helppoja ja jo selvitettyjä malleja, niin kuin vaikka tämä yksityisen kopioinnin hyvitysjärjestelmä.

Pöytäkirja PTK 93/2025 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi vielä edustaja Kilpi, rauhallisesti. [Naurua]

19.40 **Marko Kilpi kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on täysin rauhallista. — Näin kirjailijataustaisena edustajana minäkin tässä nyt nostattelen vähän näitä korvausasioita ja kirjallisuutta esille. Kyllähän se niin on — voin ihan omakohtaisestikin todistaa — että kirjailijoitten leipä on pieninä, pieninä murusina ympäri maata ja maailmaa ja jokainen murunen on äärimmäisen tärkeä.

Kun tässä juuri aamulla tavattiin kirjailijoita kahvilla, niin siellä hyvin selkeästi nostettiin esille, että tuo lainauskorvaus on vähän ongelmissa, että mitä enemmän nämä lainausmäärät ovat kasvaneet, sitä enemmän korvaukset ovat pienentyneet. Se on vähän epälooginen tilanne ja huono tilanne, ja siihen olisi itse asiassa ihan ratkaisukin, kun siellä on siirtomäärärahaa se 450 000 olemassa, jonka voisi ihan niin kuin ensiapuna antaa kyllä laastariksi tähän ongelmaan ja haavaan.

Ja sitten on se Celia-laina tosiaankin: jos ajatellaan, että siellä on 1,4 miljoonaa lainausta, niin yli miljoona lainausta jää korvaamatta, ja se on vain sen takia, että laki on toimimaton ja ajastaan jäänyt. [Puhemies: Aika!] Tekninen korjaus tässäkin olisi hyvä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Sitten mennään puhujalistalle ja otetaan neljä sieltä, mutta ministerille vasta, kun aika on loppu. — Eliikkä tämä on aikataulutettu, ja kello kahdeksan suurin piirtein, jos sopii, olisi puheenvuoro teillä. — Joka tapauksessa Hänninen, Ollikainen, Elomaa ja Honkasalo saavat tässä vaiheessa puheenvuoron. Sitten siirrytään toiseen aiheeseen. Minä uskon, että nämä ehditään käydä. — Hänninen.

19.41 **Juha Hänninen kok:** Kiitos, arvoisa puhemies! Hallitus on sitoutunut edistämään kulttuuria ja luovia aloja pitkäjänteisesti ja määrätietoisesti. Kulttuuri ei ole vain viihdettä, se on osa kansallista identiteettiämme, talouttamme, hyvinvointiamme.

Nyt palautekeskustelussa oleva kulttuuripoliittinen selonteko antaa yhteisen suunnan ja tavoitteet sille, että taide ja luova työ voivat kukoistaa myös tulevaisuudessa. Sivistysvaliokunta on korostanut, että selonteolle laadittavan toimeenpanosuunnitelman on oltava konkreettinen ja yli vaalikausien ja yli hallintorajojen sitova. Kulttuuri on nähtävä kansallisena laajana rakenteena, kuin peruskalliona, jonka varaan rakennamme sivistystä ja henkistä huoltovarmuutta.

Arvoisa puhemies! Valiokunta on myös painottanut, että toimeenpanosuunnitelman valmisteluun on otettava mukaan kulttuuri ja luovien alojen toimijat ja sen tulee varmistaa riittävä rahoitus tavoitteiden toteuttamiseksi. Tämä on tärkeää, sillä kulttuurilla on merkittävä rooli alueellisessa elinvoimassa, työllisyydessä, hyvinvoinnissa ja taloudessa.

Oulun kulttuuripääkaupunkivuosi 2026 eli ensi vuosi on hyvä esimerkki siitä, miten kulttuuri voi olla elinvoimaa, pitovoimaa, vetovoimaa, yhteisöllisyyttä ja yhä kasvua luova voima. Kulttuuri on arvokasta, ja meidän tulee löytää ratkaisuja sen vaalimiseksi ylivälikautisesti. Tämä selonteko on jo askel oikeaan suuntaan.

Arvoisa puhemies! Kulttuuri ei ole vain menneisyyden vaalimista ja muistelemista, se on myös tulevaisuuteen suuntautuvaa rakentamista. Valiokunnan mietintö muistuttaa meitä siitä, että kulttuuri on kaikkien oikeus ja että sen saavutettavuus on turvattava riippumatta asuinpaikasta, taustasta tai varallisuudesta. Meidän on huolehdittava siitä, että kulttuu-

Pöytäkirja PTK 93/2025 vp

ripolitiikan linjaukset eivät jää vain paperille vaan muuttuvat teoiksi. Kun kulttuuri voi hyvin, Suomi voi hyvin niin taloudellisesti, sosiaalisesti kuin henkisesti.

Kiitän sivistysvaliokuntaa sen huolellisesta, syvällisestä ja tulevaisuuteen katsovasta työstä tämän selonteon käsittelyssä. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Ollikainen, ja tosiaan noin kahdeksan maissa vaihdetaan, niin että siihen mennessä kaikki, jotka vaan kerkiävät, puhuvat. — Ollikainen.

19.45 Mikko Ollikainen r: Arvoisa rouva puhemies! On hienoa, että tässä on puhuttu esimerkiksi eri rahoituskanavista. Totta kai ensisijaisen tärkeää on, että meidän kansalaiset käyvät kulttuuritapahtumissa ja myös kuluttavat kulttuuria ja taidetta — se on todella tärkeää — mutta totta kai valtiolla, kunnilla mutta myös esimerkiksi säätiöillä on todella tärkeä rooli. Kun puhuttiin Taidetestaajista, niin tulee muistaa, että se oli Suomen Kulttuurirahasto ja Svenska kulturfonden, jotka aloittivat sen. Valtio on tullut sitten mukaan osarahoittajaksi tähän kokonaisuuteen, mutta suuri osa rahoitetaan säätiöpohjalta. Hyvä, että tätä lahjoitusvähennystä nyt sitten suunnitellaan, ja uskon, että se on oikein tervetullutta.

Kun mietitään vielä tätä, niin luova talous on todella suuri työllistäjä, on paljon freelancereita ja niin edelleen. Koulutuksella on aina ensisijaisen tärkeä rooli, mutta tulee myös muistaa, että monella on taustaa jostain yhdistyksestä, seurasta, teatteritoiminnasta esimerkiksi, ja ovat kukoistaneet ja luoneet oman työpaikkansa sitä kautta.

Otan nyt tässä esiin, koska edustaja Strandman puhui murteista ja edustaja Elomaa puhui Etelä-Koreasta ja sieltä tulee K-pop, että KAJ’lla on myös K-pop-laulu elikkä että identiteetti ja murteet ovat tärkeitä — ”Pa to ta na kako?” on se laulu. Sen takia haluan tämän nostaa esille, että on mahdollista tuotteistaa eri tuotteita, jos ne ovat tarpeeksi hyviä, vaikka ne olisivat ruotsinkielisellä murteella tai suomenkielisellä murteella. Hienoa, että Strandman nosti esille nämä murteet sen osalta. Elikkä se on osa meidän identiteettiä ja hyvinvointia, ja siitä meidän tulee olla ylpeitä.

Olen korostanut just esimerkiksi taidetta lapsille ja nuorille, mutta haluan nostaa esille myös taiteen ja kulttuurin iäkkäimmille. Haluaisin nostaa esille, että olisi rahoitusta myös esimerkiksi hyvinvointialueilla ja että olisi taidetta ja kulttuuria, esimerkiksi musiikkiesityksiä, iäkkäimmille vanhustenhuollossa ja että myös meidän sairaaloissa ei olisi ainoastaan valkoisia käytäviä vaan siellä olisi myös kulttuuria ja taidetta. Se antaisi lämpimämmän olon sitten näissä sairaaloissa, kun on muuten epävarma tilanne.

Kiitoksia tästä. Uskoisin, että meillä aika pitkälle on yhteinen näkemys kuitenkin siitä, millä tavalla meidän tulee edetä kulttuurin suhteen. Valoisampaa tulevaisuutta kohti! — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Elomaa.

19.48 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Kulttuurillamme ja luovuudellamme on keskeinen rooli Suomen elinvoimaisuuden ja menestyksen sekä myös sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden kannalta. Maakuvamme ja sitä kautta kiinnostus Suomea kohtaan pohjautuvat pitkälle kulttuurisiin tekijöihin. Tarvitsemme laajapohjaista, eri toimijoiden kesken jaettua näkemystä taiteen, kulttuurin ja luovien alojen yhteiskunnallisesta merkityksestä ja kasvun mahdollisuuksista. Tämän vahvistamisessa meillä päättäjillä on keskeinen rooli.

Pöytäkirja PTK 93/2025 vp

Kansainvälinen vaikuttavuus syntyy kulttuurista. Suomen vahva instituuttiverkosto on voimavara taiteen, kulttuurin ja luovien alojen kansainvälistymisen edistämiseksi. Kulttuurivienti on erittäin tärkeää, mutta sen edellytyksenä on vahva kotimainen tuotanto omissa käsissä. Nyt tilanne on esimerkiksi musiikin kohdalla valitettavasti se, että isot kansainväliset toimijat pyörittävät suosituimpien kotimaisten artistien tuotantoa ja hallitsevat näiden tekijänoikeuksia. Tämä ei ole kokonaan huono asia, päinvastoin hyvä asia, mutta yksi miinus siinä on: tällaisessa mallissa tuotot valuvat hyvin pitkälti pois Suomesta. Siksi on tärkeää, että me päättäjät pidetään huolta, että meillä on nämä pienet toimijat, jotka pystyvät myös tekemään musiikkia ja pitämään firmojaan pystyssä näiden isojen rinnalla. Näin pääsevät myös lukuisat esiintyjät levyttämään ja jopa radiosoittoihinkin.

Kotimaisuus ja suomen kielen vaaliminen ovat erittäin tärkeitä asioita kulttuuripolitiikasta puhuttaessa. Tämä tuntuu joskus jäävän aivan liian pienelle huomiolle. Kansallinen identiteetti ja perinteiset arvot muodostavat vahvan perustan suomalaiselle kulttuurikentälle.

Tässä selonteossa mainitaan sana ”liikunta” ainoastaan kolme kertaa. Näistä maininnoista kaksi koskee kulttuuri- ja liikuntaetuutta ja yksi uskonnollisten yhdyskuntien toimintaa. Sanaa ”urheilu” ei mainita kertaakaan. Myöskään mietinnössä näitä ei mainita kertaakaan. Pitäisi mainita, sillä liikunta ja urheilu kuuluvat opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalaan ja ovat erottamaton osa kulttuuria ja kulttuuripolitiikkaa. Urheilua seurataan Suomessa innokkaasti. Siinä meillä on hyvin pitkät perinteet. Huippu-urheilun seuraaminen rohkaisee myös kaikenikäisiä, etenkin lapsia ja nuoria, liikuntaharrastuksen aloittamiseen. Tiedämme hyvin, että aktiivisella liikunnalla on valtava kansanterveydellinen merkitys. Tiedämme myös, että etenkin lasten ja nuorten kohdalla esikuvat ovat erittäin tärkeitä liikuntaharrastuksen aloittamisesta. Liikunnasta ja urheilusta tulee puhua kiinteänä osana kulttuuria.

Arvoisa puhemies! Kulttuurin merkitys ihmisen hyvinvoinnille on kiistaton. Lähes 30 vuotta kulttuurin parissa leipäni ansainneena voin sanoa, että ei se leipä silloinkaan helpolla tullut. Fakta on kuitenkin se, että taloudellinen tilanne Suomessa on nyt haastava. Tämä tarkoittaa, että jokaisella saralla pitää kantaa kortensa kekoon. Tämä on kovaa aikaa kaikelle. Kulttuurikin joutuu kantamaan tästä taakkaa. Tilanne ei ole kuitenkaan ikuisesti synkkä, vaan valo kyllä koittaa vielä. Niin hallituksessa kuin oppositiossa täytyy myöntää se, että kulttuurin ja luovien alojen potentiaali on valtava myös taloudellisesti. Sen takia vastakkainasettelusta täytyy päästä kokonaan eroon. Ääripäiden on lähennyttävä toisiaan. Paras lopputulos syntyy yhteisapelillä.

Lopuksi vielä, arvoisa puhemies, toivoisin, että ministeri Talvitie vielä jotakin kertoisi luovan talouden tulevaisuudesta: mitä panostuksia voisi laittaa, jotta saataisiin siitä täysteho. Luovat alat on tulevaisuutta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Honkasalo.

19.52 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Näistä elokuva-alan leikkauksista vielä sen verran, että täällä eduskunnassa tosiaan edustaja Lohikoski järjesti ison tilaisuuden, jossa oli yli 50 elokuvan alan ammattilaista. Kyllä se tunnelma siellä oli todella hurja, ja moni oli täysin järkyttynyt tästä leikkauksen kokoluokasta. Itse ajattelen niin, että myös kansalaisyhteiskunnalle pitää sallia kaikenlaisia tunteita, niin että on ehkä vähän liikaa odotettu se, että aina sen viestimisen pitäisi tapahtua ikään kuin päättävässä asemassa ole-

van näkökulmasta, rakentavassa hengessä. Jos on kyse omasta toimeentulosta ja tulevaisuudesta, niin on aivan ymmärrettävää, että se herättää myös todella kovia tunteita. Tietenkin ikävää oli se, että siinä tilaisuudessa ei ollut läsnä yhtäkään hallituspuolueen edustajaa, ei siis yhtäkään hallituspuolueen edustajaa. [Sari Tanuksen ja Pia Lohikosken välihuuto] Se kutsu oli lähetetty laajalla jakelulla koko eduskunnalle, ja siellä tosiaan oli koko elokuva-ala hyvin kattavasti edustettuna.

Kyllä on pakko sanoa myös se — tuossa aikaisemmin sanoin, kuinka moni elokuvan alan tekijä joutui turhaan käyttämään energiaa siihen, että torjui näitä leikkauksia — että joiltakin hallituspuolueiden edustajilta tuli todella ikävää viestiä koko elokuva-alalle, eivät olleet millään tavalla edes salonkikelpoisia ne näkemykset suomalaisen elokuva-alan tasosta. Se näytelmä ei kaiken kaikkiaan ollut kaunista katsottavaa. Ja tosiaan on niin, että kulttuuri- ja taidealalla — kun täälläkin puhuttiin taiteilijoiden toimeentulosta — esimerkiksi kuvataiteilijoista merkittävä osa elää alle köyhyysrajan, ja ei voida ajatella niin, että pelkästään vapaaehtoisvoimin sitä kulttuuria ja taidetta tässä maassa pitäisi tehdä.

Tosiasia on se tosiaan, että kulttuuripoliittinen selonteko on suuressa ristiriidassa hallituksen politiikan kanssa. Jatkuvien leikkausten myötä kulttuuritoimijoilta putoaa pohja toiminnan pitkäaikaiselta suunnittelulta, ja siten ristiriita hallituksen todellisen kulttuuripoliitiikan ja selonteon välillä on räikeä. Selonteon katse on vuodessa 2040, mutta iso osa taiteentekijöistä pohtii tällä hetkellä alanvaihtoa, ja se kävi esimerkiksi tässä elokuvan alan tilaisuudessa hyvin selväksi. Toivoisin todellakin hallitukselta nyt myös peiliin katsomista. Eli mikä tarkoitus on tuottaa näitä selontekoja, jos samanaikaisesti leikataan esimerkiksi taiteen ja kulttuurin rahoitusta hyvin merkittävässä määrin? Ketä varten silloin kulttuuripoliittikkaa tehdään ja missä konkreettisissa teoissa taiteen itseisarvon ja autonomian kunnioitus näkyvät?

Taiteen ja kulttuurin avustuksiin on kohdistunut tällä hallituskaudella laajoja leikkauksia, jotka uhkaavat erityisesti vapaata kenttää, alueellista yhdenvertaisuutta ja taiteen autonomiaa. [Marko Kilpi: Ei ole hurraamista siinä!] — Edustaja Kilpi voisi hieman rauhoittua, että saan puhua tämän oman puheeni loppuun. [Marko Kilpi: Minä olen rauhallinen!] Vapaan kentän toimintaedellytykset ovat oleelliset, jotta suomalainen kulttuuriekosysteemi tuottaa myös laitoksien ulkopuolista taidetta, ja kuten edustaja Lohikoski totesi, ilman pieniä ei ole myöskään suuria.

Lisäksi köyhyden lisääminen ja sosiaaliturvaleikkaukset ovat kulttuuripoliittinen kysymys, koska ne iskevät sekä taiteen ja kulttuurin tekemiseen ja tekijöihin että mahdollisuuksiin päästä kokemaan taidetta ja kulttuuria. Vasemmistolaisen kulttuuripoliitiikan tavoite on, että sosioekonominen tausta tai perheen kulttuurinen pääoma eivät saa sanella pääsyä aktiiviseksi taiteen ja kulttuurin toimijaksi tai kokijaksi. Riittävä julkinen rahoitus on tärkeää kulttuurin ja taiteen saavutettavuudelle, niin ikään lasten ja nuorten yhdenvertaiset mahdollisuudet kulttuurikokemuksiin ja harrastuksiin ovat julkisrahoituksesta kiinni, ja tilannetta vaikeuttavat hallituksen tekemät kuntien valtionosuuksien leikkaukset ja indeksijarru. Kulttuurin ja taiteen alueelliseen eriarvoisuuteen on puututtava. Selonteko ei tällä hetkellä valitettavasti tarjoa konkreettisia keinoja estää kulttuurierämaiden syntyminen maakuntiin.

On selvää, että nämä elokuva-alan leikkaukset olisivat olleet hirvittävä isku isolle osalle av-alan ammattilaisia ja liitännäisiä aloja, ja on hyvä huomioida myös, että pohjoismaisessa kontekstissa ja esimerkiksi suhteessa Viroon tämä elokuvan alan julkinen tuki on alhaisella tasolla. Leikkaukset taiteen ja kulttuurin avustuksiin on totta tosiaan peruttava, ja elo-

Pöytäkirja PTK 93/2025 vp

kuva-alan tukileikkauksia ei saa siirtää myöskään muiden taidealojen maksettavaksi mutta ei myöskään esimerkiksi koulutukseen ja nuorisoon ja liikuntaan.

Lopuksi haluan todeta, että kannatan edustaja Lohikosken tekemää vastalauseen 1 mukaista kannanottoehdotusta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Otetaan vielä edustaja Lahdenperä ja sitten ministerin vastaus. Sitten joudutaan siirtymään eteen päin, mutta uskon, että palataan aika nopsasti tähän takaisin.

19.58 Milla Lahdenperä kok: Arvoisa puhemies! Kulttuuri on osa sivistystä ja identiteettiämme, mutta se on myös talouden ja elinvoiman kysymys. Tässä selonteossa on paljon oikeansuuntaista tahtoa ja tavoitteita. Kulttuuripolitiikan tulee perustua vapauteen, vastuuseen ja vaikuttavuuteen.

Ensinnäkin taiteen ja kulttuurin vapaus ei tarkoita riippuvuutta julkisesta tuesta. Tarvitaan enemmän tilaa yrittäjyydelle ja omavaraisuudelle. Jokainen euro, joka jää pois hallinnosta ja paperityöstä, voidaan käyttää itse sisältöön, siihen, mikä oikeasti synnyttää kulttuuria.

Toiseksi, vastuullinen kulttuuripolitiikka tunnistaa talouden realiteetit. Kulttuuria ei rahoiteta velkarahalla vaan tukemalla työtä, kasvua ja yksityisiä investointeja kulttuurin kentällä. Tarvitsemme järjestelmän, jossa julkinen tuki täydentää omaa elinvoimaa.

Kolmanneksi vaikuttavuus. Kulttuuripolitiikan tavoitteet on mitattava tuloksissa: hyvinvoinnissa, osallisuudessa, vetovoimassa ja työllisyydessä. Hyvät aikomukset eivät riitä, jos rakenteet ovat tehottomia ja resurssit hajallaan.

Arvoisa puhemies! Samalla on syytä muistaa, että suomalainen kulttuuri on enemmän kuin ohjelmakausien visioita. Se on meidän yhteinen henkinen perusrakenteemme, se, joka vahvistaa maanpuolustustahtoa, kriisinkestävyyttä ja yhteistä identiteettiä. Kulttuuri on voimavaramme. Kun ihminen tietää, mistä tulee, hän kestää enemmän. Kulttuuri on osa kansallista resilienssiä ja turvallisuutta. Se antaa voimaa myös silloin, kun olosuhteet eivät ole helppoja. Siksi suomalaisen kulttuurin tukeminen ei ole nostalgiaa vaan turvallisuuspolitiikkaa parhaimmillaan. Yhteinen arvopohja ja vahva itsetunto ovat asioita, joita mikään rahasto ei voi korvata mutta joita ilman yksikään maa ei pysy koossa.

Suomalaisen kulttuuriperinnön elinvoimaisuutta turvaamme varmistamalla lasten ja nuorten kulttuurikasvatuksen, polut taiteen ja kulttuurin eri alojen harrastamiseen ja ammattilaisuuteen. Kulttuuri kuuluu kaikille, mutta sen tukemisen pitää perustua kestäväan pohjaan. Tarvitsemme toimeenpano-ohjelman, jossa on aikataulu, rahoitus ja vastuutahot, ei enää uutta paperia vaan todellisia tekoja. Suomalainen kulttuuri ansaitsee sen. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten ministeri puhuu, kolme minuuttia.

20.00 Tiede- ja kulttuuriministeri Mari-Leena Talvitie: Kiitoksia, arvoisa puhemies! Alussa muutamiin edustajien nostoihin yhteisiä vastauksia, ja sitten loppupuheenvuoroon.

Tässä useampi edustaja kysyi kirjoihin liittyvistä asioista, Celia-korvauksista ja monista muista. Yhtenä toimenpiteenä on tosiaan kirjastoalan selvitys. Se tullaan siis käynnistämään vielä tämän tulevan talven aikana, ja siinä varmasti pureudutaan moniin näihin asioihin, mitä tässä tuotiin esiin.

Pöytäkirja PTK 93/2025 vp

Useampi edustaja toi vielä vertailun Koreaan. Tapasin viime viikolla Korean varaministerin. Olin YK:n kulttuurikokouksessa eli Mondiacultissa, joka oli nyt ekaa kertaa Euroopassa, Barcelonassa. Tässä meidän tapaamisessa kyllä tuli hyvin selvästi ilmi se, että Korea on noin 30 vuotta sitten päättänyt systemaattisesti panostaa luovaan talouteen, ja ne hedelmät ovat viime aikoina olleet näkyvissä. Niin kuin kaikki muutkin toimenpiteet, se tarvitsee sitä pitkäjänteistä työtä ja yhteistä näkymää. Näen siinä mielessä tämän kulttuuripoliittisen selonteon tärkeänä, että meillä on se yhteinen päämäärä, meillä on yhteisiä tavoitteita, kun me myöskin sitoudutaan toimenpiteiden hakemiseen yhteisesti, puolueet laajasti mutta tietenkin myös koko taiteen ja kulttuurin kenttä.

Täällä tulivat hyvin ilmi suomalaiset tarinat. Taide- ja kulttuuriammattilaiset ovat tärkeässä roolissa, ja he tarvitsevat sen arvostuksen. Niin kuin sanoin aikaisemminkin, kuka muu niitä suomalaisia tarinoita kertoisi, ellemme me niitä kerro. Kulttuurilla on myös iso osa ja rooli meidän sivistyksen ja osaamisen vahvistamisessa. Kaikki ne investoinnit, mitkä me tehdään tulevaisuudessa osaamiseen, ja t&k-panostukset, nivoutuvat myöskin tänne, koska me tarvitaan niitä luovia tekijöitä, ja siinä mielessä kulttuurilla ja taiteella on myöskin rooli siinä, että luovia tekijöitä meillä riittää.

Kutsun siis mukaan kaikki laajasti tähän toimeenpanosuunnitelmatyöhön, joka aloitetaan jo ensi viikolla. Jotta onnistumme, meidän on katsottava asioita yhteisestä näkökulmasta ja pidemmälle tulevaisuuteen kuin vain yhteen vuoteen ja ensi vuoteen. Tarvitsemme yhteistyötä, luovuutta, rohkeutta.

Kiitos kaikille tästä keskustelusta. Tunnistan, että rakentava-sana voidaan tulkita tosi eri lailla. Minä ajattelen ”rakentavaa” niin, että erilaiset mielipiteet kohtaavat mutta siinä käydään sellaista dialogia, että sillä rakennetaan parempaa tulevaisuutta ja parempaa huomista. Siinä mielessä annetaan jatkossakin niille erilaisille mielipiteille rakentavassa hengessä ja hyvässä keskustelukulttuurin hengessä sijaa, niin päästään parempaan lopputulokseen.

Kulttuuri antaa meille juuret ja siivet, ja meidän on tärkeää myös poliittisesti kannustaa investoimaan, luomaan mahdollisuuksia ja näkymää, ja sitä kautta myöskin sitten saamme aikaan jotain uutta ja erilaista. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 20.04.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 20.22.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 5 käsittelyä. — Sieltä ensimmäisenä edustaja Strandman, olkaa hyvä.

20.22 Jaana Strandman ps: Arvoisa rouva puhemies! Suomi on suomalaisten kotimaa, isänmaa ja synnyinmaa. Suomalaisten tarinoita kertovat vain suomalaiset. Suomalainen kulttuuri on monimuotoista, ainutlaatuista, ja se elää ihmisten arjessa. Se ilmenee suulli-

Pöytäkirja PTK 93/2025 vp

sessä perinteessä, tarinoissa, sananlaskuissa ja kalevalamitassa, käsityötaidoissa, uskomuksissa ja muinaismuistoissa.

Kulttuuriin kuuluvat ihmisten jakamat arvot, perinteet, taide ja elintavat, jotka muodostavat jaetun elämäntavan yhteisössä. Kukapa meistä ei olisi saunassa käynyt tai syönyt perinneruokiamme mykyrokasta kalakukkoon, puhumattakaan kesäillan lavatansseista järvi- maisemassa. Suomenajokoira, suomenpystykorva ja suomenhevonen ovat osa kansallista identiteettiämme. Ne kertovat elämäntavastamme, yhteydestämme luontoon ja pitkästä historiastamme.

Kulttuurimme ilmenee monessa arksessa ja merkityksellisessä muodossa. Se löytyy musiikista, kirjallisuudesta, kuvataiteesta, teatterista ja elokuvasta. Se näkyy perinteisissä juhlatavoissa ja ihmisten jakamissa tarinoissa. Jokainen osallistuminen, jokainen hetki, jolloin jaamme kokemuksia toisten kanssa, vahvistaa yhteisöllisyyttämme ja rakentaa kulttuurimme jatkuvuutta.

Arvoisa rouva puhemies! Kulttuuripoliittisessa selonteossa on hyviä toimenpiteitä, joita on tärkeää toteuttaa kulttuuri- ja luovien alojen toimijoiden kanssa pitkäjänteisesti ja tavoitteellisesti. Nyt tulee löytää niitä toimintatapoja ja kohtaamisia, jotta jokainen voi keua arjessaan kulttuurisia nautintoja jokaisella aistilla vaikkapa kauppareissun yhteydessä.

Kulttuuri kuuluu kaikille, ja se ei tarvitse aina rahaa. Valtion tuen tulee olla aina vaikuttavaa ja myös henkistä, fyysistä ja taloudellista kasvua lisäävää. Kulttuuriosaamista, luovuutta ja rohkeutta tarvitaan maahamme.

Kulttuuri on meidän yhteinen kotimme. Se ei synny hallinnossa tai ohjelmissa vaan ihmisten arjessa siinä, miten puhumme, luomme ja jaamme kokemuksia. Se on yhteinen perintö ja samalla tulevaisuuden perusta. Meidän tehtävämme on vaalia tätä perintöä ja varmistaa, että oma tarinamme ja arvomme kulkevat sukupolvelta toiselle. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Rasinkangas.

20.25 Merja Rasinkangas ps: Arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä on kulttuuripoliittinen selonteko ja sivistysvaliokunnan mietintö aiheesta. Kiitos ministeri Talvitielle asian esittelystä. Kulttuuripoliitiikan tehtävä on pitää huolta suomalaisesta sivistyksestä, identiteetistä ja kulttuurimme perinteistä. Se on työtä sen eteen, että suomen kieli, perinteet ja taide elävät vahvoina myös tulevaisuudessa. Kun puhumme kulttuurista, puhumme samalla siitä, keitä me olemme kansakuntana. Suomi on pieni maa, ja suomen kieli on ainutlaatuinen. Siksi sen asemaa ei voi pitää itsestäänselvyytenä. Kieli on ajattelun väline, yhteyden väline ja kulttuurin perusta. Jos kieli heikkenee, heikkenee myös kyky ilmaista ja ymmärtää omaa todellisuuttamme. Siksi on tärkeää, että valtiovalta tukee suomen kielen käyttöä, opetusta ja asemaa kaikilla elämänalueilla.

Arvoisa puhemies! Kulttuuri on tapa elää ja olla osa yhteisöä. Se näkyy musiikissa, kirjallisuudessa mutta myös arjen tavassa kohdata, rakentaa ja juhlaa. Kulttuuri ei synny virastoissa vaan ihmisten keskuudessa ja luonnossa tässä tuhansien järvien ja metsien maassa. Se on elävää, ja sen tulee elää kansan mukana. Kulttuuri on elämäntapa, joka ilmenee arvoina, uskomuksina, tarinoina, taiteena, kielenä ja tapana sekä toimintana. Kulttuurista nauttiminen ja sen toteuttaminen ei aina välttämättä vaadi rahaa. Valtion tehtävänä on luoda edellytyksiä mutta ei ohjata sisältöjä. Taiteilijoilla ja tekijöillä on oltava vapaus ja vastuuta. Siksi tarvitaan tasapainoa julkisen tuen ja yksityisen rahoituksen välillä. Julkinen tuki

Pöytäkirja PTK 93/2025 vp

turvaa perustan, mutta yksityinen toiminta ja markkinaehtoisuus pitävät kulttuurin elävänä ja monimuotoisena.

Arvoisa puhemies! Kulttuuri vahvistaa yhteiskuntaa ja lisää hyvinvointia. On tärkeää, että kulttuuripalvelut ovat saavutettavia kaikkialla Suomessa. Ihmisten on voitava kokea kulttuuria, taidetta sen eri muodoissaan ja osallistua sen tekemiseen asuinpaikasta riippumatta. Pitkässä Suomessa on myös alueellisia kulttuurimme erityispiirteitä, joita tulee vaalia. Tähän liittyvät paitsi koko Suomen metsäiset maisemat myös upeat vesistömme, joet, järvet ja merellisyys. Oman rikkauden maamme kulttuuriperinteeseen tuovat pohjoisen Lapin maisemat tuntureineen ja alkuperäiskansoineen. Alueelliset ja kielelliset erot sekä murteet ovat osa kansallista perintöämme myös tuleville sukupolville. Kulttuuri on myös osa kansallista turvallisuutta. Se antaa meille kyvyn ymmärtää itseämme ja puolustaa arvojamme, kun tiedämme, mistä tulemme. Tämän olemme saaneet huomata, kun seuraamme Venäjän aloittamaa hyökkäyssotaa Ukrainassa.

Suomalainen kulttuuri on laaja ja monimuotoinen kokonaisuus. Siihen kuuluvat niin korkeataide kuin arjen perinteet. Saunakulttuuri, käsityöt, urheilutapahtumat, metsästys ja metsät ovat kaikki osa samaa tarinaa. Kaikkia näitä on syytä vaalia ja arvostaa. Jokainen suomalainen vaikuttaa kulttuurin tulevaisuuteen omilla valinnoillaan. Kun tuemme kulusvalinnoillamme kotimaista musiikkia, elokuvaa tai kirjallisuutta, tuemme omaa identiteettiämme. Jos me suomalaiset emme tue suomalaista kulttuuria, ei sitä kukaan muukaan tee.

Arvoisa puhemies! Kulttuuri on perusta, jolle yhteiskunta rakentuu. Kun pidämme huolta kielestämme, taiteestamme ja arvoistamme, pidämme huolta meille rakkaasta isänmaastamme, Suomesta. Ja lopuksi toivotan teidät kaikki tervetulleiksi pohjoiseen Ouluun ensi vuonna, 2026, Euroopan kulttuuripääkaupunkiin. Tervetuloa! — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mikkonen, Krista.

20.29 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Taide herättää, ilahduttaa, kysyy, etsii vastauksia, synnyttää muistoja, saa muistamaan, ottaa kantaa, ravisuttaa, rauhoittaa mieltä, antaa uusia näkökulmia, ihmetyttää, antaa nautintoa, saa ajattelemaan, ärsyttää, ihastuttaa — siis on osa ihmisyyttä.

Kulttuuripoliittinen selonteko on lähtökohdiltaan äärimmäisen tarpeellinen asiakirja. Taide- ja kulttuuripolitiikkaa tulee kehittää kunnianhimoisesti, sillä luovilla aloilla piilee valtavaa potentiaalia myös kansantalouden ja ihmisten hyvinvoinnin kannalta. Tällä hetkellä on kuitenkin ilmeinen ristiriita tavoitteiden ja todellisuuden välillä. Taide- ja kulttuuriala ei voi kukoistaa, jos sen rahoitus ja tekemisen edellytykset eivät ole kunnossa, ja nyt ne eivät ole.

Tätä selontekoa lukiessani mieleeni pyrkikin väkisin Irinan biisi Yhdeksän hyvää ja kymmenen kirosanaa. Selonteko todellakin sisältää yhdeksän hyvää toimenpidettä kulttuurin puolesta. Ne kiro sanat tulevat mieleen katsoessa sitä listaa, miten hallitus on kautensa aikana leikannut kulttuurista ja nostanut kulttuurin verotusta. Ja vaikka tänään saatiin kuulla, että hallitus on tullut järkiinsä ja peruu lisäleikkaukset elokuva-alalta ja muulta kulttuurilta, niin ei se kiro sanoja poista. En ymmärrä, miksi kyseiset leikkaukset ylipäätään tuotiin listalle, kun jo vuosi sitten ministeri kertoi, ettei kulttuurista enää leikata.

Arvoisa puhemies! Kulttuurista pitää voida nauttia ympäri Suomen. Se edellyttää niin maakuntien kulttuurilaitosten kuin sitä tukevan vapaan kentän toimintaedellytyksistä huo-

Pöytäkirja PTK 93/2025 vp

lehtimistä. Hallituksen leikkaukset kuntien valtionosuuksiin ja tiukka kuntatalous laittavat maakuntien orkesterit, teatterit ja museot erittäin haastavaan tilanteeseen. Kulttuuritoiminnan järjestäminen on kunnan lakisääteinen tehtävä, ja sille on varattava riittävä rahoitus.

Ilman kulttuurin tekijöitä meillä ei ole kulttuuria. Hengen palolla ei taiteilijakaan elä. Siksi meidän tulee turvata kulttuurin tekijöiden mahdollisuudet tehdä työtään ja tulla sillä toimeen. Kulttuurialan ammattilaisten toimeentulo on usein vaikeasti ennakoitavissa, ja tulot koostuvat monesta eri osasta. Pitkällä tähtäimellä perustulo olisi paras keino paikata tilkkutäkkimäisen sosiaaliturvan aukkoja ja mahdollistaa joustavat siirtymät palkkatyön, yrittäjyyden, apurahalla tehtävän työn ja työttömyyskausien välillä. Tärkeä ja vaikuttava askel olisi yhdistelmävakuutus, joka mahdollistaisi työttömyysturvan kerryttämisen samanaikaisesti sekä työntekijänä että yrittäjänä. Myös se järjetön tulkinta siitä, että taiteilija ei voi työttömänä harjoittaa lainkaan taidetta, tulisi purkaa, koska eihän siinä ole mitään järkeä, että edes ammattitaitoaan ei pysty työttömänä pitämään yllä.

Arvoisa puhemies! Suomen työttömyys on tällä hetkellä toiseksi pahinta koko Euroopassa heti Espanjan jälkeen. Yksi ylikorostunut ryhmä on nuoret. Kannankin huolta nuorista vastavalmistuneista ammattitaiteilijoista, jotka ovat vailla työtä ja joiden on sinniteltävä eteenpäin. Vaikka juuri tällä hetkellä nuorilla taiteilijoilla ja kulttuurialan tekijöillä ei olisi töitä, viestin heille ei suinkaan pidä olla, etteikö heitä tarvittaisi. Heitä nimittäin tarvitaan kertomaan tämän maan tarinoita ja kysymään kysymyksiä, joihin ei ole helppoja vastauksia.

Myös lapsilla ja nuorilla on oikeus taiteeseen ja kulttuuriin sekä tekijänä että kokijana. Taidekasvatus lähtee jo päiväkodista ja tuo mielekkyyttä sekä lasten että työntekijöiden arkeen. Siksi on tärkeää turvata päiväkotien ja koulujen mahdollisuus viedä lapsia kokemaan taidetta ja kulttuuria sekä erilaisten esitysten ja taide-elämysten tuominen päiväkoiteihin ja kouluihin. Jokaisella lapsella pitäisi olla mahdollisuus mieluisaan kulttuuri- ja taideharrastukseen. Taidelaitosten yhteistyötä koulujen kanssa olisi hyvä varmistaa.

Kannan suurta huolta Taidetestaajat-toiminnan tulevaisuudesta. Se on ollut esimerkillinen, tykätty ja palkittu tapa varmistaa, että joka ikinen Suomen kasiluokkalainen pääsee taide-elämysten piiriin ja saa myös työkaluja taidekasvatukseen. Kysyin ministeriltä, onko Taidetestaajan rahoitus varmistettu, sillä jos ei rahoitusta taata, niin se on loppumassa ensi lukuvuoden jälkeen. Valitettavasti en tähän saanut vastausta, mutta toivon, että tämä olisi se yhteinen asia, missä koko eduskunta voisi varmistaa, että rahoitusta riittää ja meidän nuoret kasiluokkalaiset jatkossakin pääsevät taide-elämysten pariin.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan korostaa sitä, että jos emme itse pidä huolta oman kulttuurimme elinvoimasta ja kulttuuriperinnöstä, ne katoavat, sillä ihmisen kulttuurinälkä ei katoa mihinkään. Jos kotimaiset vaihtoehdot uupuvat, täyttää tilan englanninkielinen massaviihde. Varmistetaan, että taiteen ja kulttuurin tekijöillä on riittävä mahdollisuus tehdä työtään, jotta me saamme nauttia suomalaisesta kulttuurista vastaisuudessakin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kilpi poissa. — Edustaja Lundén.

20.35 Mikko Lundén ps: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tänä päivänä on myös selvää, että tekoälyn tuottama materiaali vaikuttaa kulttuuriin, luovaan työhön ja kulttuurialan teoksiin. Silloin on erityisen tärkeää pitää kiinni tekijänoikeuksista ja suomalaisten taiteilijoiden työn tuloksista.

Pöytäkirja PTK 93/2025 vp

Arvoisa rouva puhemies! Kulttuuri on kuin silta menneisyyden ja tulevaisuuden välillä. Hallitus haluaa, että jokainen suomalainen lapsi kasvaa tuntien ja oppien oman kulttuuriperintönsä ja saa mahdollisuuden harrastaa ja luoda. Siksi on tärkeää panostaa esimerkiksi lasten ja nuorten lukutaitoon ja paikallisiin harrastusmahdollisuuksiin. Suomen kielen tukeminen, kulttuuriperintömme arvostaminen ja historian kunnioittaminen ovat osa suomalaista yhdistävää kulttuuripolitiikkaa. Kunhan ymmärrämme näiden arvon, voimme todeta, että suomalainen kulttuuri on meillä voimavara ja ylpeyden aihe. Pidetään kulttuuriperinnöstämme huolta yhdessä, rohkeasti ja juuret maassa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Valtola.

20.36 Oskari Valtola kok: Arvoisa rouva puhemies! Kulttuuripoliittinen selonteko on merkittävä asiakirja, joka katsoo yhdessä toimenpidesuunnitelmansa ja toimenpiteidensä kanssa pitkälle tulevaisuuteen. Pääasia ei kuitenkaan ole tämä tulos, kulttuuripoliittinen selonteko, vaan isossa roolissa on myös prosessi, jolla se on toteutettu. Kulttuuripoliittisen selonteon laatimiseen on osallistettu kulttuurin kenttä todella laajasti, ja eduskunta sivistysvaliokunnan äänellä edellyttää, että toimenpidesuunnitelmassa otetaan huomioon myös kulttuurin kenttä.

Tässä täysistuntosalissa on käytetty monia puheenvuoroja kulttuuripoliittiseen selontekoon liittyen, kritisoitu hallituksen viimeaikaisia päätöksiä, mutta yhdessäkään puheenvuorossa ei ole laajasti tunnistettu tätä erittäin vaikeaa tilannetta, missä kulttuuripoliittinen selonteko on laadittu. Globaali tilanne on erittäin haastava. Euroopassa on käynnissä sota. Euroopan talous on huonossa tilanteessa. Olemme käyneet läpi koronakriisin. Myös Suomen taloudessa elämme vaikeita aikoja. Reaalin talouskasvu on puuttunut viimeiset 17 vuotta. Viimeiset vaalikaudet olemme eläneet keskimäärin kymmenen miljardia euroa yli varojemme, mutta siltikään yhdessäkään opposition puheenvuoroissa tätä tilannetta ei ole tunnistettu.

Tänään on keskusteltu elokuvateollisuuden tuotantotuesta, ja olemme saaneet hyviä uutisia, että näitä leikkauksia tähän ei toteuteta. Ottaisin tässä huomioon myös sen, että myös edellisen hallituksen aikana tätä elokuvatuotantotukea ei nostettu, vaan se on käytännössä pysynyt vähän laskien samalla tasolla vuodesta 2012 alkaen.

Kulttuuri tarvitsee pitkäjänteistä ja ennakoivaa rahoitusta, mutta että tämä toteutuu, se vaatii myös terveen valtiontalouden, mihin meidän pitää yhdessä pyrkiä. Kulttuurin rahoituksessa meidän pitää sitoutua toimiin, joilla nostetaan taiteen ja kulttuurin rahoitustasoa, mutta tämä siis vaatii sen terveen valtiontalouden. On monipuolistettava rahoituslähteitä ja vahvistettava toimijoiden omaa taloudellista kestävyyttä. Yhteistyötä julkisen ja yksityisen sektorin välillä on syvennettävä, ja lahjoitusten verovähennysoikeus on tässä askel oikeaan suuntaan. Samalla on huolehdittava, että kulttuurialan toimijoilla on osaamista yrittäjyyteen ja talouden hallintaan.

Kulttuuripolitiikan tekeminen on myös tulevaisuuspolitiikkaa. Meidän on varmistettava, että tekoäly ja digitalisaatio tukevat luovia aloja eivätkä uhkaa niiden tekijöitä. Tarvitsemme sääntelyä, joka turvaa taiteilijoiden oikeudet ja toimeentulot myös uusien teknologioiden alueella. Tänä aamuna Sanaston kirjailijakahvilla tulivat esille Celian, Saavutettavuuskirjaston, ongelmat lainauskorvausten osalta, ja onkin tärkeää, että tulevaisuudessa kehitämme meidän tekijänoikeusjärjestelmää kohti sitä, että se olisi teknologianeutraali.

Pöytäkirja PTK 93/2025 vp

Kulttuuri tekee Suomesta isomman kuin maantieteelliset rajamme antavat ymmärtää. Se tekee meistä kokoamme suuremman toimijan maailmalla. Toimeenpanosuunnitelman avulla voimme varmistaa, että tämä potentiaali realisoituu, että kulttuuri ja luovat alat nousevat elinkeinopolitiikan, viennin ja kansainvälisen yhteistyön todellisiksi painopistealueiksi.

Arvoisa rouva puhemies! Kannatan lämpimästi kulttuuripoliittista selontekoa ja sen toimeenpanosuunnitelman ripeää valmistelua. Kulttuuri ei ole kuluerä, se on investointi ihmiseen, yhteiskuntaan ja tulevaisuuteen. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Haatainen.

20.41 Tuula Haatainen sd: Arvoisa puhemies! Kulttuuri muodostaa hyvin laajasti ymmärrettynä yhteisön ja koko yhteiskunnan perustan, mutta se kuitenkin muuttuu ja muovautuu jatkuvasti uusien sukupolvien, uusien vaikutteiden, ideoiden, arkisen vuorovaikutuksen ja myös tietoisien muutosten kautta. Koska kulttuuri on tällaisten henkilökohtaisten ja myös jaettujen identiteettien kenties tärkein rakennusaine, sen pitää olla kaikkien saavutettavissa. Tässä selonteossa todetaankin se, että oikeus kulttuuriin kuuluu kaikille asuinpaikasta, tulotasosta, fyysistä ominaisuuksista tai kielitaidosta riippumatta — siellä todetaan, että kulttuuri kuuluu kaikille.

Yhteiskunnan tulee tukea kulttuuritoimintaa niin monipuolisesti, että jokaisella on mahdollisuus nauttia kulttuurista sen kokijana, sen tekijänä tai harrastajana. Tämä edellyttää sitä, että niin kulttuuri-instituutioiden kuin harrastusmahdollisuuksien ylläpito toteutuu, ja se tarkoittaa sitä, että myös tapahtumia ja taiteilijoita tuetaan. Ilman sitä tätä kaikkea ei synny. Tuki voi olla myös tiloja tai neuvontaa, ja pitää muistaa, että kulttuurin saavutettavuus edellyttää myös esteettömyyttä. Julkisella rahoituksella pitää myös ohjata kulttuuritoimijoita tämän saavutettavuuden laajaan huomioimiseen, ja me tarvitsemme nykyistä suunnitelmallisempaa toimintaa niiden tavoittamiseen, jotka jäävät palveluiden ulkopuolelle. Erilaisten hoitopaikkojen tai oppilaitosten arkeen pitää tuoda järjestelmällisesti taide- ja kulttuuritoimintaa, ja tätähän kunnat paljon myös tekevät. Vammaisten henkilöiden osallistuminen kulttuuripalveluihin edellyttää tietenkin myös toimivia kuljetus- ja tulkkauspalveluita, apuvälineitä ja avustajien vapaata pääsyä.

Kulttuuri on kokemuksia niin katsojana, kuulijana kuin kokijana, mutta se on tekemistäkin. Mahdollisuudet kulttuurin harrastamiseen ovat kulttuuripoliittisesti yhtä tärkeitä kuin kulttuurin seuraaminen. Erilaiset harrastusmuodot matalan kynnyksen kokeiluista aina pitkäjänteiseen taiteen perusopetukseen on pidettävä osana kuntien ja muun kulttuurijärjestelmän kokonaisuutta. Me kaikki tiedämme, että kun lapset oppivat kulttuuriharrastuksiin, niin he jatkavat sitä harrastusta sitten myös vanhempana. Monen isoäiti on soittanut lapsuudessa pianoa, oppinut sen ja soittelee sitten vanhoilla päivilläänkin, ja se ilahduttaa koko elämän ajan.

Kulttuuri on kokemuksia, se on siis kokemuksia, joita me kaikki yhdessä voimme jakaa. Mutta kulttuurin saavutettavuuden ja saatavuuden suurin este on tänä päivänä, sen kyllä tiedostamme, rahanpuute — eurot vaikuttavat aina jokaisen paikkakunnan kulttuuritarjontaan. Se vaikuttaa hintaan, harrastusmahdollisuuksiin niin harrastajana kuin toteuttajan näkökulmasta, ja nämä voimavarat sitten vaikuttavat suoraan teattereiden, orkestereiden ja museoiden tarjontaan.

Pöytäkirja PTK 93/2025 vp

Taiteen, kulttuurin ja tapahtumien arvo yhteiskunnalle ja yhteenkuuluvuudelle sekä myös hyvinvoinnille on — se kyllä täytyy sanoa — kiistaton, ja se on valtava, ja siksi pitää olla tavoitteena, että kulttuurirahoitus on riittävä ja että siinä otetaan huomioon saavutettavuus ja saatavuus ja kulttuurilliset oikeudet. Tärkeää on, että tällaisella pitkäjänteisellä rahoituksella varmistetaan ennakoitavuus ja pitkäjänteinen toiminta. Eli nyt tällä hetkellä, kun näistä leikkauksista puhutaan, tämä nousee esiin kulttuuritoimijoilta, että pitää pystyä ennakoimaan, mikä se taso on, niin että sitten voidaan rakentaa se toiminta myös tämä rahoitus pitkäjänteisesti huomioon ottaen.

Myös taiteen vapaus on tärkeä itseisarvo. Siitä tässä nyt on vähemmän puhuttu, ja on tärkeää muistaa, että ei ole poliitikkojen eikä virkamiesten ja rahoittajien tehtävä määritellä taiteen sisältöjä.

No, tämä kulttuuripoliittinen selonteko ansaitsee kiitoksen laajasta valmistelupohjasta. Se on asiantuntevasti valmisteltu ja tunnistaa kulttuurin yhteiskunnallisen merkityksen, ja selontekoon valiokunnassa tehdyt kannanotot täydentävät sitä. Jatkotyössä on tärkeää, että tämä laaja valmistelupohja säilyy ja että valiokunnan kannanotot ovat mukana valmistelussa. Haluan kiittää ministeriä, ministeri Talvitietä ja sivistysvaliokunnan jäseniä hyvästä ja rakentavasta vuorovaikutuksesta tämän selonteon käsittelyssä ja valmistelussa. Valiokunta haluaakin olla mukana selonteon toimeenpanon seurannassa tiiviisti. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu.

20.47 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Heti alkuun teen vastalauseen numero 2 mukaisen kannanoton.

Myös minä haluan nostaa lasten ja nuorten kulttuurikokemuksen tärkeyden. He ovat meidän tulevaisuuden kulttuurin tekijöitä ja myös tulevia yleisöjä. Tarvitsemme Taidetaajien jatkon turvaamista. Se tilanne on sellainen, että se on tämän hallituskauden aikana ratkaistava. Tarvitsemme lisäresurssia myös taiteen perusopetukseen, lasten kulttuurikeskuksille ja myös harrastusten Suomen malliin lisää mahdollisuuksia päästä juuri kulttuuri- ja taideharrastusten pariin. Pitäisi turvata se mahdollisuus, että jokainen halukas lapsi ja nuori pääsee kokemaan kulttuuria ja pääsee harrastamaan kulttuuria. Nyt esimerkiksi meidän taiteen perusopetuksen oppilaitoksissa Espoossa on pitkät jonot ja pääsykokeet, ja kaikki halukkaat lapset eivät sinne mahdu sisään.

Sitten muutama ehdotus kirjallisuusosalta, ensin Celiää, Saavutettavuuskirjastoa, koskien:

Saavutettavuuskirjasto on palvelu, josta meidän on syytä olla ylpeitä. Tuomme kirjallisuutta myös heidän saatavilleen, jotka tarvitsevat esimerkiksi äänikirjoja kirjallisuudesta nauttimiseen vamman, sairauden, keskittymisvaikeuksien tai muun syyn takia. Celia tuottaa saavutettavaan muotoon vuosittain noin 30 prosenttia kaikesta Suomessa julkaistusta kauno- ja tietokirjallisuudesta, ja lainattavissa on noin 55 000 teosta. Vuonna 24 Celiasta tehtiin 1,4 miljoonaa lainaa.

Tilanne ei kuitenkaan ole reilu kirjailijoille, jotka kasvavassa määrin jäävät ilman korvauksia Celia-lainoista. Vuoden 24 lainoista miljoona lainaa jäi korvaamatta, koska Celia on painottanut suoratoistoa. Vuoden 25 alusta lähtien Celia ei toimita enää lainkaan lainauskorvauksen piirissä olevia cd-kirjoja asiakkaille. Tämän kuun alusta Celia siirtyi uuteen malliin, jolloin suurin osa lainauksista putoaa lainauskorvauksen ulkopuolelle, sillä se ei enää maksa lainauskorvauksia verkossa lainattavista äänitteistä. Celia-netin kautta omalle

Pöytäkirja PTK 93/2025 vp

koneelle ladattavat äänikirjat ovat korvauksen piirissä, mutta niitä on lainoista vain noin kuusi prosenttia. Mekanismi on koettu näkövammaisten keskuudessa hankalaksi, ja sen takia se ei ole suosittu.

Tämä tarkoittaa, että ainoastaan kuusi prosenttia Celia-kirjastosta tehdyistä lainoista on nyt lainauskorvauksen piirissä. Korvaus näistä cd-levyistä ja äänikirjoista on ollut 38 senttiä per lainaus ja suoratoistosta ei mitään. Nyt on odotettavissa, että muutoksen jälkeen 1,4 miljoonasta lainasta noin 80 000 on enää lainauskorvauksen piirissä, ja lopuista ei kirjailijoille makseta korvausta. Tämä alkaa näkyä kirjailijoille jo ensi vuonna, kun tämän vuoden korvauksia maksetaan, mutta vuonna 27 se näkyy erityisen rajusti. Tässä ei ole kyse mistään isoista summista, jos matemaattisen laskutoimituksen tekee. Ehdotankin — tein tästä myös talousarvioaloitteen — että joko jakovarakeskusteluissa tai viimeistään siinä lisätalousarvion yhteydessä tämä huomioitaisiin.

Sitten vähän isompi kysymys on lainauskorvauksien saaminen ajan tasalle. Jos ajatellaan pohjoismaista tasoa, jossa Tanska ja Ruotsi ovat systemaattisesti aina korottaneet sitä tasoa, jotta se lainauskorvauksen arvo säilyisi, niin se vaatisi noin 20 prosentin korotusta lainauskorvauksiin varattuun summaan, mutta sen voisi hyvin toteuttaa vaiheittain, kunhan se saataisiin käyntiin.

Vielä pieni ehdotus, joka ei sisällä kustannusta ja josta myös tein talousarvioaloitteen: Vuonna 23 e-kirjojen ja e-äänikirjojen kirjastokäytön korvausta varten varatusta miljoonasta jäi käyttämättä 450 000 euroa. Käyttämättä jäänyt summa siirrettiin seuraaville vuosille. Summa ei ole kuitenkaan vielä kukaan kulunut, ja sen voisi siirtää kompensoimaan painettujen kirjojen lainausmäärän kasvua ja tekijöiden laskeneita lainauskorvauksia. Se toisi jo pientä helpotusta kirjailijoille mutta ei vaatisi lisää rahaa hallitukselta.

Tässä ehdotuksia, joihin saa tarttua.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Holopainen.

20.52 Hanna Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Aluksi totean, että kannatan edustaja Hopsun tekemiä ehdotuksia.

Kulttuuri on olennainen osa hyvinvointia, oppimista ja osallisuutta. Kulttuuri ei ole vain taidetta, se on tapa olla yhteydessä toisiin ja rakentaa yhteistä todellisuutta. Kulttuurihyvinvointi on käsite, joka yhdistää taiteen, kulttuurin ja ihmisen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin. Meillä on vahvaa tutkimusnäyttöä siitä, että kulttuuri tukee mielenterveyttä, vähentää yksinäisyyttä ja vahvistaa elämäntilannetta. Siksi kulttuuripalvelut eivät ole vain sivistystoimen asia, ne kuuluvat myös hyvinvoinnin edistämisen ytimeen.

Erityisesti haluan vielä nostaa esiin taidekasvatuksen merkityksen. Taidekasvatus ei ole vain teknisten taitojen opettamista, se on tunneilmaisun, luovuuden ja ajattelun kehittämistä. Se antaa lapsille ja nuorille välineitä käsitellä maailmaa, rakentaa identiteettiä ja osallistua yhteiskuntaan. Taidekasvatus kuuluu jokaiselle lapselle riippumatta siitä, missä kunnassa hän asuu tai millaisessa perheessä hän kasvaa.

Toinen keskeinen osa kulttuuripolitiikkaa on lukutaito. Lukutaito on demokratian perusta. Se on kyky ymmärtää, osallistua ja vaikuttaa. Suomessa lukutaito on ollut vahva, mutta erot kasvavat. Meidän on varmistettava, että jokaisella lapsella ja nuorella on mahdollisuus kehittyä lukijana, ei vain teknisesti vaan myös kriittisesti ja elämyksellisesti. Kirjastot, koulut ja kulttuuritoimijat ovat tässä avainasemassa.

Pöytäkirja PTK 93/2025 vp

Arvoisa puhemies! Kuntien rooli kulttuurin edistäjänä on erityisen tärkeä. Meidän on varmistettava, että kulttuuripalvelut ovat saavutettavia kaikille: lapsille, nuorille, ikäihmisille, eri kieli- ja kulttuuriryhmille. Kulttuuripolitiikan tulee olla yhdenvertaista ja alueellisesti tasa-arvoista. Se ei saa jäädä säästötoimien jalkoihin.

Kulttuuri on perusta hyvälle elämälle ja toimivalle yhteiskunnalle.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annetun lain 16 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 73/2025 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 7/2025 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 7/2025 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Tämän esittelee meille valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Haatainen. Ja sen jälkeen sitten edustaja Hänninen.

Keskustelu

20.05 **Tuula Haatainen sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys laiksi varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annetun lain 16 §:n muuttamisesta käsiteltiin valiokunnassa. Tässähän muutetaan tätä varhaiskasvatuksen indeksiä niin, että Tilastokeskus voi lakkauttaa kuntataloutta koskevan opetustoimen hintaindeksin tuottamisen ja siten vähentää työmääräänsä ja kohdentaa rajalliset resurssinsa olennaiseen tilastotuotantoon. Eli tässä yksinkertaistetaan tätä järjestelmää, ja arvioidaan, että tällä esityksellä ei ole oleellista vaikutusta varhaiskasvatusmaksujen määrään eikä myöskään kuntien varhaiskasvatuksen asiakasmaksutuloihin.

Tämän lain mukainen indeksitarkistus tehdään vuoden 2027 lopussa, ja se tulee voimaan 1.8.2028.

Näin ollen sivistysvaliokunta saamansa selvityksen perusteella pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena ja puoltaa esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen.

20.06 **Juha Hänninen kok:** Arvoisa puhemies! Nyt rakentava puheenvuoro varhaiskasvatuksesta.

Tänään keskustelemme tärkeästä aiheesta, nimittäin varhaiskasvatuksen maksuista. Varhaiskasvatusmaksut ovat osa toimivaa kuntataloutta, ja on selvää, että niiden tulee seurata ajassa tapahtuvia muutoksia, kuten tähänkin asti on ollut. Maksujen suuruutta ei kuitenkaan tule voida mielivaltaisesti päättää, jotta varhaiskasvatus säilyy saavutettavana jokaiselle lapselle tässä maassa. Siksi on tärkeää, että maksujen taso heijastaa palvelujen todellisia kustannuksia ja pysyy oikeudenmukaisena perheiden näkökulmasta. Tällä esityk-

Pöytäkirja PTK 93/2025 vp

sellä haluamme varmistaa, että maksujen tarkistus perustuu ajantasaiseen ja luotettavaan tietopohjaan ilman, että sen saamiseksi tehdään päällekkäistä työtä.

Arvoisa puhemies! Keskeinen muutos esityksessä on siirtyä käyttämään varhaiskasvatustmaksujen tarkistuksessa kuntien peruspalvelujen hintaindeksiä. Tämä muutos yksinkertaistaa hallintoa ja vähentää päällekkäistä työtä. Aiemmin tarkistuksessa käytetyn erillisen opetustoimen hintaindeksin tuottaminen ei ole enää tarkoituksenmukaista eikä resurssivii-sasta. Tämä on konkreettinen keino helpottaa Tilastokeskuksen työtä, ja samalla se edistää valtionhallinnon resurssien viisaampaa käyttöä. Indeksitarkistusten yhtenäistäminen vahvistaa koko julkishallinnon tehokkuutta ja selkeyttää järjestelmää.

Arvoisa puhemies! Taloudesta on huolehdittava vastuullisesti myös varhaiskasvatuksen osalta. On hyvä, että päällekkäisiä tehtäviä karsitaan ja hallinto tehostuu, kun samaa tietopohjaa voidaan hyödyntää useammassa tarkoituksessa. Haluan kiittää sivistysvaliokuntaa esityksen huolellisesta käsittelystä ja sen varmistamisesta, että ratkaisut ovat perheille oikeudenmukaisia ja hallinnolle järkeviä. Näin turvaamme varhaiskasvatuksen jatkuvuuden ja laadun vastuullisesti.

Jokaisen lapsen ja lapsenlapsemme on oikeus saada tasokasta varhaiskasvatusta. Hyvin hoidettu varhaiskasvatus on parasta syrjäytymisen ehkäisyä. Tässä hetkessä on syytä kiittää ja todeta, että meillä on tässä maassa varhaiskasvatuksessa aivan erinomaiset julkinen sektori ja yksityinen sektori, jotka tuottavat yhdessä edullista ja laadukasta varhaiskasvatusta lapsillemme — kiitos heille. Lasten puolesta meidän on tehtävä töitä, sillä turvaamalla varhaiskasvatuksen turvaamme yhteiskuntamme tulevaisuuden. Lapsissa ja nuorissa on tulevaisuus, ja lapset ovat jo tässä ja nyt. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Strandman.

20.11 Jaana Strandman ps: Arvoisa rouva puhemies! Esitys ehdottaa varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annetun lain muuttamista, jotta Tilastokeskus voi luopua kuntataloutta koskevan opetustoimen hintaindeksin tuottamisesta säästöjen vuoksi. Indeksien korvaajaksi ehdotetaan kuntien peruspalveluiden hintaindeksiä, joka vastaa nykyistä indeksiä hyvin. Esitys perustuu valtionhallinnon säästöihin, minkä perusteella lakkautetaan Tilastokeskuksen ei-lakisääteisten tilastojen tuotanto ja näin tehostetaan toimintaa. Esitys on lähinnä tekninen. Muutos on pieni ja tarkoituksenmukainen sopeutus, joka ei vaikuta perheiden maksuihin merkittävästi.

Tämä sivistysvaliokunnan mietintö on yksimielinen. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lahdenperä.

20.11 Milla Lahdenperä kok: Arvoisa puhemies! Kuten edelläkin mainittiin, tämä hallituksen esitys on tekninen ja osa valtionhallinnon toimintamenosäästöjä. Järjestelmä selkeytyy, ja maksujen määräytyminen tehdään ennakoitavammaksi. Arvioiden mukaan tästä ei myöskään ole vaikutuksia varhaiskasvatustmaksuihin.

Jatkossa on kuitenkin tärkeää, että indeksitarkistuksia sovelletaan maltilla ja vaikutuksia seurataan tarkasti. Varhaiskasvatus on peruspalvelu, jonka pitää pysyä saavutettavana kaikille. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Pöytäkirja PTK 93/2025 vp

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 73/2025 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisälön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

7. Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitran toimintakertomus vuodelta 2024

Kertomus K 3/2025 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 14/2025 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 10.10.2025 pidettävään täysistuntoon.

8. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on perjantaina 10.10.2025 klo 13.00.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Tämä täysistunto on päättynyt. Hyvää yötä, näkemiin!

Täysistunto lopetettiin klo 20.55.

Pöytäkirjan vakuudeksi: